Kultūros savaitraštis „7 meno dienos“ | www.7md.lt

7md

2019 m. kovo 22 d., penktadienis

Nr. 12 (1291) | Kaina 1,30 Eur

D*ailė* | **M***uzika* | **T***eatras* | **K***inas* | **F***otografija*

2

Pokalbis su džiazo pianistu Egidijumi Buožiu

3

Jolantos Vymerytės šokio pamokos

4

Lietuvių muzika Šaltojo karo metais

L. Vansevičienės nuotr.

Arūnas Sakalauskas spektaklyje „Fikcijos“

6

Jaunimo teatro spektaklis „Fikcijos“

9

Danutės Gražienės grafijos paroda „Žvilgsnis“

11

Hirokazu Kore-eda apie „Vagiliautojus“

Marina Abramovič, „Gyvenimas“. 2018 m.

Marinos Abramović ir „Tin Drum“ nuosavybė

Fėjos gyvenimas

Marinos Abramovič performansas „Gyvenimas“ Londono „Serpentine“ galerijoje

Paulina Pukytė

Buvo žadėta: pirmą kartą pasaulyje – performansas naudojant mišrią realybę (*mixed reality*), o kartu – „intymus susitikimas“ su garsia menininke. Gal dėl to intymumo jau parodos prieangyje visa komunikacija – tik pašnibždomis. Visus daiktus reikia palikti specialiai įrengtoje rūbinėje. Asistentai – baltais chalatais: mokslinės laboratorijos, o gal net ligoninės nuotaika. Kai jau atsikratai viso savo turto (savo gyvenimo?), asistentai įduoda specialius akinius ir priveda prie plakato su juodais kryžiukais, kur reikia susikalibruoti žiūrint į juodus ir matant mėlynus.

Tada patenki į patalpą, kurios viduryje – pilkas skritulys, o aplink jį žema tvorele nužymėtas kitas, didesnis ratas, palei kurį galima vaikščioti žiūrovams. Į centrinę aikštelę pro ją supančią nematomą sieną, pažerdama melsvai švytinčias „žvaigždžių (?) dulkes“, tarsi geroji fėja sename filme apie Pelenę įžengia skaitmeninė Marina raudona suknele. Marinos kraštai apkarpyti šiek tiek netiksliai, o raudonai lakuoti nagai kartais ima ir išnyksta. Jos figūra kiek sustumta, judesiai sulėtinti – galėtų puikiai pritapti Tvin Pykso „aname pasaulyje“. Gaila, kad taip ir neuždainuoja ne savo balsu, tarsi filmo „Malholando kelias“ klube *Silencio*. Gaila, kad tik atrodo keistai, bet taip ir

Nukelta į 8 psl.

Šedevras su Alu Di Meola

Pokalbis su džiazo pianistu Egidijumi Buožiu

Algirdas Klova

Neseniai mus nudžiugino naujas Lietuvos džiazo grando pianisto Egidijaus Buožio albumas „Labyrinth“, įrašytas su Alu Di Meola (akustinė ir elektrinė gitara), Brianu Brombergu (akustinis ir elektrinis bosas), Xavier Desandre'u Navarre'u (mušamieji, perkusija, balsas), Vytautu Sondeckiu (violončelė) ir Domingo Patricio (fleita). Pats Egidijus čia buvo pianistas, klavišininkas, kompozitorius, aranžuotojas ir grupės vadovas. Albumo pasirodymo proga kalbiname Egidijų Buožį.

Man nepaprastai įdomu, kaip gimė mintis įrašyti kompaktinę plokštelę ne su lietuvių ar kitais gerai pažįstamais muzikantais, kuriuos nesunku prikalbinti, o su pasaulinėmis žvaigždėmis. Ir ne namie, o Vokietijoje, Hamburge, „H.O.M.E. Studios“, pas legendinį prodiuserį Franzą Plasą, kuris įrašinėjo Mariah Carey, „Depeche Mode“ ir kitus. Kaip Tau tai pavyko?

Lietuvoje tokio aukšto lygio garso įrašų studijų neturime. Be to, patogi studijos vieta: Alas Di Meola turi apartamentus Vokietijoje, o Franzas Plasa yra puikus prodiuseris. Kai Di Meolai pasiūliau šį projektą, porą mėnesių jis nesakė nei „taip“, nei „ne“. Bet truputėlį spustelėtas klausimu „tai kaip?“, jis paprašė mano įrašų. Įrašiau keletą fragmentų specialiai jam, nes žinojau, kad didelio muzikinės informacijos kiekio jis tikrai nesiklausys. Įrašiau keletą glaustų kompozicijų fortepijonu solo, kuriose koncentruotai pristačiau savo muzikinę stilistiką, technines galimybes ir pan. Taigi, nusiuntus šiuos, po keletą minučių trunkančius fragmentus ir vieną visą kompoziciją iš mano albumų, atėjo žinia, kad Di Meola sutinka daryti su manimi įrašus. Man asmeniškai tai buvo didelė satisfakcija, patvirtinimas, kad mano daugelio muzikinių metų siekiai buvo prasmingi.

Kiek truko visas albumo gimimo procesas? Kiek žinau, Di Meolos sutikimą gavai 2017 m. gegužės pradžioje ir nuo tada prasidėjo rimta kūryba. Iki tol, matyt, dar nedaug kas buvo parašyta, gal tik pasižymėta juodraščiuose?

Gavęs sutikimą, maždaug nuo birželio pradžios pradėjau nuosekliai rašyti ir tobulinti numatytas kompozicijas, spausdinti natas, daryti mp3 demonstracinius įrašus, kad visi muzikantai ir kiti įrašų dalyviai žinotų, kaip kas turėtų skambėti. Nuolat išryškėdavo kažkokios naujos idėjos, sprendimai, detalės ir galų gale, rodos, lapkričio 23-iąją, pradėjome įrašinėti. Buvo kokios keturios ar penkios įrašų sesijos, trukusios maždaug po savaitę, ir dar maždaug dvi savaites trukęs galutinis suvedimas ir vadinamasis masteringas. Suprantama, tai vyko su pertraukomis tarp sesijų, kartais trukusiomis mėnesį ir ilgiau, kad galėčiau maksimaliai pasirengti kitam etapui.

Man atrodo, kad plokštelė yra labai organiška, gražiai susisieja visos idėjos. Tavo ir Di Meolos muzikinės mintys puikiai dera, labai gražiai santykiauja abiejų melodinės linijos, ritminiai dariniai. Ir vis dėlto neduoda ramybės klausimas, kodėl būtent su šiuo muzikantu norėjai įrašyti savo kompozicijas.

Visų pirma aš esu „meolistas“. Dar 8-ojo dešimtmečio pabaigoje išgirdęs jo grojimą pamilau to meto jo muziką – visa tai, ką grojo su „Return To Forever“. O jo soliniai albumai „Splendido Hotel“ (1980), Electric Rendezvous“ (1982) ir kiti mano buvo išstudijuoti ir tapo labai brangūs. Tai, ką jis groja šiuo metu, galbūt taip giliai nesminga į širdį, tačiau naujausias jo CD „Opus“, kurį turėjau galimybę išklausyti dar nepublikuotą, važiuojant mums kartu automobiliu, yra tikrai puikus.

Jaunystėje gitara man atrodė kažkoks paprastas, tiesiog kompanijos instrumentas, tarnaujantis gerai bendravimo nuotaikai, tinkantis akompanuoti dainoms prie laužo. Bet kai 8-ajame dešimtmetyje išgirdau Di Meolą, patyriau šoką. Tada supratau, koks tai instrumentas, kiek jis turi dramatizmo, išraiškos galimybių, kaip jį galima valdyti ir kokį rezultatą pasiekti. Jeigu man tada kas nors būtų pasakęs, kad aš su Alu Di Meola įrašysiu albumą, – vargu ar būčiau patikėjęs...

Egidijus Buožis ir Al Di Meola

Nuotrauka iš asmeninio E. Buožio archyvo

Esi gerai išstudijavęs daugumą Di Meolos albumų, žinai jo atliekamos muzikos spektrą nuo klasikos iki fussion. Ir pats turi klasikinio pianisto išsilavinimą. Taigi gali būti, kad dėl šios priežasties paskutinėje kompozicijoje „Gavotte“ violončele griežia puikus, gerai žinomas klasikinės muzikos atlikėjas Vytautas Sondeckis. Kaip prisijungė ir kiti atlikėjai?

Taip, su Vytautu mane sieja, drįstu pasakyti, ilgametė draugystė ir labai prasmingas bendradarbiavimas. Tai jau antras mano albumas, kuriame grojame kartu. Prieš tai buvo mano kompaktinė plokštelė „Pictures“, kurią Vytautas labai prasmingai papuošė savo neeiliniu talentu. Tai nuostabus žmogus ir aukščiausio lygio muzikas. Labai norėjau, kad jis dalyvautų įrašant ir šį albumą, todėl šią kompoziciją parašiau specialiai.

Dėl kitų atlikėjų teko gerokai pamąstyti, pasverti. Siekiau, kad albumas nebūtų muzikiniu požiūriu vienspalvis. Kai svarsčiau dėl bosininko, turėjau dvi kandidatūras – Nathano Easto ir Briano Brombergo. Norėjosi, kad muzikas būtų lankstus ir stilistiškai artimas tiek man, tiek Di Meolai. Eastas negalėjo dalyvauti, o Brombergas į kvietimą atsiliepė. Tarp mūsų užsimezgė labai kūrybiškas ir nuoširdus ryšys. Ką jis įrašė, iš principo man viskas tiko. Šio atlikėjo diskografiją seku ir juo žaviuosi jau bemaž gerą dešimtmetį, todėl puikiai žinau jo braižą, galimybes bei stilistiką. O paskui paaiškėjo, kad ir mudviejų gimtadieniai tą pačią dieną! Miela ir simboliška.

Dėl būgnininko irgi teko pasukti galvą. Taip pat turėjau porą variantų – Dave'o Wecklo arba Xavier Desandre'o Navarre'o. Deja, Dave'o koncertinio turo laikas sutapo su mano įrašais (tuo metu jis koncertavo Vilniuje, regis, su Mike'u Sternu). Tad ir vėl viskas išsisprendė savaime. Iš dalies net apsidžiaugiau, nes Xavier braižas kitoks, jis įrašams suteikia kitoniškumo.

Pridėsiu nuo savęs, kad klausantis albumo man labai patiko būgnininko artikuliacija, garso vedimas, garso kultūra, ritmo pateikimas, prancūziška elegancija, nuspalvinanti albumą naujais ritminiais ir melodiniais deriniais, atspalviais. Beje, įdomu tai, kad albume kiekvienas pagrindinis muzikantas groja dviem instrumentais: Xavier būgnais ir perkusija, Egidijus akustiniu fortepijonu ir klavišiniais instrumentais, Brombergas akustiniu kontrabosu ir bosine gitara, o Di Meola akustine ir elektrine gitaromis, nors pastaruoju metu jis daugiausia groja tik akustine gitara. Nepaminėjome vieną kompoziciją įgrojusio ispano fleitininko Domingo Patricio, ilgą laiką grojusio žymiojo Paco De Lucios komandoje.

Taip, jis man padėjo suprasti ir pajusti, kas yra ispaniškas temperamentas.

Bet Tu pats šiam albumui nebuvai numatęs fleitininko?

Ne, nebuvau. Tai prodiuserio Franzo Plasos idėja. Jis labai taktiškai paklausė, ar nenorėčiau kompozicijoje pridėti fleitos, nes šiuo metu Hamburge vieši Paco De Lucios fleitininkas. Grįžęs į Vilnių pabandžiau kompoziciją paimprovizuoti fleitos tembru, ir man viskas organiškai tiko. Lotynų muzikoje fleita yra labai paplitęs instrumentas. Sukūriau keletą fleitos partijos versijų ir įrašėme.

***

Šiuo metu pasirodė ir Egidijaus Buožio dviguba vinilinė plokštelė, įrašyta aptarto albumo pagrindu. Tačiau CD medžiagos užteko tik trims vinilo plokštelių pusėms, tad specialiai buvo įgrota dar viena solinė Buožio kompozicija, kurios CD nėra (įdomu tai, kad vinilo plokštelėse paprastai telpa mažiau kompozicijų nei CD, o čia – atvirkščiai). Kompozicija tarsi apibendrina tai, kas buvo įgrota su grupe.

Prieš gerą mėnesį buvo numatytas albumo pristatymas Vilniuje, tačiau dėl šio projekto pagrindinio rėmėjo Sauliaus Karoso mirties jis neįvyko. Vokietijoje pristatymas numatytas balandžio 12 d. toje pačioje „H.O.M.E.“ įrašų studijoje. Už šį albumą autorius dėkoja visiems, kurie jį lydėjo gyvenimo ir kūrybos keliu, ir labai džiaugiasi šiuo darbu, kaip ryškiausia savo kūrybos kulminacija. Šį Buožio albumą vertinu kaip itin solidų, profesionalų, gerai apgalvotą darbą, įeisiantį į Lietuvos džiazo muzikos istoriją.

Anonsai

Klaipėdos kamerinis orkestras ir Vilhelmas Čepinskis

„Vilhelmas Čepinskis – ypač jautrus smuikininkas, o jo aranžuotais Piazzollos „Metų laikais“ neįmanoma nesižavėti“, – sakė dirigentas Yanas Pascalis Tortelier. Kad šie žodžiai ne iš piršto laužti, turėsime progą įsitikinti kovo 24 d. Klaipėdos kamerinio orkestro ir jo meno vadovo Mindaugo Bačkaus bei solisto Vilhelmo Čepinskio koncerte Vilniuje, Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje. Programoje, be kita ko, skambės minėti Astoro Piazzollos „Buenos Airių metų laikai“ smuikui ir orkestrui.

Kovo 24 d. koncerte Vilniuje su KKO pasirodysiantis vienas ryškiausių Lietuvos smuikininkų Vilhelmas Čepinskis koncertavo daugiau kaip 40-yje šalių, tarp kitų salių – „Carnegie Hall“ ir „Tilles Center“ Niujorke, „Concertgebouw“ Amsterdame. Smuikininkas savo metu studijavo Niujorko Juilliardo muzikos mokykloje; yra penkių konkursų laureatas.

Vilniaus publikos laukia pajūrio gaivos įkvėptas pavasariškas muzikos gūsis – Felixo Mendelssohno, Enri Lolashvilio, Osvaldo Golijovo, Astoro Piazzollos, Wolfo Ebanno kūriniai.

KKO koncertą pradės ankstyvojo romantizmo vokiečių kompozitoriaus Felixo Mendelssohno 1823 m. parašyta Simfonija styginiams Nr. 10 h-moll. Tai viena iš dvylikos ankstyvųjų simfonijų, paauglio Felixo sukurtų muzikinėms popietėms Mendelssohnų šeimos namuose. Į programą įtrauktas gruzinų kilmės rusų kompozitorius Enri Lolashvili daugiausia žinomas kaip kino filmų muzikos kūrėjas. Girdėsime jo kompoziciją „Nostalgie“ styginių orkestrui. Toliau skambės „Last Round“ („Paskutinis ratas“) – garsaus dabarties Argentinos kompozitoriaus Osvaldo Golijovo kūrinys. Beje, šis autorius išugdytas tango (dėl žavėjimosi Piazzolla) ir klezmerių (dėl šeimos tradicijų) muzikos.

Antroje koncerto dalyje bus atlikti įžymiojo XX a. antrosios pusės argentiniečių kompozitoriaus Astoro Piazzollos „Buenos Airių metų laikai“ (1964–1970), grindžiami klasikinės muzikos ir tango elementų deriniu. Skambės V. Čepinskio aranžuotė. Paskutinis programos kūrinys – Kėdainiuose gimusio universalių sugebėjimų muziko, smuikininko Wolfo Ebanno „Fantazija“. Autorius dirbo Kauno orkestro direktoriumi, 1874–1884 m. buvo Rusų muzikos draugijos Vilniaus skyriaus bei muzikos mokyklos direktoriumi (šios mokyklos mokiniu vėliau tapo Jascha Heifetzas), Vilniaus miesto teatro orkestro kapelmeisteriu. „Fantaziją“ perdirbo ir orkestravo V. Čepinskis.

Mindaugo Bačkaus vadovaujamo Klaipėdos kamerinio orkestro ir smuikininko Vilhelmo Čepinskio koncertas vyks kovo 24 d., sekmadienį, 16 val. Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje.

LNF inf.

Šokio pamokos

Pokalbis su Jolanta Vymeryte

Aušra Kaminskaitė

Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, vis sunkiau apibrėžti, kokios šokio formos egzistuoja šalies scenose bei kitose erdvėse. Tačiau vis dar galima įvardyti, kokias šokio kryptis formuoja ar formavo Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA), 1998-aisiais surinkusi pirmą aktorių-šokėjų kursą, o 2003-iaisiais leidusi įsikurti Šokio ir judesio katedrai. Aktoriai-šokėjai pradėti suvokti kaip šokio teatro atstovai; 2000-aisiais atsirado choreografijos specialybė, kurią galėjo studijuoti nuo vaikystės baleto mokęsi klasikinio šokio šokėjai; pagaliau profesionalios studijos pakvietė ir norinčiuosius kurti šiuolaikinį šokį.

Pristatant kiekvieną iš minėtų šakų svarbu prisiminti žmones, kurie prie šokio vystymo prisidėjo ne tik kurdami scenoje, bet ir dalindamiesi savo patirtimi bei samprata su būsimais profesionalais – studentais, moksleiviais. Todėl pirmajame serijos interviu kalbiname klasikinio šokio dėstytoją Jolantą Vymerytę, prašydami atskleisti savo asmeninę baleto dėstymo specifiką ir filosofiją.

Esate prisiekusi klasikinio šokio šalininkė?

Šiuolaikinis šokis man taip pat labai įdomus, ypač – šiuolaikinis baletas. Džiaugiuosi jaunų Lietuvos choreografų darbais, stebiu pastatymus Londono „Covent Garden“ teatre. Tačiau man itin artimas ir sprendimas palikti klasikinio baleto pastatymus tokius, kokie jie buvo iš pat pradžių. Jie primena pasakas, o juk su tuo mes užaugame – su pasakomis, su gražiais spektakliais.

Kaip pati atsidūrėte klasikinio šokio srityje?

Vaikystėje mokiausi M.K. Čiurlionio meno mokyklos (MKČMM) Baleto skyriuje, tačiau dėl sunkios kojos traumos turėjau anksti baigti karjerą. Kadangi gerai mokiausi bendrąsias disciplinas, buvau raginama studijuoti baleto pedagogiką, tad pradėjau to mokytis gana anksti. Pirmiausia išvykau į stažuotę tuometėje Maskvos baleto mokykloje (dabartinė Baleto akademija prie Maskvos Didžiojo teatro), kur lankiau pedagogų kursus. Baigusi 1986-aisiais grįžau dėstyti MKČMM, o paskui vėl išvykau į Maskvą – tąkart studijuoti baleto pedagogų kurse Maskvos A. Lunačiarskio teatro meno institute (GITIS). Tais pačiais metais į GITIS'ą įstojo ir Anželika Cholina. Vėliau būtent ji, žinodama mano prioritetus, tikslus, reikalavimus mokiniams, pakvietė dėstyti savo LMTA aktorių-šokėjų kursui, kuriam buvo reikalingi klasikinio šokio pagrindai. Tai tapo pirma mano darbo su neprofesionalais patirtimi.

Kaip klasikinis šokis dėstomas neprofesionalams?

Jie mokosi *exercise* – judesius prie atramos, pratimus salės viduryje, *adagio* formą, *allégro* šuoliukus… Klasikinį šokį adaptuoju pagal studentų galimybes ir koordinaciją. Ypatingą dėmesį skiriu studentų laikysenai – pamenu, Dalia Michelevičiūtė sakydavo, kad vos tik mane pamačiusi iškart ištiesdavo nugarą.

Be to, šiandien, kai esu sukaupusi daug patirties, žinau, kad svarbu nieko neskubinti. Žmonės sako – gyvenk šia diena, ką gali, daryk iškart. Šokyje taip daryti negalima, nes negali priversti kūno išsilaisvinti. Reikalingas kruopštus darbas.

O ką turi gebėti profesionaliai šokti baletą pradedantis žmogus?

Pirmiausia – profesionalu galima tapti tik pradėjus mokytis ankstyvoje vaikystėje. Studijos LMTA baleto šokėjams yra puiki tęstinumo galimybė, ugdanti įvairiapusiškumą ir kritinį mąstymą. Tačiau technikos pradėjus mokytis 18 metų visaverčiu baleto šokėju tapti neįmanoma – tiek dėl fiziologijos, tiek dėl trumpos artisto karjeros.

Į MKČMM baleto specialybę stojantis vaikas turi pasižymėti atitinkamais fiziniais duomenimis bei kūno galimybėmis: tikrinamas lankstumas, kojų verstumas, taip pat – artistiškumas. Prieš stodami kandidatai lanko konsultacijas, kai kurie turi patirties šokio būreliuose ir mokyklose – jie ateina su vadovų rekomendacijomis.

Ilgą laiką profesionaliems baleto šokėjams nereikėjo aukštojo mokslo. Kada tapo svarbu, kad atsirastų studijos?

1990-aisiais paskelbę nepriklausomybę, Rusijoje tapome užsieniečiais ir nebegalėjome nemokamai mokytis baleto mokyklose. Tuo metu kelių kartų baleto šokėjai buvo bebaigiantys karjerą Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre (LNOBT), turėdami vien baleto artistų kvalifikaciją, bet ne aukštojo mokslo diplomą. Šis buvo būtinas, kad galėtum dirbti valstybinėse įstaigose, taip pat pedagogikos srityje. Tačiau aukštosiose mokyklose nebuvo specialybės, kurioje baleto šokėjai būtų galėję pritaikyti savo patirtį ir įgytas žinias. Šiuo klausimu daug dirbo Petras Skirmantas, rašęs raštus ir kalbėjęs apie aukštojo išsilavinimo poreikį baleto šokėjams. Daugiausia jo pastangomis 2000-aisiais LMTA atsirado baleto šokėjams skirta choreografijos specializacija. Pirmame jos kurse mokėsi Lietuvos baleto žvaigždynas: Neli Beredina, Valentina Tarasova, Jonas Katakinas, Loreta Bartusevičiūtė ir kiti.

Kaip sekėsi dirbti su šiuo žvaigždžių kursu?

Visi studijuojantieji buvo panašios kvalifikacijos (bebaigiantys ar jau baigę karjerą), tad nereikėjo prie nieko taikytis, visi dirbo vienu lygmeniu. Gali pasirodyti, kad tokių žmonių nebėra ko mokyti – jie pasiekę karjeros viršūnę, tad kokios patirties aš dar galiu jiems duoti? Todėl studijos, žinoma, nebuvo orientuotos į techniką – greičiau į pedagogiką ir kompoziciją. Pasakojau jiems apie tai, ką gavau studijuodama Maskvoje, o jie labai daug mokėsi ir kūrė choreografines kompozicijas.

Ar baleto šokėjui svarbiausia technika? Kiek kūrybiškumo yra baleto šokėjo darbe?

Kūrybiškumas atlieka svarbų vaidmenį – neretai choreografai, pastebėję tam tikras šokėjo manieras ir interpretacijas, pritaiko jas savo darbuose. Taigi šokėjas visada yra laisvas siūlyti savo kūrybą. Tačiau technika, be abejo, labai reikšminga – kaip ir fizinė ištvermė.

Ne visų galimybės vienodos, tad balete egzistuoja kategorijos – vedantieji artistai, solistai, kordebaletas. Užsienyje aukščiausia kategorija įvardijama kaip „žvaigždė“, arba *étoile* (pranc.). Talentas, fizinės ir technikos galimybės, koordinacija bei artistiškumas lemia, kurioje kategorijoje atsiduri dirbdamas teatre. Būtent technikos ir kūrybiškumo dermė dažniausiai iškelia vadinamąsias žvaigždes.

Jūsų mokinės yra žvaigždės Lietuvoje ir pasaulyje. Tačiau tik moterys?

Jurgita Dronina ir Jolanta Vymerytė — T. Ivanausko nuotr.

Tokia baleto tvarka – moterys pedagogės dirba su moterimis šokėjomis, vyrai – su vyrais. Tai svarbu dėl anatominių žmogaus struktūros skirtumų, ypač pradėjus mokytis šuolių specifikos ir sukinių. Be to, vyrai nesimoko puantų technikos. Bendrų pastabų vyrams duoti gali ir moteris, kaip ir moterims – vyras pedagogas, tačiau jos nebus specifinės. Pedagogo lytis nesvarbi tik pirmose trijose klasėse ir vėliau šokant profesionaliuose teatruose – ten egzistuoja kito lygmens technika.

Ar balete trūksta vyrų šokėjų? Profesijai besiruošiančių vyrų mažiau nei moterų.

Reikėtų suprasti, kad klasikiniuose baletuose kur kas daugiau vaidmenų skirta moterims nei vyrams. Pavyzdžiui, „Žizel“ ar „Gulbių ežere“ net kordebalete dominuoja moterys. Šiuolaikiniuose pastatymuose, tiesa, dažniau norisi vyriškos jėgos.

Kaip vertinate teiginį, kad baleto šokėjas bet kada gali pereiti į šiuolaikinį šokį, o šiuolaikinio šokio šokėjas taip lengvai baleto pastatyme neatsidurs?

Kaip minėjau, ruoštis ir formuoti kūną baletui privaloma nuo mažens. Tačiau šiandien yra daugybė spektaklių, kuriuose šoka ir klasikinio, ir šiuolaikinio šokio šokėjai, tad nematau kliūčių jiems susidurti bendruose projektuose – juk dauguma profesionalų turi ir klasikinio, ir šiuolaikinio šokio pagrindus. O jei šiuolaikinio šokio šokėja vaikystėje yra įvaldžiusi puantų techniką, ji gal net galėtų keisti specializaciją ir šokti klasikinį baletą.

Ar Lietuvoje vis dar vyrauja rusų baleto mokyklos principai?

Iki šiol laikomės Vaganovos baleto sistemos, nes ji yra puiki ir patikrinta laiko, o mūsų baleto mokytojai – šios sistemos žinovai. Be to, sistema gana lanksti – į ją galima integruoti kitų baleto mokyklų detales.

Egzistuoja stereotipas, kad rusų baleto mokykla labai stipriai spaudžia žmogų, netgi šiek tiek kankina.

Pasakysiu nuoširdžiai – kai paskutinį Tarybų Sąjungos dešimtmetį mokiausi Maskvoje, patekau į labai griežtą struktūrą. 1986-aisiais pradėjusi dėstyti Lietuvoje iš pradžių taip pat muštravau vaikus, reikalavau griežtos disciplinos. Ilgainiui įgydama patirties ėmiau pastebėti, kiek mokiniai pasiekia, kai juos motyvuoju, o kiek padaro, kai spaudžiu. Jauniems pedagogams būdinga norėti rezultato greičiau nei patiems mokiniams. Šiandien galiu pasigirti turinti pakankamai išminties, kad nereikalaučiau susukti piruetus ar padaryti šuolį kuo greičiau, tą pačią sekundę.

Ar pastebite konkrečių Lietuvos baleto pokyčių per pastaruosius 20 metų?

Pokyčių daug. Galiu paminėti net tokią smulkmeną kaip kostiumų kokybė – šiandien yra tūkstančiai galimybių pasirinkti puantus, turime patogių, malonių audinių kostiumams, įvairesnės ir jų pasiuvimo galimybės. Anksčiau turėjome standartą ir visi turėjo prie jo prisitaikyti. Beje, šokio danga LNOBT taip pat atsirado palyginti neseniai – ilgą laiką šokome ant medinių grindų. Tokios naujovės lemia aukštesnę pasirodymo kokybę, nes artistai jaučiasi patogiau.

Taip pat paminėčiau atsiradusį poreikį šokėjams lakstyti tarp žanrų. Anksčiau baleto šokėjos kasdien treniravo puantų techniką. Šiandien jos dalyvauja pastatymuose, kuriuose šokama basomis ir gali būti sudėtinga po kelių dienų vėl sugrįžti prie puantų.

Ar šokėjai šiandien turi mažiau valios ir užsispyrimo šokti?

Tikrai ne! Netgi atvirkščiai – atrodo kur kas labiau motyvuoti nei anksčiau. Pavyzdžiui, dėl laisvesnės informacijos sklaidos vaikai šiandien gerokai anksčiau supranta, ko nori. Kai kurie kategoriškai pasako tėvams, kad nori šokti baletą, ir juos atvedę tėvai ne visada patys supranta, ką jų vaikas čia veiks. Visada sakau, kad jei vaikas nori šokti, reikia jam suteikti galimybę – iš baleto išeiti galima kada tik nori, o pradėti šokti profesionaliai bet kada negalėsi. Ne kartą mačiau „perlaikytus“ vaikus – tokius, kurių tėvai nenorėjo anksti leisti į sunkų darbą arba atiduoti į bendrabutį, jei negyveno Vilniuje. LMTA mačiau aktorių, turinčių puikius duomenis ir netgi norėjusių mokytis baleto, tačiau gyvenusių miestuose, kuriuose nebuvo tokių galimybių. Šiandien vaikams lengviau įvardyti, ko jie nori, nes internete galima matyti vaizdo įrašų, skaityti informaciją.

Ačiū už pokalbį.

LMTA projektą „Šokis – 20-ies metų retro(per)spektyva“ remia Lietuvos kultūros taryba

Jurgitos Droninos meistriškumo pamoka MKČMM Baleto skyriaus 8–13 kl. mokinėms

Iš tos epochos: žmonės, likimai, laiškai

Dvitomis „Nailono uždanga“ ir diskusija Vilniaus knygų mugėje

Beata Baublinskienė

Lietuvos muzikos ir teatro akademija Vilniaus knygų mugėje pristatė vieną naujausių savo leidinių – kolektyvinę muzikologių Rūtos Stanevičiūtės, Danutės Petrauskaitės ir Vitos Gruodytės monografiją „Nailono uždanga“ (2018). Tai dvitomis, kurį sudaro monografija „Nailono uždanga. Šaltasis karas, tarptautiniai mainai ir lietuvių muzika“ ir laiškų knyga „Lietuvių muzikų užsienio korespondencija 1945–1990“. Vasario 21 d. mugėje įvykusi diskusija „Nailono uždanga. Lietuvių muzika tarptautinėje Šaltojo karo istorijoje“ atskleidė esminius naujos knygos bruožus. Diskusijoje dalyvavo monografijos autorės ir jų tyrinėjamos epochos dalyviai: muzikologas ir politikas Vytautas Landsbergis, dirigentas ir muzikologas Donatas Katkus, kompozitorius ir eseistas Šarūnas Nakas. Pokalbį vedė istorikas Aurimas Švedas. Pateikiame kiek suglaudintą diskusijos versiją.

Aurimas Švedas: Dvitomis „Nailono uždanga“, kaip komparatyvistinė studija, leidžia pamatyti Lietuvos santykį su pasauliu ir pasaulio santykį su Lietuva – pažvelgti į Lietuvą lyg gintaro gabalėlį, sovietmečiu patekusį į gana šėtonišką geopolitinę dėlionę. Sykiu tai nėra muzikologų muzikologams parašyta knyga, tai kultūros istorija pačia geriausia prasme – už kompozitorių, muzikologų, atlikėjų likimų galima pamatyti to meto Lietuvos visuomenės veikimą. Padalintos Lietuvos, turint minty emigraciją. Svarbu paminėti ir dailininko Jokūbo Jacovskio darbą – vaizdai šioje knygoje kalbasi su tekstu, kuria papildomą pasakojimą.

Pirmiausia monografijos autorių paprašysiu padėti atrakinti knygos metaforas: Rūtos – „nailono uždangos“, Danutės – padalintos Lietuvos, Vitos – fizinių ir mentalinių sienų.

Rūta Stanevičiūtė: Metafora „nailono uždanga“ labai svarbi mūsų knygai kaip inspiracija ir teiginys. Ją pasiskolinome iš vengrų istoriko György Péteri, kuris šią metaforą pasiūlė permąstant komunistinio pasaulio santykius su visu kitu pasauliu Šaltojo karo laikais, t.y. maždaug nuo 1945–1946 m. iki 1990-ųjų. Mūsų intencija buvo išplėšti lietuvių muzikos istoriją iš uždaro nacionalinės kultūros ir nė kiek ne mažiau uždaro sovietinės kultūros pasaulio ir susieti lietuvių muzikos procesus, lietuvių muzikų gyvenimą bei profesinę karjerą su labai plačiais politiniais, ekonominiais, kultūriniais procesais pasaulyje. Kėlėme klausimą, kiek buvo uždara ir kiek atvira Lietuvos muzikos kultūra, turint minty ir ryšius su emigracija.

Nailono uždangos metafora leido pažvelgti į tai, kas ypač svarbu svarstant panašius klausimus, – į žmonių ryšius. Už šios metaforos slypi ne tik mums, knygos autorėms, bet ir neseną Šaltojo karo patirtį bandantiems apmąstyti istorikams svarbus fenomenas – emocinis klimatas. Mes nesistengiame pasakoti visko, aprėpti visų procesų ir įvykių, bet atkuriame emocinį klimatą, kuris vertė žmones prasiveržti pro įvairias sienas ir užtvaras.

Danutė Petrauskaitė: Padalinta Lietuva nėra tik metafora, tai labai skaudi realybė. Padalinimas buvo kruvinas, vykdomas sovietiniu kūju ir pjautuvu. Lietuva nukraujavo, neteko daug žmonių, vieni žuvo, kiti pasitraukė į Vakarus. Kai tik jie pabėgo, nusileido geležinė uždanga – ne nailoninė, bet geležinė. Knygos dailininkas Jokūbas Jacovskis galbūt pasąmoningai pasirinko viršeliui rudą – geležinės uždangos – spalvą. Tik po gerų 10–12 metų, kai ta uždanga pradėjo rūdyti, ją pakeitė nailonas. O pro nailoną jau galima matyti šiek tiek pasaulio – nelabai ryškiai, bet tam tikrus kontūrus. Ypatingu atveju uždangoje gali pasidaryti skylutę ir pasižiūrėti, kas gi darosi anapus. Taigi mūsų pasakojimas apima laikotarpį, kai jau pradėjo susirašinėti artimieji, giminės, kai prasidėjo kultūriniai mainai. Aišku, prisilietęs prie to paveldo pamatai, koks tragiškas buvo žmonių likimas. Kaip buvo sudraskytos šeimos, supriešinti vaikai: vienoje pusėje – vienos ideologinės pasaulėžiūros atstovas, kitoje – kitos. Knygoje nutarėme pabandyti visuomenei atverti muzikų pasaulį: juos galbūt pažinojome iš kūrinių, pedagoginių darbų, bet nebuvo galimybės iš arčiau pamatyti, kokias tragedijas jie išgyveno. Apie tai yra ši knyga.

Vita Gruodytė: Man buvo keista dirbti su šios knygos tematika: aš pati tokio baisaus sovietmečio nesu patyrusi, tačiau reikėjo prisiliesti prie ano laikotarpio – 1960-ųjų, 1970-ųjų – ir pasakoti apie įvykius, apie kuriuos, pavyzdžiui, Donatas Katkus arba profesorius Vytautas Landsbergis papasakotų kur kas geriau. Reikėjo atrasti savo santykį su medžiaga – materialine ir dvasine plotmėmis. Materialinė, medžiaginė dalis muzikams buvo labai svarbi: kas nors parsiveždavo iš užsienio vinilinę plokštelę, gaudavo knygų. Per medžiaginę dalį atsiverdavo visai kita, nemateriali plokštuma, kurios tu nematai, o abiejų plokštumų susilietimo taškas buvo tie trupiniai, kurie keistais būdais atklysdavo į Lietuvą ir atverdavo tą kitą pasaulį. Pavyzdžiui, mokslininkas, jei nori būti tikras mokslininkas, ieško dokumentų ir užsienyje. Muzikas, kuris nori domėtis šiuolaikine muzika – ne tik leidžiama Lietuvoje, bet ir grojama Vakaruose, – turi gauti partitūrų. Tarkim, Vytautas Montvila, kaip radome archyvuose, persirašinėdavo György Ligeti, Luigi Nono partitūras. Per medžiaginę pusę galima buvo pataikyti, kaip sakė Danutė, į tą uždangos skylutę, kuri atverdavo kitą plokštumą. Vis dėlto buvimas „tarp“ buvo labai nepatogi situacija, knygoje pavadinau ją ambivalentiškumo situacija, kai bandai atrasti santykius, egzistuoti tarp dviejų pasaulių, dar ir stengdamasis išlaikyti savo autentiškumą.

A. Š.: Kalbėjo tyrinėtojos. Dabar kreipiuosi į žmones, kurie buvo tos epochos liudininkai, joje gyveno ir tam tikra prasme yra tyrimo objektai.

Donatas Katkus: Mes esame labai savotiška karta. Pradėjome bręsti 1950-aisiais. Atsimenu, numirė Stalinas: einame gatve ir juokiamės, mums taip smagu, kad paleido iš pamokų! Toks pagyvenęs ponas, šaukdamas „Aš jus sutvarkysiu!“, vijosi mus, bet pabėgome.

Bręsdamas pradedi kai ką suprasti. Atėję į konservatoriją (dabar Lietuvos muzikos ir teatro akademija – *B. B.*), kurioje prasidėjo mano profesinis gyvenimas, apie kurį čia knygoje rašoma, mes buvome jau kitaip susiformavę žmonės. Mes gyvenome tikrą dvigubą gyvenimą! Viena buvo tai, ką mąstėme, kokios buvo mūsų vertybės, ką vertinome, kokios muzikos norėjome klausytis. Kita dvigubo gyvenimo pusė buvo ta, kad, pavyzdžiui, ateina koks žymus atlikėjas, o jam Girdzijauskienė (Paulina Girdzijauskienė – LSSR konservatorijos marksizmo-leninizmo katedros vedėja. – *B. B.*) sako: „Jūsų tėvas labai jau negražiai elgėsi Kanadoje.“ O jis: „Aš išsižadu savo tėvo!“ Ir buvo nusispjaut, kad išsižadi tėvo per partinį susirinkimą prie Girdzijauskienės. Visos studijos, straipsniai buvo rengiami taip, tarsi mes irgi rašytume tarybinę muzikos istoriją su privaloma Lenino citata. Visi žinojo, kad tai visiškas formalumas, kurį privaloma daryti. O tikroji pusė buvo kitokia. Pavyzdžiui, Gražina Ručytė ir Vytautas Landsbergis turėjo tokį savo laisvą klubą, kuriame rinkdavosi draugai ir visiškai laisvai, kaip kokioje Kanadoje, šnekėdavo apie viską. Nors mane tik vieną kartą ten įsileido... Užtat aš dalyvavau kitame klube – Osvaldo Balakausko. Jis, kaip žinote, įsteigė „Obuolio“ premiją – 4 rubliai 99 kapeikos. Jis duodavo penkis rublius ir turėdavai atiduoti vieną kapeiką. Tos premijos laureatai buvo ir Bronius Kutavičius, ir aš buvau ją gavęs. Mes susirinkdavome pas Balakauskus, ateidavo Feliksas Bajoras, Kutavičius: mūsų ginčai buvo susiję su esminiais muzikos egzistencijos – stiliaus, turinio – dalykais. Bajoras negalėjo pakęsti saldaus romantizmo. Kutavičius sakydavo: „Nuo patoso mane vemt verčia.“ Rinkdavomės dažnai, ateidavo visokių žmonių, bet tai buvo visiškai laisvas mintijimas. Ir svarbiausia – būtent iš šito nusiteikimo, iš tokių dalykų gimė Lietuva. Kai dabar sako „grįžkim į Europą“, tai aš neturiu kur grįžti: kaip tu gali grįžti į Europą, jeigu jau esi Europoje?

Rūta Stanevičiūtė, Danutė Petrauskaitė, Vita Gruodytė B. Baublinskienės nuotr.

Buvo ir kita pusė: Kompozitorių sąjunga, kūrinių perklausos, aptarimai, kuriuose dalyvaudavo ir vyresnieji. Man jų labai gaila. Pavyzdžiui, Jonas Švedas, Balys Dvarionas išgyveno stalininį laikotarpį. Ar galima buvo pakelti tai, ką jie patyrė? Juos sulaužė, perlaužė į tą kažkokį prisitaikymą, oficiozinį lygį, o kaip jie patys jautėsi?..

Vytautas Landsbergis: Apie tas oazes, apie antrą nepriklausomą Lietuvą okupuotoje Lietuvoje – labai įdomi tema, ne taip seniai pradėta nagrinėti. Man rodos, pirmas proveržis buvo profesorės Ainės Ramonaitės vadovaujamos grupės tyrimas apie Sąjūdžio ištakas iš gilumos, iš pačių pirmųjų metų, kol dar vyko ginkluotas pasipriešinimas, bet jam jau lūžtant, jį sunaikinant radosi kitos pasipriešinimo formos. Be kita ko, apie tai pranašiškai ir pamokomai savo paskutiniais metais kalbėjo Adolfas Ramanauskas-Vanagas: kad ginkluota kova baigėsi ir reikės ieškoti kitų formų. Mes neturėjome tiesioginio santykio su kovojančia Lietuva, nebent atsitiktinį. Bet mūsų karta – Donato ir mano – savaip matė uždavinį priešintis ir išlaikyti lietuvybę, laisvės, nepriklausomybės dvasią tam tikruose įmanomuose rėmuose arba tuos rėmus plėsti. Mūsų sritis buvo muzika.

Ramonaitės knygoje yra politinių disidentinių apraiškų prisiminimai, bet juk meno srityje taip pat būta labai svarbios nepriklausomybės raiškos priešinantis sisteminiam varžymui, riboms, kurias uždėdavo režimas, nes jis stengėsi viską valdyti. Net Bažnyčią turėjo valdyti, todėl palauždavo dvasininkus... Menininkai – lyg tam tikri dvasininkai, su jais irgi buvo tvarkomasi per įvairias organizacijas, turėjusias prižiūrėti kūrybą ir reguliuoti per materialinę pusę. Kūryba perkama, ir tu, menininkas, bent iš dalies iš to gyveni, tad jeigu tavo kūrinių neperka, tu badauji. Aš atsimenu, kaip mums buvo juokinga, kai sykį į kažkokią dailės parodą priėmė Vinco Kisarausko paveikslą „Kolūkietis su arkliu“. Pavadinimas ir tema panašūs į Antano Žmuidzinavičiaus peizažo „Miškas valstybei“ pavadinimą: kažkas bendro su valstybe, ne šiaip miškas... Tokia visiškai beprotiška buvo aplinka. Bet buvo oazių, kur susitikdavo literatai, muzikai, dailininkai. Viena labai žymi oazė, kurios istorija kada nors turėtų būti aprašyta, buvo pas Vildžiūnus Vilniaus Jeruzalėje: čia susitikdavo žmonės iš užsienio, iš Sibiro, jauni ir seni.

Kalbate apie oazę Landsbergių namuose: pas mus retai rinkdavosi, mes dažniau eidavome kitur. Pavyzdžiui, į susitikimus dailininkų palėpėse. Priešais Jokūbo bažnyčią buvo pastatytas vadinamasis „amerikonų namas“ lietuviams iš Pietų Amerikos, kurie susigundė grįžti į „laisvą“ socialistinę Lietuvą. Tai buvo žmonės su šeimomis, kai kurie labai gražiai prisitaikė, kai kurie liko kairieji, turėjo komunistinių iliuzijų... Jiems buvo duoti butai, bet viršutiniame aukšte esančios didžiulės palėpės buvo tuščios – jas atidavė dailininkams. Ten virė ypatingas gyvenimas, tai buvo laisvos kūrybinės kaitos, susitikimų sala. Ateidavome ir muzikai su naujomis plokštelėmis. Kai pirmą kartą mus išleido į „Varšuvos rudenį“, parsivežėme įrašų – klausydavomės,

Nukelta į 5 psl.

Motetų vėrinys muzikos patriarchui

Koncerto, skirto Juozui Naujaliui, Raudondvaryje įspūdžiai

Aušra Strazdaitė-Ziberkienė

Raudondvario Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčioje kovo 10 d. tvyrojo gavėnios atgailos šaltis, o kartkartėmis pro langą švystelėjęs saulės spindulys žadėjo šv. Velykų viltį. Bet žvarba net sustiprino skaidrų kaip stiklas choro skambesį ir vargonišką trombonų kvarteto gausmą. Koncertas „Motetų vėrinys“ – jau trečias VšĮ „Iš arti“ organizuotas religinės muzikos projektas. Ankstesniuose – „Voces ex animo“ skambėjo chorinių kūrinių, o „Muzika Dievo namams“ – opusų solistams ir vargonams premjeros. Projektą inicijavo Lietuvos kompozitorių sąjungos Kauno skyrius, koncertų ciklą parėmė Lietuvos kultūros taryba. Tokie projektai pritraukia nemažai kūrėjų, o jų nauji kūriniai vėliau tampa koncertinių repertuarų dalimi. Norisi tikėti – ir bažnytinio repertuaro dalimi.

„Motetų vėrinys“ – kartu ir padėka lietuviškos muzikos patriarchui Juozui Naujaliui: 2019-ieji paskelbti jo metais. Pirmasis koncertas vyko Naujalio gimtinėje – Raudondvaryje, Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresės bažnyčioje, antrasis, kovo 11 d., – Vilniuje, Šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčioje.

Jubiliejiniai metai – puiki proga naujai permąstyti Naujalio kūrybą, nuveiktus darbus. Su jo vardu siejamos ir moteto žanro Lietuvoje ištakos. VšĮ „Iš arti“ projekto „Motetų vėrinys“ kontekste dešimt įvairių kartų Lietuvos kompozitorių savitai išreiškė pagarbą Naujaliui, moteto žanrui ir jo tekstui.

Koncerte „Motetų vėrinys“ skambėjo Šiaulių valstybinio kamerinio choro „Polifonija“ atliekami autentiški Naujalio motetai „Omnes amici mei“ ir „Una Hora“ bei nauji Jūratės Baltramiejūnaitės, Dianos Čemerytės (tik Vilniuje), Dalios Kairaitytės, Algirdo Martinaičio, Vytauto Miškinio, Giedrės Pauliukevičiūtės, Alvido Remesos, Vaidos Striaupaitės-Beinarienės ir Donato Zakaro motetai, taip pat Naujalio ir Zitos Bružaitės kompozicija „Fanfaros patriarchui“ trombonų kvartetui. Pastarojoje koncertą pradėjusioje kompozicijoje itin gražiai ir natūraliai suskambėjo Naujalio dainos „Lietuva brangi“ melodija. Trombonų kvartetas atliko ir du Naujalio preliudus vargonams, kuriuos specialiai šiai programai aranžavo Bružaitė.

Vytautas Miškinis, nesiekdamas kopijuoti nei raiškos priemonių, nei Rėgensburgo mokyklos kanonų, motetą „Seniores populi“ sukūrė

Choras „Polifonija“, dirigentas Tomas Ambrozaitis D. Stankevičiaus nuotr.

orientuodamasis į atlikėją – Šiaulių kamerinį chorą „Polifonija“.

Jūratę Baltramiejūnaitę parašyti motetą „Caligaverunt“ paskatino tekstas, persmelktas dvasinio liūdesio. Kompozitorė iš dalies transformavo Naujalio „Caligaverunt“ intonacijas, metroritmiką, sąmoningai reflektuodama mūsų klasiko braižą.

Giedrės Pauliukevičiūtės moteto „Amicus meus“ tekstas įkvėpė autorę savaip įprasminti jo mintį ir panaudoti Naujalio moteto intonacijas. Alvidas Remesa koncerto programėlėje paaiškina savo moteto „Vexilla regis“ teksto kilmę ir jo vietą bei prasmę liturgijoje, pamini kitus kompozitorius, naudojusius šį tekstą. Tai įdomi informacija. Tik gaila, kad liko neatskleistas paties autoriaus santykis su Naujaliu ir moteto tekstu. Algirdas Martinaitis teigia savo motetu „Ecee vidimus“ norėjęs priminti „tuščią katedros, bažnyčios erdvę ir žmogų joje atvira širdimi“. Dalia Kairaitytė motetu „In Monte Olivetti“ norėjo priminti apie didesnę kompozitoriaus atsakomybę naudojant sakralius tekstus. Donatas Zakaras motete „Judas mercator“ atsigręžė į Naujalio laikų homofoninę muzikos kalbą.

Vaida Striaupaitė-Beinarienė savo itin pagarbų prisilietimą prie patriarcho išreiškė motetu „Vinea mea“. Tik Vilniuje atliktas Dianos Čemerytės motetas „Tristis est anima“ vyrų chorui grįstas grigališkuoju choralu, kūrinyje perteikiama aliuzija į Jėzų ir jo mokinius. Koncertą Raudondvario bažnyčioje vainikavo sudėtinga ir retai atliekama Naujalio giesmė „Verkit, aniuolai“.

Motetus atliko Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“, šiais metais švenčiantis 45-ąsias įkūrimo metines. Dirigavo choro meno vadovas ir vyr. dirigentas Tomas Ambrozaitis. Koncerte Vilniuje dirigavo Linas Balandis. Raudondvaryje grojo Trombonų kvartetas: Albinas Gražulis, Linas Skučas, Vaidas Andriuškevičius, Gintautas Kubilius (Vilniuje grojo trombonininkai Albinas Gražulis, Marius Balčytis, Vaidas Andriuškevičius, Valentas Marozas). Programą pristatė muzikologė Dainora Merčaitytė.

Premjeros – visuomet nuostabus ir jaudinantis įvykis. O religinio kūrinio premjera – dar ir malda. Tikiu, kad premjeroje tarsi gimsta naujas vėjas. Raudondvaryje to gaivaus vėjo buvo pilna bažnyčia!

Atkelta iš 4 psl.

pasakodavome. Tai beveik neliestos temos, tad šita knyga – savitas, novatoriškas dalykas apie legalius kontaktus su Vakarais.

Paštas buvo cenzūruojamas, bet neuždraustas. Tai buvo jungtis su pasauliu. Šitos trys mokslininkės, sugalvojusios knygą apie korespondenciją su Vakarais, ne tik pralaužė naują žanrą – jos parodė tikrą, dvasinį gyvenimą ir paiešką ryšio, kontakto, bendradarbiavimo. Iš mano archyvų čia atsidūrė tik dalelė laiškų – tie, kurie susiję su Krzysztofu Droba. Buvo išleista ir knyga apie jį (*Krzysztof Droba. Susitikimai su Lietuva*, sud. Rūta Stanevičiūtė, Vilnius: Lietuvos kompozitorių sąjunga, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2018 – *B. B.*).

Šitoje monografijoje publikuojamas ir laiškas Lenkijoje gyvenusiam Alfonsui Lukošiui – žmogui, per kurį aš lankydavausi Lenkijoje. Šiaip manęs neišleisdavo į jokias mokslines komandiruotes. Keletą metų mėginau išvykti dirbti archyvuose, kad galėčiau tyrinėti Čiurlionį, – špygą gavau... Tada išvažiavome į „Varšuvos rudenį“, ten užsimezgė šiek tiek ryšių ir mane pamokė, kad važiuočiau privačiai, susiradęs draugą, kuris parašytų iškvietimą. Tai buvo genialių rankų šaltkalvis, kuris savo namuose darė

Diskusija „Nailono uždanga“ Knygu mugėje B. Baublinskienės nuotr.

mezgimo mašinas (Lenkijoje buvo leidžiama amatų ekonomika) ir kuriam rūpėjo Lietuva, jos kultūra. Pas jį važiuodavo ir dailininkai, dovanodavo savo paveikslų. Knygoje publikuojama ir šiek tiek mano laiškų Juozui Žilevičiui, Almui Šalčiui, savo audringoje jaunystėje susijusiam su *Fluxus*...

Šarūnas Nakas: Dvitomis „Nailono uždanga“ be galo skirtingas teksto požiūriu. Pirmoje, šiek tiek trumpesnėje dalyje – ugningi, veržlūs nuotykiai, tarsi skitų proveržis į Europą, su neapsakoma energija ieškant šaltinių, archyvų, liudininkų, pavardžių, personažų. Labai įdomu ir lengva skaityti, pagauna ir įkrauna. Ir antrasis – raudų tomas: lietuvių kompozitoriai rašo laiškus į visas puses, rašo ir muzikologai. Čia jau visai kitas pasaulis – ta tikroji tikrovė. Kas pirmiausia atsiveria? Nejaukiausias atrodo tam tikras bambėjimo ir zirzimo tonas, toks, koks vyrauja šiandien. Antras dalykas – neišmatuojamai plačių ir išradingų formų neapykanta visur ir visiems, kone visą laiką. Bene keisčiausia Danutės aprašyta situacija, kai į Vaclovo Daunoro koncerto salę Amerikoje, išmušdamas langą, įskrieja raudonas plytgalys su kūju ir pjautuvu. Skundai apie lietuvius, kurie nuvažiuoja gastroliuoti tautiečiams Amerikoje, – žanras, nemiręs ir šiandien. Ryškėja labai blogas vienas kitų pažinimas, vadovavimasis mitais, ideologija, prietarais ir kažkokiais visiškai nenatūraliais apsiribojimais. Tik šiandien to jau nebereikia ieškoti toli Amerikoje, užtenka įsijungti kokį interneto portalą – matome lygiai tą patį. Taigi istorija, kuri čia aptariama ir naršoma įvairiais pavidalais, turi kur kas universalesnį matmenį. Juk ir šiandien lietuviams užsieniečio sąvoka yra sakralizuota ir kone religinė: užsienis visada geriau, supraskit! Užsienis svarbiau, ir tu esi durnas, esi niekas, jeigu šiandien dar gyveni čia... Visa tai buvo jau prieš 50–60 metų. Kalbu apie tai, ką Rūta pristatė kaip tam tikrą emocinį foną, kuris šiuose abiejuose tomuose labai stiprus, paveikus. Tai viena pusė.

Kita pusė – dalykinė. Tai, be abejo, nepaprastai įvairus, nerviūrinis kontaktų su anapusybe už geležinės uždangos mezgimo menas, neapsakomos iliuzijos ir kone amžina rezignacija. Šiandien iš esmės susiduriame su tuo pačiu – įvykusi tik labai nedidelė korekcija. Bet galbūt šiandien tai jau mūsų kaltė, o anuomet tai buvo istorijos perversija, su kuria susidūrė beveik visi ir kai kas labai daug sumokėjo.

Jei kalbėtume apie laisvę, laiškai, iš kurių čia lyg iš pavyzdžių, sakyčiau, „semplų“, sudaryta savotiška antologija, rodo tam tikrą susikaustymą ir tiek profesinį, tiek savaip gyvenimišką, egzistencinį inertiškumą. Epochos poveikis yra kur kas didesnis, nei mes norime. Iš tikrųjų tie geležinės ir nailoninės uždangos laikai daug blogesni, nei šiandien juos prisimename. Tai paaiškėja iš autentiškų šaltinių – tekstų, tuometės spaudos, propagandinių užsakomųjų veikalų. Dabar, po trisdešimties metų, kyla klausimas, kaip vis dėlto galėjo įvykti tas stebuklas, kai pats gyvenimas naikino galimybę elgtis ir pasirinkti kitaip. Visi čia atskleisti kontaktai yra labai gražūs, kone herojiški, bet ir desperatiški. Juose yra daug to, kas rodo į pačią paskutinę viltį – į tai, kas jau neabejotinai žlunga, slysta, bėga, tolsta, – ir vis dėlto atsilaikoma. Šitas dvitomis man įdomus labai keistu aromatu, keistu prieskoniu, ateinančiu iš visiškai netolimos praeities, kurios gyvų liudininkų ir herojų dar nemažai esama. Kita vertus, skaitant knygą apima savotiškas liūdesys, nes labai didelė dalis herojų yra ką tik mirę. Ir daugybės be galo svarbių klausimų mes jiems nebegalime užduoti. Dėl to ta epocha, apgaubta įvairiausių mitų, legendų, paskalų, apkalbų rūku, greičiausiai tokia ir liks. Ji liks sunkiai suprantama joje negyvenusiems. Vargu ar kada nors bus surastas universalus kodas, padėsiantis ją suprasti bet kam – italui, amerikiečiui, meksikiečiui, prancūzui. Tai kažkokia kraupi patirtis, kurios šleifas dar labai tvarus ir galbūt mes jį ne visada atpažįstame kasdienėse kalbose ir poreikiuose. Užtat labai sveikinu visas tris autores, pridurdamas, kad visi jų tekstai jungiasi į labai natūralią energingą vienybę, kaip fenomenalus vienas kito papildymas.

Ir pabaigoje: tai yra lietuviškos kultūros istorija, trijų moterų parašyta praktiškai kone vien apie vyrus. Jaučiu, kad po keleto metų šitas aspektas bus nagrinėjamas aštriau nei bet kuris kitas.

Parengė Beata Baublinskienė

Čia kalbama tyla arba fikcijomis

Jaunimo teatro spektaklis „Fikcijos“

Augustė Žičkytė

Žiūrėdamas ir įsivaizduodamas spektaklį apsigyveni vienatvėje. Kartais joje lieki ir po spektaklio. Kovo 8 ir 9 d. Valstybiniame jaunimo teatre įvyko Adomo Juškos režisuotų ir inscenizuotų „Fikcijų“ premjera. Spektaklyje vaidina Arūnas Sakalauskas, Andrius Bialobžeskis, Motiejus Ivanauskas, Aleksas Kazanavičius ir Augustė Šimulynaitė. Tai jau antras jaunojo režisieriaus darbas šiame teatre – prieš metus jis sukūrė „Šveiką“ pagal Jaroslavo Hašeko romaną.

Prieš premjerą duodamas interviu Juška pasakojo, kad į sceną mėgina perkelti žymaus XX a. Argentinoje gimusio prozininko, poeto, eseisto Jorge Luiso Borgeso apsakymus „Smėlio knyga“, „Babelio biblioteka“, „Griuvėsių rate“, „Veidrodis ir kaukė“, „Slaptasis stebuklas“, „Kitas“ ir „1983 metų rugpjūčio 25 diena“. Simbolių, metaforų, intertekstų kupini apsakymai, plečiantys literatūros išraiškos, supratimo ir tikslo ribas, – integrali paties rašytojo gyvenimo dalis. Ne veltui ir pagrindiniai veikėjai – skirtingo amžiaus Borgesai. Viename interviu rašytojo tarti žodžiai „aklumas yra tam tikra vienatvės forma“ vos ne paraidžiui sklinda ir iš pagrindinio spektaklio veikėjo – vyresniojo Borgeso – lūpų.

Apie kūrybą, fikcijų paieškas ir bejėgystę

„Fikcijose“ ieškai apsakymuose įsidėmėtų epizodų, frazių. Ieškai, tačiau radęs tarsi pameti, nes kūryba tęsiasi, ji begalinė. Šis spektaklis kuriamas garsais, spalva, tariant žodžius, dėliojant raides, knygas (pastarąsias dar mindžiojant, šlapinant vandeniu, plėšant, glamžant ir deginant). Taip pat pasitelkiant kūno plastiką, skirtinga šviesa (atvaizdu) brėžiant laiko ir erdvės pertrūkius bei sapno ir realybės susiliejimus. Todėl abejoji, kad tau pavyko ar kada pavyks suprasti, apimti ir į žodžius įtalpinti visa mačiusiojo patirtį.

Tačiau spektaklis įvyko, o tu tapai to tapsmo dalimi. Tapsmo, kurio vertę pirmiausia, žinoma, lėmė pats faktas, kad spektaklio medžiaga – itin talpūs Borgeso apsakymai. Supranti, kad net stebėdamas šiek tiek nuspėjamus arba, atvirkščiai, dėl niuansų ar išlaikomo vienodumo (ir kitoniškumo) įdomius veikėjus nenuobodžiavai. Kad po truputį tarsi aklas išmokai scenoje rasti ir įprasminti Borgeso kūrybai svarbius simbolius – veidrodį, knygas, peilį ir kitus – apgraibomis, čia ir dabar orientavaisi spektaklio vyksme, abejojai lyg tarp kitko pasirodžiusios merginos funkcija. Mėgindamas kalbėti apie prieštaringus jausmus sukėlusį spektaklį, dar labiau norėtum kalbėtis su pačiu Borgesu.

Kelionė simbolių labirintais

Juoda erdvė, veidrodis (durys, vartai), kopėčios (laiptai), trys medinės, ant scenos krašto pakabintos lazdos, raudona lemputė – štai ir viskas, ką scenoje išvysta žiūrovai. Įpratusieji atpažinti simbolius skaičiuoja scenos kampus... Ritmingi, monotoniški garsai, Borgeso teksto projekcija ant veidrodžio-durų, bibliotekos (pasaulio pirmavaizdis) tyloje knygas tvarkantis Sakalausko bibliotekininkas (rašytojas) nuo pirmųjų akimirkų žada kelionę apsakymuose įvardytų simbolių labirintais. Pagrindinį spektaklio veikėją „Fikcijose“ lydi aktorių ansamblis. Jie veikia kartu, individuliai arba pasirodo kaip antraeiliai apsakymų personažai.

Knygomis susižavėjusį buvusį bibliotekininką vieną pavakarę aplanko lagaminu nešinas nepažįstamasis (svetimas). „Aš pardavinėju biblijas“, – taria jis, siūlydamas įsigyti ir kitą šventą knygą. Nei pradžios, nei pabaigos neturinti Smėlio knyga įtraukia į nebepasikartojančių puslapių begalybę ir žadina tobulumo alkį, kurio nenumalšina. Kaip begalybę vaizduoti scenoje? Knyga – paprasta, tiesiog perrišta virve ir labai sunki. Užsimetęs ją ant kojos bibliotekininkas smenga taip giliai, kad persikeliame į iliuziją, vykstančią pačioje knygoje. Scena – tarsi besikartojančio šokio erdvė, šachmatų lenta iš knygų.

Arūnas Sakalauskas spektaklyje „Fikcijos“ L. Vansevičienės nuotr.

Šešiasdešimtmetis berniukas rašytojas

Pagrindinis spektaklio veikėjas vaduojasi iš žmonių ir daiktų apsupties, iš minėtos Smėlio knygos, iš kūrybos ir laiko gniaužtų – jis rašo prašydamas metų knygai užbaigti. Tapatybės, kūrybos ir fikcijų temos spektaklyje reiškiamos erdvės ir laiko, sapno ir tikrovės, taip pat veikėjų kaita ir susidūrimu.

Netikėtai antroje veiksmo dalyje krinta galinę scenos sieną dengusi uždanga ir žiūrovo dėmesys sutelkiamas į „už scenos“ atsiveriantį „balkoną“. Iš simbolių ir metaforų tėkmės tarsi iškrintančioje erdvėje už stiklo-lango kalbama, šokama, juokiamasi. Kasdienybę primenanti scena gerokai skiriasi nuo sapnų ir simbolių pilnos pirmosios spektaklio dalies. Svarbi ji dėl dviejų dalykų. Pirma, dėl juokais nuskambėjusios frazės: „Jei siela yra nemirtinga, mes turėtume nusižudyti, kad nereikėtų klausyti šios muzikos.“ Ir antra – dėl naivaus berniuko jį pro langą pastebėjusiam profesoriui išsakyto noro apsilankyti bibliotekoje. „O galima dabar?“ – teiraujasi jis, savo klausimu skelbdamas, kad šešiasdešimtmetis berniukas vis dar išsaugojo knygų troškimą. Naivi viltis išryškina aplink tvyrantį sarkazmą bei nerūpestingumą (ir atvirkščiai).

Kelios pabaigos įžvalgos

Paskutinės spektaklio scenos – tai dviejų Borgesų susitikimas. Vienas jų – šešiasdešimt metų sapnuojantis neregys, kitas – jaunuolis, planuojantis užrašyti jųdviejų pokalbį. Spektaklio pradžioje įsuktą raudoną lemputę pabaigoje keičia mėlyna, ši spalva užlieja ir galinę sienos dalį. Sakalausko rašytojo kantriai ir dėmesingai bibliotekoje atliktus veiksmus pabaigoje kartoja Ivanausko personažas.

Tačiau spektaklis baigiasi. Lyg begalinė knyga begalybėje (veidrodyje) atsiduria aklojo rašytojo veidas. Jaunasis Borgesas lazdele varto knygą, mėlyna lemputė nusileidžia ant jos. Neregystė panaši į vakaro prieblandą, tegu.

Tegu, matyt, sakytum ir pagal Borgeso apsakymus spektaklį kurti pasiryžusiam Juškai bei visai kūrybinei komandai. Tačiau greičiausiai, užuot vien džiaugęsis kūrybinius ieškojimus įkūnijusiu spektakliu, tiesiog dar kartą atsiverstum Borgeso knygą.

Kronika

Kūrėjos kviečia prisidėti pristatant Lietuvą Venecijoje

Rugilės Barzdžiukaitės, Vaivos Grainytės ir Linos Lapelytės opera-performansas „Saulė ir jūra (Marina)“ šiemet 58-ojoje Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje atstovaus mūsų šaliai. Lietuvos paviljonas keliems mėnesiams virs šviesiu ir nerūpestingu paplūdimiu. Iš pirmo žvilgsnio lengvabūdišką, bet labai aktualias ekologijos problemas nagrinėjantį projektą pristatys Vilniaus dailės akademijos Nidos meno kolonija, o paviljoną kuruos Londono „Serpentine“ galerijos viešųjų programų kuratorė Lucia Pietroiusti.

Gana neįprastu Venecijos bienalei žanru prisistatysianti Lietuva nukelia ambicingą operą nuo scenos ir įkurdina prie menamos jūros. Pagrindinis „Saulės ir jūros“ veikėjas – šiuolaikinė ryškiaspalviais maudymosi kostiumėliais prisidengusi vasarotojų bendruomenė. Gulėdami ant keliomis tonomis smėlio padengtų erdvės grindų poilsiautojai atlieka įprastas pliažo procedūras ir dainuoja. Operos librete atostogautojų mintys įgarsinamos gyva ir nerūpestinga kalba. Solo partijose – gyvenimiški rūpesčiai, prisiminimai, filosofiniai pamąstymai, net kremo nuo saulės sudėtis ir ryto planai kepti kiaušinienę. Menininkės itin lengvai, pagaviai ir su švelnia ironija operoje kalba apie visuomenės bei gamtos ekosistemų krizes ir griūtis.

Nors „Saulės ir jūros“ premjera įvyko 2017-ųjų spalį tarptautiniame teatro festivalyje „Sirenos“ Nacionalinėje dailės galerijoje, kūrinys pradėtas plėtoti 2016 m. *Akademie Schloss Solitude* rezidencijoje. Pats jos direktorius ir meno vadovas, programos įkūrėjas ir tarybos pirmininkas prof. Jeanas-Baptiste'as Joly kartu su VDA Nidos meno kolonijos vykdomąja direktore menotyrininke dr. Rasa Antanavičiūte patvirtinti Lietuvos paviljono komisarais.

Venecijoje „Saulę ir jūrą“ planuojama paversti keturių valandų reginiu, kuriame dainuos ne tik lietuviai. Bus rengiama speciali tarptautinė operos atlikėjų atranka. Lietuvoje ir Venecijoje numatyta vieša susijusių renginių programa, orientuota į ekologijos problemas. Be to, „Saulės ir jūros“ pasirodymą papildys katalogas su specialia, riboto tiražo vinilo plokštele – operos garso įrašu.

Rengėjų kreipimasis: „Kad Lietuvos paviljonas pritrauktų kuo daugiau lankytojų, visą šį laikotarpį opera turi kuo dažniau skambėti gyvai. Todėl kūrinį, kuriame pasirodo daugiau nei 20 dainininkų, planuojame rodyti kiekvieną šeštadienį po 8 valandas. Net ir 2,65 euro reiškia daug: jei puodelio kavos vertą

A. Vasilenko nuotr.

paramą skirtų 12 tūkstančių žmonių, tai užtikrintų atlygį atlikėjams per visą bienalės laikotarpį.

Dirbame su daugiau nei 30 žmonių komanda, dainininkai savo partijas mokosi jau dabar. Visą pusmetį, nuo bienalės atidarymo gegužės pradžioje iki spalio pabaigos, su jūsų pagalba kiekvieną šeštadienį jie galėtų kurti gyvą reginį. Esame suskaičiavusios, kad viena gyvo „Saulės ir jūros“ pasirodymo minutė (neskaičiuojant paviljono nuomos, techninio aptarnavimo ir kitų pasirengimo išlaidų) kainuoja 2,65 euro. Kviečiame prisidėti prie sėkmingo Lietuvos pasirodymo Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje. Naudodamiesi *Indiegogo* dalinimosi funkcijomis kartu plėskime Lietuvos paviljono pagalbininkų ratą. Iš anksto dėkojame.“

Tarp pramogos ir ideologijos

Teatras 2018-aisiais

Ingrida Ragelskienė

Įsirausti, įsikuisti į teatrą visa galva verta tik dėl keleto priežasčių. Viena jų – prigimtinė žmogaus teisė išgyventi legalų užsimiršimą, atsitraukiant nuo realybės apytiksliai dviem valandoms: už maždaug 15 eurų nusiperki lengvo pobūdžio sąmonės iškrovą. Jei ypač pasiseka, po spektaklio išeini gaivus, pailsėjęs ir net šiek tiek gyvesnis. Antra priežastis – susišniaukšti dar vieną dozę naratyvo. Žinia, dabarties istorijos nebesuvienija genties narių, sutūpusių aplink laužą. Mums kuriamos istorijos greičiau perskelia žmogų į herojų ir jo prototipą, skiriamus tik iliuzinės scenos briaunos.

Tokio pobūdžio mintys persekiojo šio teksto autorę, du mėnesius kas vakarą žiūrėjusią 2018 m. Lietuvoje sukurtus spektaklius. Iš 104-ių buvo net kelios dešimtys vertų ir verčiančių daryti asmeninius apibendrinimus bei išvadas. Nors teatro kritiko profesijos pašauktieji galėtų ir turėtų išryškinti tendencijas ir pateikti apibendrinimų, tie keletas kantriausių, galbūt perskaitysiančių šį tekstą iki galo, ir patys puikiai žino – 2018-aisiais teatro pulsą diktavo Lietuvos valstybės šimtmečio pretekstai.

Iškomunikuoti teatriniu produktu patriotinį patosą – užduotis ne iš lengvųjų. Kyla pavojus nueiti ekonomiškai patraukliausia ir ideologiškai saugiausia kryptimi – tiesiai ir į dešinę, bandant pataikyti į platų karaliaus Mindaugo glėbį, aplankant miške slypintį bunkerį, pakeliui būtinai užlipant ant piliakalnio. Na, bent jau tam, kad visa krūtine įkvėptum gaivaus dūmo prisotinto, tėviškės kasdienybe atsiduodančio, tautiško oro. O finale galima nubraukti šykščią ašarą stabtelėjus prie masinių kapaviečių. Savo akimis regėjau – šimtmečiui dedikuoti ar tiesiog ta proga dosnesniu finansavimu pasinaudoję spektaklių kūrėjai deklaruoja savo laisvę aplenkti temų tabu zoną. Vis dėlto šiokie tokie ideologiniai akibrokštai proginės euforijos fone iš dalies atsitiko Kaune, Panevėžyje, Šiauliuose. Gintaras Varnas, Artūras Areima, vokiečių režisierius Nikolas Darnstädtas, pasitelkdami Joshua Sobolio, Antano Škėmos, Justino Marcinkevičiaus istorines dramas, deklaravo radikaliai kitokį patriotinių temų spektrą.

Tik nuo sostinės teatrų šimtmetis nutekėjo kaip vanduo nuo riebios smetoniškos žąsies – palikdamas lengvą postfuturinio klegesio aidą. Vilnius 2018 metus išgyveno stokodamas ir alkdamas paprasčiausios duonos kasdieninės – erdvių. Ilgėdamiesi savo patogių, modernizuotų, pagaliau renovuotų teatrinių

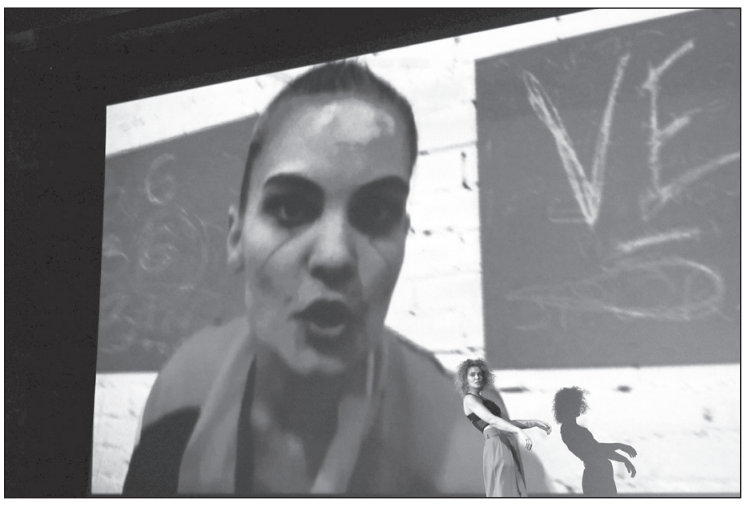

Andra Kavaliauskaitė spektaklyje „Seen“ M. Motės nuotr.

salių vilniečiai bejėgiškai stebėjo iš įprastinių teatrinių maršrutų išsimušusių žiūrovų persiskirstymą. Mes pagaliau galime mėgautis ekonominių aplinkybių paveikta teatrinio proceso decentralizacija. Meninė kokybė, ambicijos, drąsūs užmojai išbudino regionus, o tiksliau – jau renovuotus, atsinaujinusia vadyba ir išsaugotomis aktorių trupėmis apsišarvavusius didžiųjų Lietuvos miestų teatrus.

Sotūs, derlūs jubiliejiniai metai tapo impulsu pritaikyti radikalų modernumą – iki tol tik elito vartotą šiuolaikinio, eksperimentinio meno raišką – masiniam skoniui. Tokia masiniam žiūrovui pritaikyta kasinio spektaklio formulė beveik garantuoja šimtaprocentinį bet kurios arenos, kad ir kaip ji vadintųsi – „Cido“, „Siemens“ ar „Žalgiris“, – užpildymą. Deja, formulė nebepasiteisina kamerinėse erdvėse, ir nesvarbu, kur jos būtų, – Ašmenos gatvėje ar Laisvės aikštės prieigose.

Visada yra išimčių. Ir būtent apie jas šis tekstas. „Drąsiai ženkite vidun“, – ragino žinutė, paklaidinusi saujelę teatro entuziastų Dainavoje, eiliniame nykiai poetiškame Kauno mikrorajone. Penkiolika teatro piligrimų, katapultuotų į Vinco Krėvės vardu pavadintą prospektą, tvirčiau įsikibo savo išmaniųjų. Rasti „Teatrono“ spektaklio „Otelas“ vietą buvo iššūkis. Smagi, beveik paties Gildo Aleksos surežisuota įžanga, įspraudžianti būsimą spektaklio žiūrovą į pirmą posovietinio landšafto naratyvo eilutę. Nušiurusių penkiaaukščių blokinių namų eilės. Galvoje nei iš šio, nei iš to praslenka: „Lygiuok. Į kairę. Lygiuok. Ramiai.“

Sutrikusi žiūrovų kuopelė vis dėlto artėja prie tikrosios „Otelo“ lokacijos. Pakeliui mus apšaudo specifiniai, tik tai vietai būdingi kvapai – pigių cigarečių dūmų, šlapimo, „gopniko“ prakaito. „Čia Kaunas!“ – rėkia į suvokimo paribius dažniausiai nustumiamas skurdo Lietuvos landšaftas. Apšviestame balkone rūko iš matymo pažįstamas aktorius. Jis nereaguoja draugiškai kalbinamas. Žvelgia į mus, savo būsimo spektaklio žiūrovus, lyg kiaurai. Tarsi mūsų čia nebūtų...

Čia, šią akimirką, prasideda tikroji realybės jausmo praradimo ir būsimo skausmingo susigrąžinimo agonija. Galėčiau tai pavadinti ir vienu unikaliausių asmeninių išgyvenimų, ištikusių ilgose klajonėse po Lietuvos teatrus. Ir netikėta akistata. Liaudiškai tariant, „gopnikas“ yra jaunuolis, sava oda suaugęs su juodu „Adidas“ kostiumu. Paprastai jis linkęs romantizuoti patį nusikaltimo mechanizmą. O gal nusikaltimas yra jo tikroji prigimtis? „Gopnikas“ prisitaikė išgyventi esant stabiliai agresijos būsenai. Ir, kas gana svarbu, – nestokoja savotiško vyriško žavesio. Klausimas – kas gali nutikti žiūrovui, patekusiam pas keturis tokius / tokias į jų standartinį dviejų kambarių butuką? Ypač jiems netikėtai nusprendus suvaidinti Williamo Shakespeare'o „Otelą“ – pagardintą ypatingo aštrumo Kauno banditėlių „poniatkių“ ir „zakonų“ žargonu.

Darius Meškauskas spektaklyje „Mama Drąsa“ A. Kubaičio nuotr.

Tragedijos ringu virtusiame daugiabučio kambarėlyje telpa 15 žiūrovų. Atstumas iki Jago atsainiai minkomos žmonos apibrėžiamas žodžiu „šalia“. Visiškai šalia, kelių centimetrų atstumu, tie žavesio nestokojantys socialinio dugno atstovai – Jagas (Matas Dirginčius) su savo moterimi ir Otelas (Karolis Kasperavičius), kol kas vienas, – savo greito vartojimo istoriją pradžiai pasišildo kaip koldūnus, čia pat čiaumojamus ir užgeriamus nealkoholiniu alučiu. Fone skamba „Little Big“ melancholiškas „Skibidi“... Per atokvėpį tarp buities Jagas smūgiuoja, virtuoziškai manipuliuodamas žmogiškų aistrų aklumu. Šalia mūsų jau siautėja krauju pasruvusiomis akimis greitas užsiliepsnoti Otelas ir dvi moterys priešinguose poliuose. Į vieną tokią kaunietę Ramutę Daktarienę panaši Dezdemona (Milda Naudžiūnaitė) yra slėpiningos moteriškos širdies pločio, gylio bei spalvingumo egzempliorius. Šiek tiek net stelbianti savo draugužę, godumo suvartoti artimąjį ir meilės alkio taršomą Emiliją (Milda Jonaitytė).

Nors Shakespeare'o *copyright'ui* priklausanti siužetinė schema vyksta čia pat, mes tam ketvertui iškalbėti savo tekstus ir išjausti aistras visiškai netrukdome. Tokioje atskirtyje žiūrovo dėmesys leidžia sau klajoti po erdvę, po truputį identifikuodamas realybės reliktus. Jules'io Verne'o knygos, baterija tuščių butelių, maisto atliekos po kojomis, nešiojamieji kompiuteriai – po vieną ant galvos... Interjero pigumas ir apleistumas verčia atsitokėti, grįžti, susigrąžinti savo pagerintą realybę, esančią už gero šviesmečio nuo šios kosminės Dainavos skylės.

Pasibaigus spektaklių žiūrėjimo maratonui uždaviau sau dar vieną klausimą – ar Lietuvos teatras pagaliau išmoko feminizmo kalbą? 2018-aisiais *#metoo* turėjo atgarsį mūsų visuomenės kultūriniuose sluoksniuose, o kuo konkrečiai judėjimas buvo naudingas teatrui, kaip jį paveikė? Manau, jau galime fiksuoti feminizmo įteisinimo mechanizmus, atsispindinčius šiuolaikiniame teatro diskurse. Ryškūs pavyzdžiai – Alytaus miesto teatro projektas „Seen“, Klaipėdos dramos teatro „Mama Drąsa“ ir Vilniaus miesto šokio teatro „Low Air“ ritualas „Su(si)tikimas“.

Režisierė, aktorė Andra Kavaliauskaitė socialinį tyrimą savo monospektakliui „Seen“ pradėjo nuo savęs. Išsiaiškindama, ką jai pačiai reiškia valgymo sutrikimai, patyčios, nemeilė, persileidimas, nulinė savivertė ir visos kitos autodestrukcijos sudedamosios dalys. Sukonstravusi spektaklio kūną iš autentiškų, nesumeluotų asmeninės patirties elementų, menininkė išlieka sąžininga išgyventos istorijos atžvilgiu. Spektaklis nukreiptas į publiką kaip terapinė greitoji pagalba: neįkyrus, atjauta kiekvieną įsijautrinantį apgaubiantis, publikos reakcijas išgirstantis, dėmesį pažeidžiamiesiems užfiksuojantis kontaktas kelia pagarbą dėl kūrėjos pastangų padėti ir nepakenkti jautruoliams, atėjusiems išgyventi teatre ir savotiškos potrauminių patirčių refleksijos.

„Mama Drąsa“ (rež. Elmārs Seņkovs) ir „Su(si)tikimas“ (rež. Lauryna Liepaitė) mizoginiškai visuomenei, besimėgaujančiai prievarta ir valdžios galiomis, smogia į paširdžius netradicinį lytiškumą reprezentuojančiomis herojėmis. Dariaus Meškausko brechtiškoji Mama Drąsa – lyčių stereotipų klišės atspindinčių fizinių ir psichologinių savybių lydinys. Mamos Drąsos kare tinka visi ginklai: putli krūtinė, meistriškas gebėjimas balansuoti aukštakulniais, porą dienų skustuvo nematę dygūs skruostai ir klasikiniu siūliuku išpiešti antakiai. Dar ji gudri, aitri, ėdri, godi, atsargi, kvailoka, aistringa, muzikali, valdinga, pamišusi, gosli, beribė, nešanti mirtį. Visokia – nuolat kintanti ir kartu bauginamai beveidė. Panašią sutinkame ir „Su(si)tikime“ – moterų sektai vadovaujančią Gedimino Rimeikos *drag queen*. Ribinį jausmingumą akumuliuojantis ir noro bei talento valdyti savo sektos vaidilutes ir mus, atsitiktinius priklydėlius, neslepiantis personažas mėgaujasi privalumu būti megamoterimi. Save dekonstruodamas iki bioroboto, užprogramuoto tiesiog būti tobula moterimi, „Su(si)tikime“ jis / ji išlieka emocinio sūkurio epicentru, nuolat įsikraunančiu žiūrovo smalsumu ir besąlygišku dėmesiu.

Tyliai pasvajoju, kad bent ši tendencija – lyties tapatybės analizė ir dekonstrukcija – teatre tik stiprėtų. Bent jau kaip atsvara 2019 metais gimsiantiems ideologiškai teisingiems teatriniams projektams. Juk šie metai irgi dosnūs plataus pasirinkimo – teatralai laisvi nueiti tiesiu takeliu palei Vaižganto aprašytus gimtinės slėpinius, paklampoti Žemaitijos pelkėse, pamarširuoti su šauliais, susiremti pečiais su Antanu Smetona ar Jonu Žemaičiu. Temų potencialiems meniniams projektams sąrašas užprotokoluotas LR Seimo nutarimuose. Laukime tęsinio.

Pėsčiomis ir autobusu

Alfredo Rietmanno paroda Marijos ir Jurgio Šlapelių namuose-muziejuje

Paulina Blažytė

Yra tokia lietuviškos prozos rinktinė pavadinimu „Troleibuso istorijos“ (sudarytojas Laurynas Katkus, Vilnius: Kitos knygos, 2014). Nors ją sudarančių apsakymų centre visuomet atsiduria žmogus, istorijose vienaip ar kitaip figūruoja ir kitas labai svarbus veikėjas – troleibusas. Panašiai, manau, yra ir Alfredo Rietmanno fotografijose – žiūrima į miestą ir jame esantį žmogų, bet kažkuriame plane vis tiek šmėkšteli autobusas. Tarsi norėtųsi brėžti schemą žmogus–miestas–viešasis transportas, kurioje visi elementai priklausomi vienas nuo kito. Kaip didmiestis negalėtų egzistuoti be jį pripildančių, jo veidą formuojančių ir keičiančių vietinių gyventojų, taip šie sunkiai išsiverstų be ūsuotų troleibusų ir gergždžiančių atobusų, vežančių juos per tiltus, per išdidžius senamiesčius ir daugiabučiais tankiai apstatytus miegamuosius rajonus.

Tokių visapusiškai naudingų santykių atgarsius ir įamžina Rietmannas. Į Vilnių vadovauti viešojo transporto įmonės „Tommak“ autobusų garažui jaunasis mechanikas buvo atsiųstas iš mažo Šveicarijos miestelio Arbono. 1937–1939 m. jis Vilniuje gyveno ir dirbo, o supančią nepažįstamą aplinką dokumentavo fotografijose ir rankraščiuose. Jurgio ir Marijos Šlapelių namuose-muziejuje eksponuojama kuratoriaus Ričardo Žičkaus Arbono miesto muziejuje surinkta istorinė medžiaga, atskleidžianti tuometį miesto charakterį atvykėlio akimis. Tai galėtų būti artima tema daugybei vilniečių – negi didžioji dalis čia gyvenančiųjų nėra atvykėliai, kuriems lygiai taip pat, kaip ir jaunam šveicarui, reikėjo pamažu prisijaukinti Vilnių? Žvalgantis, išjaučiant, tyrinėjant – pėsčiomis, automobiliu, autobusu.

Kokį Rietmannas matė tuometį okupuotą prieškarinį Vilnių? Tam tikra prasme miestas išoriškai panašus į tokį, koks yra šiandien. Kai kurias gatves nesunkiai galima atpažinti dėl jas laike įšaldančio architektūrinio, istorinio paveldo, tokio kaip Arkikatedra, Šv. Petro ir Povilo bažnyčia ar Aušros vartai. Turguje, visai kaip šiandien prekybos centruose, zuja žmonės (prisiminimuose Rietmannas rašo: „Turgaus aikštėje vyko visai ne muštynės, o žydų blusturgis!“). O pavargus nuo šurmulio vis dar galima nesunkiai pasitraukti į gamtą, kur tebetyvuliuoja Žalieji ežerai.

Kita vertus, nepastebėtos nelieka ir detalės, rodančios praeitį ir dabartį skiriančią atkarpą. Labiausiai man įsiminė du pavyzdžiai, tad juos ir paminėsiu: ant vieno iš fotografijose matomų pastatų puikuojasi užrašas „Restauracja“ (lenk. restoranas), o dabartinių plačių Antakalnio gatvių vietoje tėra siauras grindinys. Pirmasis skirtumas primena apie vieną iš daugybės sudėtingų istorijos etapų, su kuriais teko susidurti miestui ir jo gyventojams. Antrąjį galima tiesiog apibūdinti vienu žodžiu – progresas. Kaip smarkiai išsiplėtė, išsikerojo Vilnius ir horizontaliai, ir vertikaliai! Nors visokeriopa plėtra neišvengiama (ir būtina!), spartėjant urbanizacijos procesams (mieste daugėjant gyventojų reikia ir daugiau naujų pastatų, kelių, automobilių aikštelių etc.), kiek gero dėl to atsisakoma. Ką ir kalbėti, kad šiandien šie procesai itin skaudūs, kai nesugebama įvertinti to, ką tikrai reikia išsaugoti, kai į paveldą kėsinamasi dėl *plėtros*.

Norisi klausti ir kaip Rietmannas vaizdavo to laikotarpio Vilnių.

A. Kazlausko nuotr.

A. Rietmanno nuotr.

Pernelyg gilintis į formos ypatybes bei raiškos priemones nesinori, manau, tai ir nėra būtina – įdomesni atrodo pasirinkti būdai skirtingoms situacijoms ir nuotaikoms perteikti. Pavyzdžiui, architektūrinių paminklų ir senamiesčio gatvių fotografijose visai nejusti Rietmanno charakterio – atvaizdai labai „atvirukiški“, nuasmeninti. Kai kuriose nuotraukose, įamžinančiose prie automobilių pozuojančius šveicaro kolegas, taip pat išlaikoma distancija. Tačiau tai gana įprasta to meto fotografijos tradicijai – atminimui skirtuose atvaizduose gyvų emocijų vengta, laikytasi rimties. Galima kelti prielaidą, jog siekta ir tam tikro reprezentatyvumo, ypač nuotraukoje prie „Italijos“ restorano, – tarsi būtų didžiuojamasi savo kompanija, savo daromu darbu ir šis pasididžiavimas persikeltų į vaizdą.

Kiek kitokia atmosfera juntama fotografijose, kuriose matome patį Rietmanną: sėdėdamas savo vandens apsemtame „Chevrolet“ automobilyje jis plačiai šypsosi, kartu su juo mes patenkame į vasarą, į patirtą nuotykį. Tačiau labiausiai man įsiminė atvaizdas iš Santariškių apylinkių. Rodos, vyras tas pats, automobilis tas pats, bet nuotaika kardinaliai skiriasi. Žemę dengia sniegas, galvą – skrybėlė, o tolimesniame plane boluoja kryžius, ir ilgiau žiūrint apima tarsi koks egzistencinis nerimas. Lyg būtum atsidūręs kryžkelėje, tarsi nežinotum, ko ieškoti ir kas tavęs laukia.

Ši paroda visai ne apie autobusus – na, gal tik šiek tiek. Ji apie nesibaigiantį judėjimą, nuolatinę kaitą, apie gyvybe alsuojantį, bet kartu ramybę skleidžiantį miestą, apie jame gyvenančius tokius skirtingus ir tokius įdomius žmones. Tačiau kaip ironiška ir nuostabu, kad apie parodą pirmą kartą sužinojau važiuodama autobusu.

Paroda veikia iki kovo 31 d.

Fėjos gyvenimas

Atkelta iš 1 psl.

nepadaro nieko keisto ar bent jau naudingo – na, kokias krištolines kurpaites ištrauktų, ar ką. Be to, ji matoma tik žiūrint tiesiai priešais save – vos pasukus akis į šalį stebuklas pradingsta.

Ką veikia Marinos „avataras“, įžengęs į buvimą (sceną) iš nebuvimo (gyvenimo)? Ogi nieko. Pastovi. Atlieka kelis sudvasintus (palengvintus) tai či judesius. Užsideda vieną ranką ant širdies, kitą – ant pilvo. Vienu metu taip vaizdžiai susikaupia, kad, regis, ketina kilti į orą kaip raketa. Bet nepakyla. Tada pradeda eiti ratu. Paeina. Sustoja. Pastovi. Pasisuka. Žengia iš matomumo rato į nematomumą, vėl pažerdama melsvas žvaigždutes. Bet vis tiek dar „yra čia“, nes toliau eina ratu palei žiūrovų tvorelę, tačiau dabar matome jau tik jos šešėlį ant grindų. Šešėlis-Marina apeina pusratį, tada vėl žengia į matomumą, kažkodėl susiėmusi už galvos. Pusė jos figūros pasirodo, bet paskui persigalvoja, žengia atgal ir vėl išnyksta. Tada vėl į priekį ir vėl atgal. Kai jau visiems žiūrovams pasidaro visiškai aišku, kad kertant matomumo sieną generuojami melsvi žiburiukai, Marina pagaliau vėl grįžta į matomumą. Gal tai ir yra „ėjimas kiaurai sienas“? Dar kiek pastoviniuoja, dvasingai pakilnoja rankas ir vėl išeina. Viskas trunka apie 20 minučių, tada prasideda nuo pradžių. Kaip ir pastaruosiuose savo performansuose, šį kartą Marina irgi tiesiog būna čia (*is present*), bet ir tai nelabai, nes iš tikrųjų taigi jos nėra. Kad nėra, tai dar būtų nieko, bėda ta, kad jos nėra ne konceptualiai, o tiesiogine prasme. Jos 3D atvaizdas tiesiog per daug stengiasi būti, kad galėtų reprezentuoti buvimą per nebuvimą. Nekalbant jau apie tai, kad šis menininkės (ne)buvimas „čia ir dabar“ nėra transliuojamas gyvai, o yra nufilmuotas iš anksto – ne čia ir ne dabar.

Gerai, kad pas Mariną šį kartą ėjau žiūrėti ne meno (nors eidamas į galeriją slapta visada tikiesi išvysti bent truputį ir jo), o technologijos, nes tik ją ir radau. Technologija, nors ir netobula, nes dar labai nauja, vis dėlto daro nemenką įspūdį, nes tai nauja technologija. Bet čia nėra netikėtumo, nėra jokio prieštaravimo, jokio neaiškumo, jokios įtampos. Nėra net Marinai, regis, tokios svarbios interakcijos su žiūrovais. Žadėto intymumo irgi nėra. Yra fėjiško kičo. Marina čia neprovokuoja, nekvestionuoja – nei žmonių tarpusavio santykių, nei pačios technologijos, veikiau tik žavisi ja, išbando ir demonstruoja galimybes parodyti save iš visų pusių. Tuo nei generuoja radikaliai naujas idėjas mokslui, nei kuria meno ir mokslo simbiozę, o tiesiog pasiduoda ir atsiduoda jau egzistuojančiai technologijai kaip komunikacijos priemonei. Turbūt netolimoje ateityje visi siųsime savo hologramas „dalyvauti“ ten, kur patys negalėsime ar nenorėsime nuvykti. Trimačiai turbūt atrodysime gražiau ir įtikinamiau nei plokščiame ekrane. Kiti galės pamatyti mus iš užpakalio, o tai visada naudinga.

Pristatydama šį projektą Marina džiaugiasi, kad „gali būti bet kuriame pasaulio kampelyje“ iš tikrųjų ten nebūdama. Bet argi toks buvimas (be grįžtamojo ryšio) tikrai daug geresnis už, pavyzdžiui, tiesiog savo nuotraukos pakabinimą kur nors kitur ant sienos? Ir argi tikrai „bet kur“, o ne į keletą galerijų, gali ją nugabenti ši technologija? Jei tikslas – tiesiog parodyti save visuose pasaulio kampeliuose, tai gal geriau, pavyzdžiui, išsiuntinėti savo nuotrauką (iš priekio, užpakalio ir abiejų šonų) visais pasaulio adresais, kaip daro kandidatai į miesto merus? Tomet gal kokį atviruką gautų atgal, užsimegztų ryšys. O jei tikslas – palengvinti savo nedėkingą ir sunkų darbą kur nors būti pačiai, tai ar ne efektyviau būtų imti pavyzdį iš Melanios Trump ir susirasti antrininkių arba padirbinti įtikinamų prostetinių kaukių, kad už ją fiziškai kur nors galėtų (at)būti kas nors kitas? Meno prasme tai gal būtų net įdomiau.

Instaliacija veikė kovo 19–24 d.

Amžina grafikos jaunystė

Danutės Gražienės grafikos paroda „Žvilgsnis“ galerijoje „Kairė–dešinė“

Kristina Stančienė

Naujausioje Danutės Gražienės grafikos parodoje pirmiausia nevalingai ieškojau tapybos. Galbūt todėl, kad kiek daugiau nei prieš metus teko svečiuotis Danutės ir Broniaus Gražių dirbtuvėje, kur mačiau ir puikių menininkės tapybos darbų (keli jų 2018 m. vasarį buvo eksponuojami grupinėje parodoje „Tapatybė. Faktai ir mitai“ Varėnos kultūros centro parodų salėje). Be to, per jau bene ketvertą dešimtmečių besitęsiančią kūrybą Gražienė greta įvairiomis spaudos technikomis (oforto, akvatintos, linoraižinio) atliktų darbų yra nutapiusi ir įtaigių pastelių, kurioms būdingi abstrahuoti siurrealistiniai figūriniai motyvai. O šiuose, nuo 2014-ųjų iki pat šių metų sukurtuose linoraižiniuose spalva įgyja ypatingą reikšmę. Spalvoto linoraižinio techniką ji yra ištobulinusi iki ekspresyvios tapybinės plastikos.

Estampuose-paveiksluose išnyra tai dramatiška raudona liepsnojančiu krantu žengianti figūra, tai palinkęs siluetas šiltų žemės tonų fone, rusvai žalsvi, pilkšvi mikropasauliai, kažkuo primenantys intymų gamtos prieglobstį. Ciklo „Vasaros užrašai“ estampuose nusmelkia melancholiškas vakarėjančio dangaus rausvumas, kai kur net aštroki kolorito kontrastai. O kelionių serijoje, atliktoje mišria technika, spalvos vėl blykšta, blėsta, panirdamos į prisiminimų rūką, tačiau taip pat išlieka labai svarbios ir subtiliais pustoniais perteikia neapibrėžtumo nuotaiką.

Žinoma, grafinės išraiškos priemonės Gražienės estampuose niekada nenustoja svarbos. Figūra kartais įkalinama tvirtai nubrėžtame apskritime ir linija įgauna konemaginę, ritualinę prasmę, tarsi simbolinė riba, sauganti nuo piktųjų dvasių. Linija, kaip kompozicijos dominantė, dažnai čia balta ar beveik bespalvė, tačiau menininkė nuolat atranda begalinių, neišsemiamų jos variacijų. Kartais ji brėžia eskizinį figūros ir ją supančios aplinkos vaizdinį, kartais tampa psichodelinio bangavimo, pulsavimo, įtraukiančio ritmo dalimi. Čia jau galima žavėtis meistriška grafikės raižyba, techniniu štrichotobulumu ir precizija: pavyzdžiui, perteikdama kokį nors gamtos reiškinį (lietų, vėją), smulkias plastiškas fono linijas ji „augina“ taip, kad šios įsilieja į figūros kontūrą, jį suvirpina, paversdamos ritmiško judėjimo dalimi.

Paroda neatsitiktinai pavadinta „Žvilgsnis“ – naujausiuose menininkės estampuose tarsi rodoma, kaip, žvalgantis į pamėgtą motyvą, perteikiant jį įvairiais rakursais, kaskart skirtingais komponavimo būdais, atveriama, pasak pačios autorės, žmogaus judėjimo trajektorija pasaulyje be pradžios ir pabaigos. Gražienės kuriama figūra yra savita, dvilypė ir, beje, dažniausiai moteriškos lyties. Ji nėra stafažinė, t.y. ne vien formalus dėmuo kompozicijai konstruoti, – neretai figūrėlės būna individualizuotos, skiriasi jų plastinė traktuotė, pozos, judesiai, bet su realybe jos neturi nieko bendro.

Gražienė yra nutylėjimo, neišsakymo, fragmentiškos meninės kalbos meistrė, kita vertus, visus jos estampus sieja tai, kad net ir mažulyčiame grafikos lakšte kuriama žanrinė scena, įvykis. Rodos, pagauni jo nuotaiką, prasmę, tačiau jis vis tiek lieka paslaptimi. Kodėl vis susikryžiuoja nuo skirtingomis kryptimis judančių žmogeliukų krintantys ilgi šešėliai? Tarsi būtų vaizduojami žmonės, kurie veikia ir juda kas sau, tačiau yra susiję... Kodėl vasaros šviesos nutvieksta figūrėlė vėjo taršomais drabužiais įsirėžia į horizontą tarsi spalvinga dėmė, bet palieka vaizduotėje ne džiugesio, o melancholijos pėdsaką, lyg toji vasara ir sustabdyta jos akimirka būtų paskutinė. Langelio kvadratas tamsioje sienoje ir žmogaus siluetas tarsi kalba apie laukimą suvaržius ar rezignuojant, bet nieko daugiau – jokių konkrečių aplinkybių, priešistorės ir ateities spėjimų.

Rašant apie menininką, naudinga turėti po ranką taiklų tekstą apie jo kūrinius. Danutės Gražienės kūrybos atveju nenudreifuoti nuo svarbiausių menininkės braižo ypatybių man padėjo Alfonso Andriuškevičiaus tekstas „Siluetų ir šešėlių melancholija“, publikuotas 2004 m. LDS leidyklos išleistoje knygoje (iš serijos „Šiuolaikiniai lietuvių dailininkai“). Andriuškevičius rašo, kad tuometis grafikės kūrybos laukas potekščių prasme buvo pažymėtas regresijos ir destrukcijos, ir Gražienė esanti „naktinės“ mūsų grafikos atstovė, čia pat patikslina, kad jos „naktis“ dar tik prasideda, tai

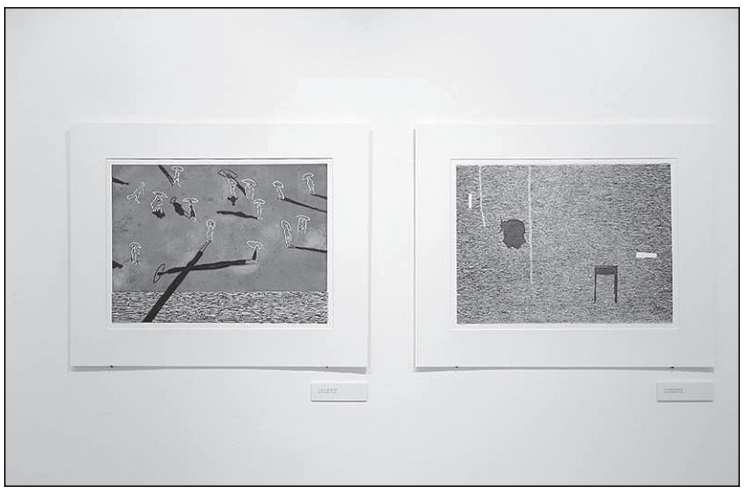

V. Nomado nuotr.

labiau „sutemos“, „prieblanda“. Galbūt sovietmečio erdvėlaikyje menininkės kūryba, besivadovaujanti niūroka, paslaptinga Ezopo kalbos estetika, buvo iš dalies išprovokuota objektyvių aplinkybių. O dabar nieko slėpti nebereikia, ir toji neišsakymo, introvertiškumo poetika mūsų gyvenamoje realybėje įgyja kitą prasmę. Nors Gražienės grafikoje ir neaptiksime jokių tiesioginių laiko, erdvės užuominų ar nuorodų, gal jos kūryboje dominuojantis efemeriškumas, netikrumas ir yra pats tikriausias šio netvaraus laikotarpio ženklas?

Taip sutapo, kad nuo 2019 m. pradžios galerijoje „Kairė–dešinė“ beveik paeiliui savo kūrybą pristatė vyresnės kartos grafikės. Neseniai čia matėme Nijolės Šaltenytės piešinių parodą, dabar štai – Danutės Gražienės grafika. Kurdamos skirtingais būdais, regėdamos pasaulį ir savo vidinę patirties ir apmąstymų erdvę savitu žvilgsniu, menininkės kartu atrodo ir šiuolaikiškos, jų kūryba – aktuali, kupina įžvalgų apie dabartį. Tokį vertinimą sustiprina ir techninis virtuoziškumas. Žiūrint į kai kuriuos Gražienės estampus atrodo, kad jei skaitmeninėmis technologijomis juos animuotum, paverstum jų pulsuojančius paviršius judančiu vaizdu, šie pasileistų psichodeliniu šokių muzikos ritmu, arba nesunkiai taptų stilingais mūsų laiko ženklais. Vadinasi, demokratiška ir kartu tokia archajiška grafikos medija bei kūrėjos asmenybė, dėl skvarbaus ir apibendrinančio matymo užtikrina amžiną išraiškos jaunystę, šviežumą, niveliuoja ryškesnius kartų skirtumus. Gražienės kūrybos akivaizdoje galima daryti prielaidą, kad lietuviškos grafikos laukas šiandien yra ne priešybių erdvė, o nesibaigiantis polilogas.

Paroda veikia iki kovo 30 d.

Vaikystės revizija

Paroda „Vaikas manyje“ Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerijoje

Monika Krikštopaitytė

Įsikūrusi Mokytojų namų pakraštyje Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija, pasirodo, švenčia 15-ąjį gimtadienį. Šioje galerijoje dažniausiai vyksta vaikų darbų parodos, bet vyksta ir jų mokytojų, kurie yra žinomi menininkai. Galerija susijusi su Jūratės Stauskaitės įkurta Vilniaus vaikų ir jaunimo dailės mokykla. Stauskaitė kartu su Justina Gražyte yra ir šios parodos kuratorės. Siekdamos išryškinti sukaktį, kuratorės pasikvietė žymių autorių: parodoje dalyvauja Agnė Kuzmickaitė, Algirdas ir Remigijus Gataveckai, Andrius Miežis, Birutė Zokaitytė, Eglė Ganda Bogdanienė, Eglė Lekevičiūtė, Jolanta Kyzikaitė, Jurga Šarapova, Kęstutis Grigaliūnas, Kristina Norvilaitė, Linas Liandzbergis, Rokas Dovydėnas, Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, Vilmantas Marcinkevičius.

Mąstant pragmatiškai, prisikvietus tokių žvaigždžių blogai būti negali. Taip ir yra: ekspozicija, nors didžioji dalis kūrinių jau matyti, dalis ir visai neseniai, atrodo tikrai šauniai, gerai apšviesta, kūrinių požiūriu spalvinga ir įvairu – nėra kaip nuobodžiauti. Bendras vaizdas netgi pranoksta itin paviršutinišką parodos koncepciją, kurios pagrindinis šūkis – „Menininkas tol jaučiasi juo esąs, kol savyje jaučia esant vaiką“. Vaikas deklaruojamas kaip konstanta, kažkas savaime labai aiškaus, tyro ir trapaus. Bet ar tikrai taip jau ir yra?

Menininkams „buvo leista“ ieškoti savo sąlyčio su tema, ir jie, be abejo, jį jau turėjo: primenu – rodyti anksčiau sukurti darbai. Mano nuomone, „vaikas“ yra labiausiai manipuliuojamas objektas ir kare, ir politikoje, ir, pasirodo, mene. Religijoje bei humanitariniuose moksluose jo samprata patyrė labai daug mutacijų. Prigimtinė nuodėmė ar prigimtinis tyrumas, siekis subręsti ar sekis išsaugoti kažką „tikro“ – neaišku, apie kokią vaiko sampratą kalbame. Tai toks tuščias indas, į kurį pridedame to, ko reikia. Vaikas, ką nors propaguojant ar stengiantis sulaukti dėmesio, naudojamas su šauktuku ir daugtaškiu, tačiau tikri vaikai tų šauktukų stokoja, kaip ir tikro susidomėjimo, kas jiems geriausia. Parodos kūriniai stiprūs būtent tuo, kad remiasi ne abstrakčia samprata, o savo vaikystės išgyvenimais, kitaip tariant, konkrečiu vaiko problematikos patyrimu.

Su antru kuratorių pasiūlymu – pažiūrėti į viską vaikų akimis – sutikti lengviau. Vaiko optika yra geras pratimas, ne todėl, kad aš įsivaizduoju suprantanti pasaulio vaikus,

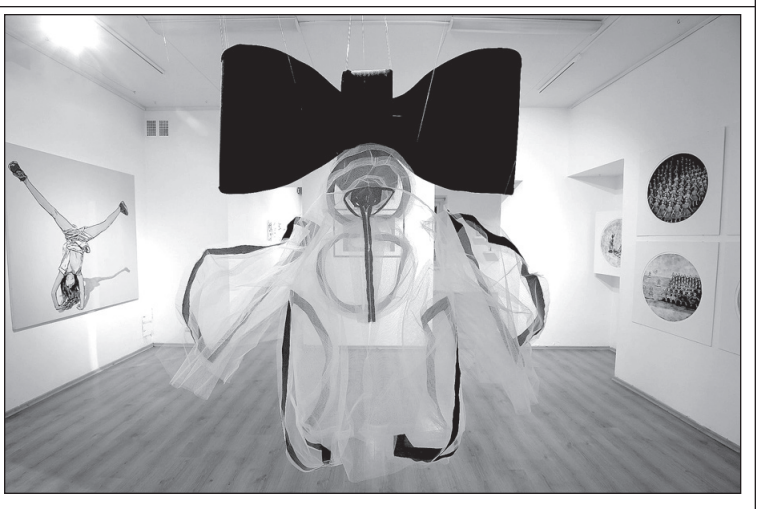

V. Nomado nuotr.

bet todėl, kad vaikams gana įprasta ne viską suprasti, dėl to ne itin kremtantis, juk tai norma, tik paauglystėje perauganti į „viską žinau“. Su tokia optika lengviau mėgautis menu ir spėlioti, kas ir kaip čia pavaizduota. Tačiau amžinai tokio požiūrio taikyti nesiūlyčiau, nes taip ir liksime prie infantilaus meno supratimo, kai apsiribojama tuo, kiek žinai, o juk visada verta orientuotis į tai, ką gali sužinoti.

Manau, kad paroda išėjo ne apie vaiko savyje paieškas, o apie dorojimąsi su sudėtingesniais vaikystės išgyvenimais, ir todėl, ko gero, ji labiausiai rekomenduotina tėvams, sukantiems galvą, kaip netraumuoti savo vaikų. Birutė Zokaitytė patars, kad nereikia mergaičių versti grožio robotais, Rokas Dovydėnas – kaip vidinius siaubukus paversti juokingais personažais, Vilmantas Marcinkevičius primins, kad susidomėjimas užpakaliais yra nieko baisaus, Gataveckai – kad save galiausiai turi nusipiešti pats, net jei tėvai nepadeda, o Jurga Šarapova – kad viskas padaryta iš mažulyčių dalelių, net jei iš pirmo žvilgsnio to nematome.

Paroda veikia iki kovo 30 d.

Didžiausia motyvacija – savistaba

Menininkę Gabrielę Vingraitę kalbina Rita Mikučionytė

Vasario mėnesį galerijoje „Kairė–dešinė“ veikė intriguojanti Gabrielės Vingraitės paroda „Trajektorijos“. Joje buvo eksponuojama jaunosios menininkės instaliacija „Pasivaikščiojimas heterotopija“, kuri 2018 m. konkursinėje parodoje „Jaunojo tapytojo prizas“ pelnė specialųjį kūrybinės komunikacijos agentūros „Autoriai“ prizą, ir fotografijų ciklas, pernai pristatytas Lietuvos fotomenininkų sąjungos konkursinėje parodoje „Debiutas 2018“ ir apdovanotas specialiuoju naujienų portalo „15min“ prizu. Ta proga kalbiname autorę.

Esi baigusi grafinio dizaino bakalauro ir grafikos magistro studijas VDA, turi studijų ir darbo patirties Lietuvoje ir Vokietijoje. Kuo šios patirtys svarbios?

Akademijoje baigiau dviejų skirtingų sričių studijas: bakalaurantūroje – grafinio dizaino, magistrantūroje – grafikos. Įgijau pagrindus, išmokau disciplinos, svarbiausių darbo principų. Tačiau turbūt daugiausia patirties, ir gyvenimiškos, ir profesinės, įgijau gyvendama Vokietijoje. 2015 m. išvažiavau į mažą miestelį atlikti praktikos, po kurios man pasiūlyta likti dirbti. Darbas kūrybinėje, meninius projektus vystančioje agentūroje buvo geriausia grafinio dizaino mokykla! Vyraujantys šios dizaino studijos užsakymai – įvairūs kultūriniai projektai, vadinamieji identitetai parodoms, meno mugėms, galerijoms, architektams, dizaineriams ir kitiems menininkams. Tad turėjau visišką meninę laisvę ir prabangą kurti originalias, drąsias, standartus laužančias koncepcijas. Teko dirbti ne tik dizaino, bet ir iliustracijų kūrimo, kūrybinio rašymo srityse. Tai labai praplėtė mano akiratį. Labai daug džiaugsmo suteikia rezultatas, kai išleistose knygose, kataloguose, plakatuose pamatai įgyvendintas savo idėjas.

Gyvendama mažame miestelyje, prie pat Bodeno ežero, apsupta gamtos ir tylos, pažinau save, išmokau savarankiškumo, drausmės, disciplinos. Daugiau nei metus teko išbūti vienai, be draugų, artimųjų, tik su savimi. Iš savistabos, kasdienių pasivaikščiojimų bei neįprastos, netgi šiek tiek utopinės aplinkos gimė ir mano magistro darbo projektas „Pasivaikščiojimas heterotopija“.

Daugelyje Tavo meninių projektų juntama neapibrėžtumo, ribinės situacijos būsena, lemtingo įvykio nuojauta. Nuo ko prasideda konkrečios istorijos „tiriamoji versija“? Kuriuos tokio pobūdžio savo darbus labiausiai vertini?

Vienas tokių darbų yra JAV prezidento J.F. Kennedy istorija – savotiška tiriamoji byla, pateikta knygos pavidalu. Mano kūrybinio darbo koncepcija paremta prezidento žudiku įvardyto Lee Harvey Oswaldo galimo atvejo analize. Mažai kas žino, tačiau šis buvęs JAV karinio jūrų laivyno pėstininkas, 1959–1962 m. gyvendamas SSRS, Minske turėjo meilužę Ellą German. Vengungiškame L.H. Oswaldo bute Ella lankėsi du kartus. Paskutinį sykį – po netikėtai užgriuvusios liūties. Įsimylėjėliai užbėgo išsidžiovinti drabužių ir pasiliko...

Savo darbe pateikiu naują šios kriminalinės istorijos versiją, kuri skamba taip: jeigu Ellos German ir L.H. Oswaldo meilės naktį drabužiai būtų džiūvę ilgiau, J.F.Kennedy nebūtų buvęs nužudytas („Jei būčiau sutikus tekėti už Oswaldo, galbūt J.F. Kennedy būtų gyvas“). Todėl vizualiojoje šios istorijos interpretacijoje Oswaldo ir Ellos meilės naktys prilyginamos J.F. Kennedy gyvenimo dienoms. Knygoje pateikiami džiūstančių drabužių atspaudai, kuriems antrina svarbiausi prezidento gyvenimo įvykiai.

Kitas man svarbus kūrinys – instaliacija „Pasivaikščiojimas heterotopija“, kurioje eksponuoju peršautas drobes. Pagrindinė darbo idėja – pojūtis, atsirandantis esant kitokioje erdvėje. Tas jausmas būna toks stiprus, kad tampa veriantis, tarsi perskrodžia kiaurai. Mano darbe jį įkūnija iš peršautų drobių suformuotas koridorius, kuris man atspindi įvardytas Bodeno ežero erdves. Instaliacijoje eksponuotos penkios poros drobių, kiekviena pora peršauta tuo pačiu šūviu. Buvo rodomos ir kulkos, kaip įvykio, šūvio įrodymai.

Šie darbai – apie ribinę situaciją, artėjančio lemtingo, neišvengiamo momento būseną. Man patinka laviruoti ties šia riba, prisiliesti prie įtampos taško ir atsitraukti atgal. Įkvėpimo dažniausiai semiuosi iš asmeninių patirčių, pojūčių. Minėti darbai – tai kartu ir vidinio nerimo išraiška, virtusi estampais, knygomis, instaliacijomis.

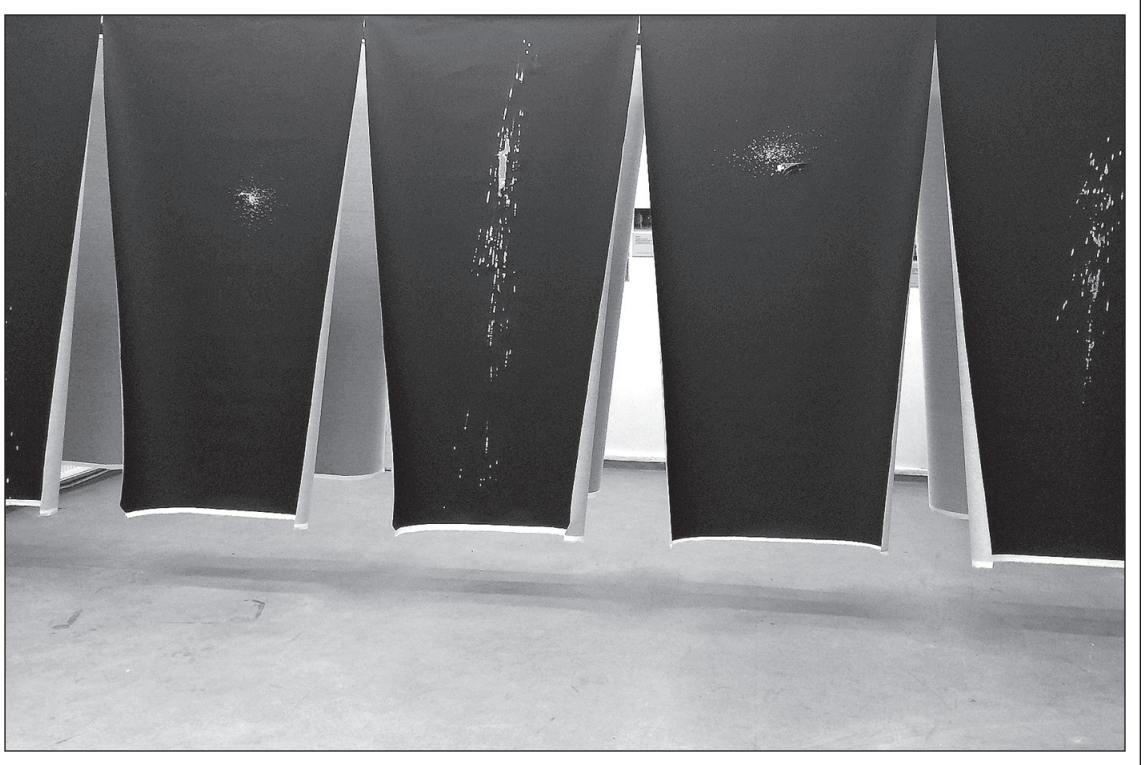

Gabrielė Vingraitė, „Pasivaikščiojimas heterotopija“

R. Mikučionytės nuotraukos:

Labai dažnai savo meniniuose aplinkos ar situacijos tyrimuose pasitelki daiktiškus objektus – naudoji tiesioginius atspaudus, kulkų pėdsakus ir pan. Kodėl Tau svarbu abstrakčius vaizdinius praturtinti tikromis detalėmis?

Daiktas – pirminis objektas, liudijantis įvykį, nutikimą, faktą, turintis tam tikrą energijos įkrovą, tampa įrodymu, kurio negali paneigti. Kitas aspektas – dažnai mano darbe daiktas tampa spaudos kliše, nuo kurios atspaudžiamas vaizdas. J.F. Kennedy byloje kliše tapo drabužis, magistrantūros projekte – peršautas linoleumas. Bakalauro baigiamajame darbe klišė buvo knygos viršeliai, kuriuos spausdindama kūriau estampus – iliustracijas Michailo Šiškino „Laiškų knygai“. Daiktai kaip atspaudai gali tapti naujais, dar neatrastais objektais.

Gal galėtum pakomentuoti savo drastišką veiksmą – peršauti drobes ir autorines knygas?

Magistrantūros pirmo kurso pabaigoje ėmiau abejoti savo kūryba, nežinojau, kuria kryptimi turėčiau judėti toliau. Ieškojau naujo santykio su tuo, kas padaryta. Šiame projekte svarbus skaičius 420 m/s: tai kulkos greitis, kuriuo buvo sunaikinti darbo objektai – knygos. Jų puslapiai sudaryti iš pastarųjų metų grafikos eskizų, kurie man kėlė abejonių ir nerimo. Tuomet supratau, kad nereikia bijoti prisiliesti prie savo darbo, prireikus galima jį ir peršauti. Tai nereiškia kūrinio mirties, priešingai – dylantis darbas tampa artimesnis, panašesnis į tave patį.

Vėliau, jau Vokietijoje, supratau, kad eksperimentiniu būdu atrasta grafikos – šūvio technika gali būti panaudota plačiau. Grįžusi atgal studijuoti magistrantūros nusprendžiau pasitelkti didesnius formatus, įvairesnes formas. Eksperimentavau šaudydama medį, drobę, linoleumą, popierių. Šauta buvo iš įvairių kampų, atstumų, įvairiai perlenkiant drobę.

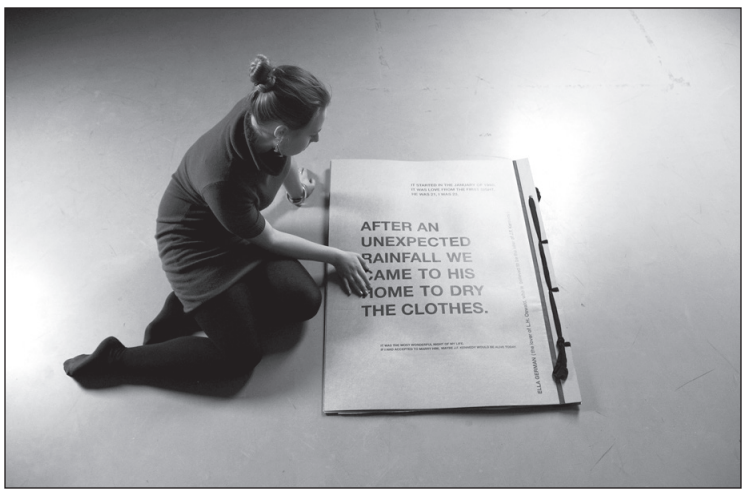

Gabrielė Vingraitė, „J.F. Kennedy knyga-byla“. 2015 m.

Esi ir menininkė, ir dizainerė. Kaip pavyksta derinti menines ambicijas ir užsakovo poreikius? Kuriais grafinio dizaino užsakymais labiausiai džiaugiesi?

Mano nuomone, šios dvi disciplinos papildo viena kitą ir abi yra vienodai svarbios. Jau seniai supratau, kad kryptis, kurioje man labiausiai sekasi, – tai kultūriniai projektai, skirti muzikos, filmų festivaliams, parodoms, kitiems kultūros renginiams. Negaliu nepasidžiaugti keliais projektais, kai turėjau visišką kūrybinę laisvę realizuoti savo idėjas.

Vienas jų – Lietuvos dizaino prizo „Geras dizainas“ 2016 m. nugalėtojų katalogas. Svarbus minimalios stilistikos leidinio viršelis, kai grafiniai elementai matomi tik katalogą pakreipus prieš šviesą. Buvo labai įdomu dirbti pristatant kitų dizainerių darbus.

Vienas naujausių projektų „Litauisches Kino Goes Berlin“ – tai aštuntą kartą vykstantis filmų festivalis, kasmet pristatantis Berlyne lietuviškas kino naujienas. Kūriau festivalio vizualinį identitetą, kuris paremtas tipografiniu ornamentu, sudarytu iš skaičiaus 8. Šis ornamentas vyrauja visuose identiteto elementuose ir grafiniu požiūriu primena kino juostą. Nuvykus į Berlyną buvo be galo gera matyti gatvėse, kino teatruose, kavinėse kabančius plakatus.

Naujausiuose darbuose gvildeni heterotopijos sąvoką. Kur atrandi „kitą erdvę“? Kaip pavyksta perteikti begalinę matinę tamsą fotografijose?

Pirmiausia „kitą erdvę“ atradau Vokietijoje, prie Bodeno ežero. Toje šiek tiek mistinėje teritorijoje yra daugybė tuščių, beveik negyvenamų erdvių, kuriose, atrodo, neegzistuoja laikas. Vaikštinėjant ten ar plaukiant pačiu ežeru, ypač naktį, apima laikinumo pojūtis. Norėjau šias erdves užfiksuoti, fotografavau medžius, pro kuriuos kasdien praeidavau. Tamsa sustiprina vienatvės, baugumo potyrį.

Tačiau grįžusi į Lietuvą heterotopijas pastebėjau ir čia – kitoniškumo erdvėms suteikia ir mūsų pačių būsenos, pojūčiai. Vasarą fiksavau naktinius pasivaikščiojimus Nidoje – taip atsirado nauji darbai, kuriuos vasario mėnesį pristačiau parodoje „Trajektorijos“.

Ačiū už pokalbį.

Nematomi žmonės

Hirokazu Kore-eda apie „Vagiliautojus“

Vienas svarbiausių šių metų „Kino pavasario“ filmų – japonų režisieriaus Hirokazu Kore-edos filmas „Vagiliautojai“ („Mabiki kazoku“, 2018). Kore-eda gimė 1962 m. Tokijuje, studijavo literatūrą Vasedos universitete ir norėjo tapti rašytoju. Tačiau baigęs studijas pradėjo dirbti dokumentinių filmų režisieriaus asistentu televizijoje. Savarankiškai Kore-eda pradėjo režisuoti 1991 m., kūrė dokumentinius filmus. Pirmas režisieriaus vaidybinis filmas „Iliuzija“ („Maboro no hikari“, 1995) buvo apdovanotas Venecijos ir Čikagos kino festivaliuose. Nuo tada jis sukūrė per dešimt vaidybinių filmų, kurių premjeros vyko svarbiausiuose kino festivaliuose. Kore-eda yra pelnęs daug apdovanojimų, tačiau, matyt, svarbiausias – pernai „Vagiliautojams“ paskirta Kanų „Auksinė palmės šakelė“. Pateikiame fragmentus iš režisieriaus interviu, parengtus spaudos konferencijos Kanuose pagrindu.

Įsivaizduokite, kad esate savo filmo „Po gyvenimo“ (1998) veikėjas ir atsidūrėte pomirtiniame laukiamajame, kur reikia pasirinkti gražiausius gyvenimo prisiminimus. Ar tai būtų „Auksinė palmės šakelė“?

Ko gero, ne. Žinoma, apdovanojimai labai svarbūs, tačiau jie greičiau profesinės karjeros posūkio taškai. Turiu dar daug filmų sumanymų, tad galima sakyti, kad „Auksinė palmės šakelė“ – tam tikras posūkio taškas tolesniame kelyje. Labiausiai mane sujaudino akimirka, kai buvo paskelbtas apdovanojimas ir nugriaudėjo ovacijos, – pasižiūrėjau į šalia mano aktorių Sakuros Andō ir Kirin Kiki sėdinčias Andō mamą ir Kirin seserį. Jos susijaudinusios verkė. Man širdis sudrebėjo, nes jos tai išgyveno net giliau už aktores. Nuostabi akimirka – gal ją ir pasirinkčiau. Iš esmės ne savą, o svetimą prisiminimą...

Apie Jus sakoma, kad esate Yasujirō Ozu kino paveldėtojas ir jo tęsėjas, bet, regis, pats nemėgstate tokio lyginimo?

Tai tiesa. Kritikai mane dažnai lygina su šiuo japonų kinematografijos meistru. Man sunku su tuo sutikti, bet priimu tai kaip didžiausią iš visų įmanomų pagyrimų. Iš tikrųjų mano pirmas filmas „Iliuzijos“ filmavimo metodo požiūriu buvo nestandartinis, panaudojau vadinamuosius *pillow shots* (kai filmuojama iš sėdinčios ant tatamio žmogaus perspektyvos), kad būtų matoma visa gyvenamoji filmo veikėjų erdvė. Žiūrovai buvo įsitikinę, kad bet kokia kaina bandau priartėti prie Ozu, bet aš visada mačiau save labiau Mikio Naruse's pusėje. Jis panašiai domėjosi socialinėmis temomis. Kurdamas filmus visada prisimenu iš Hou Hsiao-hsieno gautą patarimą, kad kameros judesį ir veikėjų judėjimo bei gestikuliavimo būdą reikia nustatyti tiesiogiai filmavimo aikštelėje. Jei reikėtų save lyginti su užsienio režisieriais, greičiausiai tai būtų Kenas Loachas arba broliai Dardenne'ai, kurie, nors ir kuria filmus kitaip, temų požiūriu man artimesni už Ozu.

Jūsų filmuose esama daug autobiografinių motyvų. Ar sunku rekonstruoti savus išgyvenimus?

Atmintis mane dažnai apgauna. Mano subjektyvūs prisiminimai gali būti suprasti klaidingai, todėl jų perkėlimo į kino juostą procesas reikalauja daug pasirengimo, o pirmiausia – pusiausvyros tarp atminties, jos suvokimo ir fikcijos elementų. Visada svarsčiau, ar esu teisus naudodamas savo gyvenimą, – taip buvo „Vis einu, einu“ ar „Po audros“ atveju. Gal turėčiau kai ką pagražinti, kad neįskaudinčiau artimųjų?

Savo knygoje rašote, kad žiūrovai klaidingai interpretuoja Jūsų ketinimus, dažnai apibrėždami filmus kaip „tipiškai japoniškus“.

Jau mano debiutinis filmas „Iliuzija“ buvo vadinamas „tipišku japonišku filmu“, prilipdant prie jo giliai su zen budizmu ar haiku susieto kūrinio etiketę, bet aš tikrai neturėjau noro pardavinėti tariamą „Rytų egzotiką“. Žiūrovų interpretacijos peržengė drąsiausius lūkesčius ir turiu prisipažinti, kad mane ištiko tikras šokas. Su siaubu pagalvojau, kad viršų paėmė nelemtas orientalizmas ir žiūrovai pamatė Japoniją tokią, kokią norėjo matyti. Gal toks neatrodau, bet turiu peštuko charakterį ir kurdamas „Po gyvenimo“ nusprendžiau atsisakyti visų anksčiau naudotų metodų. Dažnai rėmiausi Ernstu Lubitschiumi, bet kai kurie žiūrovai ir toliau matė filmų vaizduose „kažką rytietiška“. Tada supratau, kad būti japonu, matyt, yra taip giliai manyje, kad nesugebu to atsikratyti. Gal tai susiję su požiūriu į išnykimą. Sakoma, kad mano filmuose visada miršta koks nors veikėjas, kad nėra gyvenimo ir mirties opozicijos, tik jų susijungimas, persismelkimas, koegzistencija. Nežinau, ar visi, bet, ko gero, dauguma žmonių mano, kad kurį laiką gyvename, o po to mirštame. Aš mąstau kitaip. Po filmo „Mūsų mažoji sesutė“ premjeros Kanuose man sakė, kad filmo laikas ne linijinis, o cikliškas. Būtent toks ir buvo mano sumanymas. Ir vėl pasigirdo komentarų „visai kaip Ozu filmuose“, ir vėl pajutau, kad juo labiau noriu nutolti nuo didžiojo meistro, tuo labiau jis manyje pasireiškia. Bet žurnalistui atsakiau, kad neturėjau tokių ketinimų, kad man artimesnės Naruse's socialinės dramos. Tačiau jis mane įtikino, kad mano filmus su Ozu sieja nuolatinis šeimos, kuri siekdama atkurti ryšius tik dar labiau dezintegruojasi, irimo motyvas. Iki tol apie tai negalvojau, bet buvau priverstas pripažinti, kad jis teisus.

Jūsų filmuose yra Čechovo dramų atmosferos ir trūkusios stygos efektas, nutraukiantis tariamai ramią gyvenimo prozą. Toks staigus skilimas atsiranda ir paskutinėse „Vagiliautojų“ scenose.

Toks nuotaikos dvylipumas tarnauja realistiškumui. Gyvenimas nesusideda tik iš džiugių ar tik iš liūdnų akimirkų. Tai akivaizdu ir paskutinėse „Mūsų mažosios sesutės“ scenose, ir „Vagiliautojuose“: kai kraujo ryšių nesiejama šeima išyra, jos nariai suvokia tėvo ir motinos svarbą ir tik tada jais tampa iš tikrųjų. Paradoksas: jie suauga tam vaidmeniui, nes buvo atskirti.

Ar tiesa, kad parašyti „Vagiliautojų“ scenarijų Jus įkvėpė laikraščio žinutė?

Taip. Laikraščiai rašė, kad kai kurios japonų šeimos gaudavo seniai mirusių tėvų pensijas. Pamenu, kai skaičiau apie tai, keliskart aplankė mintis, kad tik nusikaltimai gali iš tikrųjų suvienyti žmones. Žinoma, panašius atvejus japonų visuomenė griežtai kritikuoja. Teisingai kritikuoja. Tačiau mane stebina, kodėl žmonės taip agresyviai reaguoja į menkus pažeidimus, kai aplink vyksta daug rimtesni nusikaltimai, kurie lieka nenubausti. Mane stebina, kaip dažnai mes giname formalumus, atiduodame duoklę sąlygiškumui, sprendžiame paviršutiniškas problemas, pamiršdami fundamentalias. Niekam ne paslaptis, kad socialinis šeimos institutas japonų visuomenėje praranda svarbų statusą, turėtą anksčiau. Visada norėjau tikėti, kad šeima ir toliau sieja emociškai ir dvasiškai artimus žmones. Tačiau iš tikrųjų vyras ir žmona japonų šeimoje dažnai gyvena dvilypį gyvenimą ir apie tai nutyli. Dievas žino, kodėl jie gyvena kartu, jei atmestume finansinius santuokos privalumus ar duoklę banaliai tradicijai, kurios laikantis vedybos reiškia socialinio statuso sustiprėjimą. Tačiau, nepaisant to, japonai toliau kalba apie šeimos ryšių svarbą. Norėjau patyrinėti šią temą, suprasti, už ką žmonės vertina šeimą ir kaip šeimos nariai įtraukiami į nusikalstamą veiklą.

„Vagiliautojai“

„Vagiliautojai“

Be abejo, mano filmas – socialinės krypties. Japonijoje, kaip ir daugelyje pasaulio šalių, žmonės pradėjo pastebimai skursti. Todėl mano filmas kelia teisingumo klausimą. Šią temą pradėjau filme „Trečioji žmogžudystė“, kur kalbama apie teismo procesą. „Vagiliautojų“ veikėjų gyvenimas atsiduria už įstatymo ribų, bet kartu vis dėlto derinasi su aukščiausiomis bendražmogiškomis vertybėmis. Labai norėčiau būti visuomenės, kurios nariai nesmerkia vieni kitų, dalis, bet ar tai įmanoma?.. Mano herojai kritikuojami. Jei jie turėtų galimybę atsikirsti, pasakytų, kad kritikams nepavyko patiems pasiekti harmonijos ir teisingumo nei savo šeimose, nei visuomenėje. Tegu mano herojai – nusikaltėlių gauja, bet jie gali jausti stiprius žmogiškus jausmus.

Stabilumas ir klestėjimas liko praeityje. Juos pakeitė klasinė nelygybė, socialiniai skirtumai ir finansinė krizė. Japonų kinas taip pat pradeda keistis. Tai jau vyksta ir tikiuosi, kad prie to prisidėjo ir mano filmai. Neturiu aiškios strategijos, kur link pasuks mano kinas. Man pačiam svarbu gyventi kukliai – būti tokiu žmogumi, kurio buvimas neapsunkina kitų. Norėčiau kurti filmus, dėl kurių man nebūtų gėda. Kiekvieną kartą, kai imuosi naujo darbo, viduje vyksta kova tarp troškimo analizuoti man įdomią temą ir troškimo daryti tai maksimaliai gerbiant žiūrovą.

Kas, Jūsų manymu, atsitiko, kad ryšiai tarp žmonių Japonijoje taip susilpnėjo?

Manau, tai lemia kodifikuotų struktūrų ir socialinių normų suirimas. Neįtikėtina, kaip pasikeitė Japonija per pastaruosius keliasdešimt metų. Ne tik įmonės, kuriose anksčiau gyvavusi įdarbinimo iki gyvos galvos sistema prisidėjo prie to, kad ryšiai tarp žmonių ir atskirų firmų buvo nepaprastai stiprūs. Dabar jau taip nėra. Kadaise kelių asmenų šeima gyveno kartu, o dabar sutuoktiniai nenori turėti vaikų, ir dar vyras išvažiuoja ieškoti darbo, palikdamas žmoną vieną. Kai kurie net negalvoja apie santuoką. Galima tik numanyti, kodėl taip atsitiko, – visas vaiko auklėjimas paliktas motinai. Anksčiau vaikas būdavo atiduodamas artimųjų globai arba ateidavo senelė, net kaimynai vieni kitiems padėdavo. Bet šie ryšiai prarasti. Dabar viskas gula ant tėvų pečių. Vyras, atsidedantis vaiko auklėjimui? Taip nebūna. Moteris, nenorinti atsisakyti karjeros, taip pat negalvos apie motinystę. Tokiomis sąlygomis atsiranda izoliacija, viena iš šeimos problemų priežasčių. Pagrindiniai „Vagiliautojų“ herojai yra tos izoliacijos aukos, praradusios savo šeimos židinį. Mano filmą galima suvokti kaip šiuolaikinės japonų visuomenės dezintegracijos metaforą. Per uždarymo ceremoniją Cate Blanchett pavadino filmo herojus nematomais žmonėmis. Po to ilgai apie tai galvojau.

Ar manote, kad artimiausiu metu Japonijoje tuos ryšius būtų galima atkurti?

Jaučiu diskomfortą girdėdamas žodį „ryšiai“. Žinoma, suvokiu, kad šis žodis turi žadinti teigiamas emocijas, tačiau pastaruoju metu Japonijoje jis vartojamas visai kitame kontekste. Netrukus Japonijoje vyks olimpiada, kurios principingai neremiu. Žiniasklaida rėkauja bandydama parodyti pasauliui, kad Japonija nepalaužiama ir iš mūsų reikia imti pavyzdį. Sportas akivaizdžiai yra tik priedanga, o tie „ryšiai“ naudojami kaip nacionalistinių šūkių atrama – tokie jau dabar laikai. Esu tuo labai pasipiktinęs. Kai kas nors kritiškai pasisako, esą mūsų šalis tampa vis homogeniškesnė ir į kitus žiūrime iš aukšto, ant jo iškart pasipila kritikos banga. Man taip pat sakė, kad esu „antijaponiškas“. Labai gėda dėl tokių komentarų. Sakoma, jog šio nacionalistinio kurso ištakos – 2011 m. žemės drebėjimas, bet aš manau, kad tai prasidėjo daug anksčiau.

Parengė K. R.

Maistas ir garsai

Krėsle prie televizoriaus

„Prisiminimai apie žvaigždžių dulkes“

Tik pagalvojau, kad naujasis LRT tinklalapis – lyg iš akies trauktas „Delfi“, ir tapau nubaustas: „Mediateka“ nebeatsidaro, o televizijos programa – tik vienos dienos. Tai nepadeda rašyti šito teksto, bet savaip dėsninga – pas mus bet koks gerų intencijų nulemtas pokytis tampa dar vienu tobulėjimo neigimu. Bet kol kompiuteris nerodo tik *lrt.lt*, gyventi galima. Jau išmokau apsieiti be lietuviškų dienraščių ar komercinių televizijų, vadinasi, netrukus nepasigesiu ir „Mediatekos“. Užtat sutaupysiu laiko tekstams, kuriuos gausiai siūlo internetas.

Iš naujausių dėmesį patraukė straipsnis, kuriame mokslininkai įrodinėja kalbos bei maisto ryšį ir paaiškina, kodėl labiodentalinių priebalsių garsai atsirado kartu su žemės ūkio raida. Mat senovės žmonės – medžiotojai ir rinkėjai – maitinosi grubiu maistu, nuo kurio greitai nusidėvėdavo dantys. Rezultatas – pasikeitęs sąkandis, todėl žmonėms buvo sunku ištarti tokius garsus kaip „f“ ar „v“. Rinkėjų ir medžiotojų kalbose jų arba nėra, arba jie labai reti. Tačiau atsiradus žemdirbystei atsirado ir minkštesnio maisto, dantys dilo lėčiau ir žmonės galėjo išsaugoti sąkandį, leidžiantį jiems lengvai ištarti labiodentalinius garsus. Prisiminiau, kad mano senelė niekad netardavo „f“, nes XX a. pradžioje lietuvių kalboje tokio garso nebuvo. Tačiau perskaičius straipsnį natūraliai kilo klausimas, kaip ateityje kalbės LRT laidų, kurių vedėjai – virėja Beata ir kažkoks įtartinas daktaras, nuolatiniai žiūrovai. Bijau, kad netrukus mokslininkams teks aprašinėti šių laidų įtaką lietuvių kalbos aparatui. Ką jau kalbėti apie visą tą maistą, kurį kasdien siūlo lietuviškos televizijos. Jo poveikis tautiečių viduriams matyti per kiekvienus rinkimus, net tik Vilniaus mero.

Bet artimiausiu laiku **LRT** (**22 d., šįvakar, 22.50**) siūlo kitaip nukeliauti į netolimą ateitį. Pagal prancūzų komiksą Pietų Korėjos režisieriaus Joon-ho Bongo sukurtas filmas **„Sniego traukinys“** perkels į 2031-uosius. Žemėje įvyko technogeninė katastrofa. Ten, kur žydėjo sodai ir augo miškai, dabar plyti ledynai ir sniegas. Gyvenimas liko tik gigantiškame traukinyje, kuris nesustodamas lekia magistrale. Pirmuose traukinio vagonuose gyvena valdantieji, paskutiniuose – paprasti žmonės. Čia viskas primena koncentracijos lagerį, bet būtent tarp šių pažemintųjų ir pasmerktųjų atsiras žmogus, sugebėsiantis atkurti teisingumą. Tačiau kiekviena kilni idėja turi savo tamsiąją pusę.

Prahos „Barrandov“ studijoje kurtas filmas – ne tik padalyto šių dienų pasaulio metafora. Jame rasime ir groteskiško humoro (mokytoja jaunajai kartai diegia sėkmės propagandą), ir žvaigždžių – karikatūriškai nugrimuotą Tildą Swinton. Bet jei penktadienio naktis su šiuo filmu prailgs, visada galite perjungti į **TV1** ir **šįvakar, 22 d., 23 val.** nežinau kelintą kartą pasižiūrėti genialųjį Stanley Kubricko **„Švytėjimą“** (1980), kol jo dar nesubjaurojo koks nors šių dienų kino perdirbinėtojas, kaip neseniai atsitiko su Giuseppe Tornatore 1990 m. filmu **„Visi gyvena gerai“** (**LRT, 23 d. 23 val.**). Šią karčią dramą Tornatore sukūrė po filmo „Paradiso“ kino teatras“, pagrindinį vaidmenį patikėjęs aktoriui Marcello Mastroianni. Šis vaidina septyniasdešimtmetį Mateo, kurio visas gyvenimas susijęs su Sicilija. Čia jis buvo laimingas ir užaugino penkis vaikus, pasklidusius po Italiją. Našlys Mateo nusprendžia juos aplankyti ir pirmąkart išvyksta iš Sicilijos. Keista savaip naivaus Mateo kelionė po Italiją – Neapolį, Romą, Milaną, Turiną – ir susitikimas su vaikais bus tikras išbandymas, kartais net labai skaudus, juk vaikai nenori tėvo nuvilti... Lėtas filmo ritmas įtraukia į metaforišką kelionę, kuri žadina svarbiausius klausimus.

Į praeitį gręžiasi ne tik pagyvenę žmonės. Manau, kad ne vienas mielai prisimins 1990 m. sukurtą Davido Lyncho serialą **„Tvin Pyksas“**, kurį **LRT** pradeda rodyti **26 d.**, deja, naktį – **00.10**. Laimingi kenčiantys nuo nemigos.

Bene itališkiausias Woody Alleno filmas **„Prisiminimai apie žvaigždžių dulkes“** (**„LRT Plius“, 23 d. 21 val.**) – kartėlio kupinas žvilgsnis į praeitį, populiarumą ir sėkmę. Alleno herojus šįkart yra Sendis Beitsas – populiarus scenaristas, komikas ir komedijų režisierius. Jis trokšta kurti meniškai vertingus filmus, bet prodiuseriai, deja, nesidomi Sendžio pasiūlymais ir jį ištinka sunki krizė. Tuo pat metu vyksta senų Sendžio filmų retrospektyva, sutraukianti minias gerbėjų, pažįstamų ir buvusių meilužių. Tai skatina Sendį susimąstyti apie praeitį. Bandydamas rasti atsakymą, kas iš tikrųjų gyvenime svarbiausia, jis prisimena ryšius su trimis moterimis – aktore Dori (Charlotte Rampling), prancūze Izabel (Marie-Christine Barrault) ir lesbiete Deize (Jessica Harper).

Allenas yra sakęs, kad „Prisiminimai apie žvaigždžių dulkes“ ir „Purpurinė Kairo rožė“ – jo mėgstamiausi filmai. „Prisiminimai...“ esą buvo jo sąskaitų suvedimas su medijomis ir pirmasis filmas, sulaukęs amerikiečių kritikų nepritarimo. Allenas mano, kad kritikus įžeidė karti tiesa apie juos pačius. Darbinis filmo pavadinimas buvo „Woody Allen No. 4“ ir jis buvo sumanytas kaip diskusija su Federico Fellini „8 ½“. Jei gerai pamenu, kritikas Fellini filme buvo pakartas.

Dabar kritikai dažniau giria filmus, ypač jei jų tema – socialinės aktualijos. Manau, jei kritikas neigiamai atsilieptų apie Iram Haq filmą **„Ką žmonės pasakys“** (**TV3, 23 d. 21 val.**), jis būtinai būtų apkaltintas socialiniu nejautrumu ir moterų klausimo ignoravimu. Filmo herojė šešiolikmetė Niša (Maria Mozhdah) gyvena dvilypį gyvenimą. Namie ji pavyzdinga duktė, paisanti visų tradicinės pakistaniečių šeimos taisyklių, bet mokykloje, tarp draugų, ji niekuo nesiskiria nuo savo bendraamžių norvegų. Tėvas ją sugauna intymioje situacijoje. Jis mano, kad duktė užtraukė šeimai nešlovę, ir pradeda ją griežtai kontroliuoti, tačiau Niša nusprendžia kovoti už savo nepriklausomybę.

Jūsų –
Jonas Ūbis

Užuojautos negana

Nauji filmai – „Kurskas“

„Kurskas“

Živilė Pipinytė

Tai, kas vyko 2000-ųjų rugpjūtį Barenco jūroje, gali būti ne vieno filmo tema. Atominį rusų povandeninį laivą „Kurskas“ ištikusi katastrofa, kai sprogusi torpeda sunaikino didžiąją laivo įgulos dalį, o likę gyvi dvidešimt trys jūreiviai taip ir nesulaukė pagalbos, liudija ir politikų abejingumą (garsioji Putino frazė „Jis nuskendo“ geriausiai apibūdina Rusijos prezidentą), ir karinio jūrų laivyno situaciją, ir dramą, kurią išgyveno žuvusiųjų artimieji, ir posovietinėje erdvėje vešintį sovietinį mentalitetą. Rinktis yra iš ko. Vienas „Dogmos ’95“ autorių, filmų „Šventė“, „Medžioklė“, „Komuna“ režisierius Thomas Vinterbergas visada daug dėmesio skiria personažų psichologijai, šeimos ryšiams, plika akimi nematomoms herojų dvejonėms. Kai sužinojau, kad jis ir kurs filmą **„Kurskas“** (Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas, 2018), pagalvojau, kad Vinterbergui pavyks išvengti katastrofų filmams būdingų schemų ir pigaus patoso. Deja, filme viso to su kaupu. Scenarijaus autorius Robertas Rodatas (beje, apdovanotas „Oskaru“ už filmo „Gelbstint eilinį Rajaną“ scenarijų) atsisakė politinio konteksto, labiau akcentuodami rusų valdžios abejingumą žmonių likimams ir demagogiją. Tai akivaizdu jau pirmuose filmo epizoduose, kai negavę atlyginimo „Kursko“ karininkai užstato savo laikrodžius, kad galėtų nupirkti šampano draugo vestuvėms.

Filmas ir prasideda vestuvėmis, kuriose iš arčiau susipažįstame su pagrindiniais filmo veikėjais ir pirmiausia su kapitonu Averinu (Matthias Schoenaerts) bei jo žmona Tania (Lèa Seydoux). Tania laukiasi, o vyresnėlis sūnus Miša (Artemijus Spiridonovas) įdėmiai stebi viską ir visus. Jis ir taps tuo nebyliuoju liudininku bei kaltintoju, visko, kas rodoma filme, moraliniu kamertonu. Nežinau, ar filmo kūrėjai prisiminė garsiąją Dostojevskio frazę apie vaiko ašarą, bet labiausiai sukrečianti filmo scena bus pabaigoje, kai per laidotuves Miša atsisakys ištiesti ranką apsimelavusiam rusų admirolui (Max von Sydow) – tėvo mirties kaltininkui. Tyliai mamos kančią, jos pastangas išsiaiškinti tiesą, laivyno vadų melą stebinčio Mišos liūdnas žvilgsnis – pagrindinis filmo leitmotyvas. Kad Vinterbergui jis svarbus, liudija ir finalinis filmo užrašas, pranešantis, kad po „Kursko“ tragedijos 71 vaikas liko našlaitis.

Visa kita filme atrodo daug kartų matyta: idealistai jūreiviai, iki paskutinės akimirkos nenuleidžiantys rankų ir laukiantys išsigelbėjimo, žmonos ir sūnaus nuotrauką rankose laikantis mirštantis kapitonas, apie karinę paslaptį ir geresnę nei amerikiečių rusų techniką postringaujantys pareigūnai, padėti rusams siūlantis kilnusis anglas Davidas Russellas, kurį filme suvaidino Colinas Firthas. Aktoriaus veide atsispindintis siaubas atrodo tikras.

Užuojautos filmo kūrėjams tikrai nestinga, bet pagrindiniai „Kursko“ personažai abipūdinami vos keliais paviršutiniškais bruožais, trikdo stereotipinis rusų buities ir moterų vaizdavimas, ypač siaubingai atrodo Seydoux grimas ir gėlės jos kasose. Gaila, kad moterų – žmonų, mylimųjų, motinų – noras išsiaiškinti tiesą, jų drama filme tarnauja tik laivyno valdžios abejingumui iliustruoti, nors, žinoma, vieno karininko frazė „Jūsų pareiga – laukti“ labai iškalbinga. Vinterbergas nemoka kurti katastrofų filmų įtampos, o psichologinei dramai sukurti paviršutiniškai pateiktų personažų neužteko. Filmo ritmas nuolat stringa, ir pradedi laukti atomazgos, kurią žinai iš anksto. Taip neišvengiamai „Kurskas“, deja, pavirsta nors ir gana universalia, bet paviršutiniška tragedijos iliustracija.

Anonsai

„Kino pavasario“ diskusijos bei kiti festivalio renginiai

Kovo 21 d. prasidedantis festivalis „Kino pavasaris“ kviečia ne tik į filmus, bet ir į kino žiūrėjimo patirtį praplečiančias diskusijas, kurių organizuojama net dešimt. Specialiuose festivalio pokalbiuose bus plėtojamos užimtumo sindromo, psichinės sveikatos, klimato kaitos, šiuolaikinės tėvystės, žmogaus teisių, politinės ir kitos šiandienos kinui bei pasauliui aktualios temos.

Per ERGO kino klubo pokalbius ir šiuolaikinių medijų kolektyvo „Nanook“ diskusijas festivalyje rodomus filmus aptars užsienio kino kūrėjai, mūsų šalies kino kritikai, psichologai, filosofai, reklamos specialistai, žmogaus teisių ir politikos mokslų ekspertai.

Visi festivalio lankytojai diskusijų kviečiami klausytis kino teatre „Forum Cinemas Vingis“. Daugelį pokalbių taip pat bus galima tiesiogiai stebėti „Kino pavasario“ feisbuko paskyroje *https://www.facebook.com/kinopavasaris.lt.*

Aštrios ERGO kino klubo temos

Kovo 22 d. 18.30 ERGO kino klube (prie 1 salės 3-iame aukšte) vyks pirmasis pokalbis tema „*Sorry*, neturiu laiko“. Ko gero, tai dažniausias atsakymas, kurį šiandien pasakome ir išgirstame. Laiko trūkumo, darboholizmo ir persidirbimo temos atsispindi ir šių metų „Kino pavasario“ programoje. Diskutuojant šiomis temomis bus stengiamasi atsakyti į klausimus, kokios šio nuolatinio užimtumo sindromo priežastys ir kaip apie tai kalba kino režisieriai.

Kovo 24 d. 16 val. ERGO kino klube filmo „Išgyventi vasarą“ režisierė Marija Kavtaradzė, aktorius Paulius Markevičius ir scenarijų rengti padėjusi psichologė Vaiva Klimaitė plėtos itin aktualią psichinės sveikatos temą.

Kovo 26 d. 19.30 1 salėje po filmo „Antropocenas: žmogaus era“ apie klimato kaitą bei žmogaus santykį su Žeme ir savimi diskutuos filosofas Kristupas Sabolius, režisierė Rugilė Barzdžiukaitė ir „Auga“ valdybos pirmininkas Kęstutis Jusčius.

Kovo 31 d. 11 val. ERGO kino klubo pokalbyje „Ar parsiduoti reiškia pasiduoti?“ dalyvaus filmo „Laukinis“ režisierius Camille’is Vidal-Naquet ir juostos „Džoja“ autorė Sudabeh Mortezai. Abu filmai sukurti remiantis gatvėse savo kūnu prekiaujančių žmonių patirtimi.

Balandžio 1 d. 19 val. ERGO kino klube šiuolaikinės tėvystės iššūkius apžvelgs dramos „Viena diena“ režisierė iš Vengrijos Zsófia Szilágyi ir tinklaraščio šeimai „Ū ilgoji“ autorė Aistė Jūrė.

Balandžio 2 d. 16 val. 9 salėje išlaisvinančio intymumo politikos tema kalbės 2018 m. „Auksinio lokio“ savininkė Adina Pintilie, filmu „Neliesk manęs“ supriešinusi Berlyno festivalio kritikus ir žiūrovus.

Balandžio 3 d. 17.30 ERGO kino klube vyks istoriko Bernardo Gailiaus pokalbis su filmo „Putino liudininkai“ režisieriumi Vitalijumi Manskiu.

Pokalbiai bus tiesiogiai transliuojami „Kino pavasario“ feisbuko paskyroje. Šie renginiai, išskyrus filmo „Antropocenas: žmogaus era“ seansą, yra nemokami.

Pagrindinis festivalio partneris ERGO taip pat siūlo naudotis filmų rekomendacijų platforma *ergo.kinopavasaris.lt*, kurioje sudarytos sąlygos kuo paprasčiau išsirinkti, ką žiūrėti festivalyje, ir primena apie „Nenuspėjamo scenarijaus draudimą“: jei likus 24 valandoms iki filmo pradžios žiūrovas supranta, kad dėl nenumatytų priežasčių nebegalės pasinaudoti įsigytais bilietais, užtenka užsiregistruoti, ir tie bilietai bus pakeisti į kito seanso bilietus.

Atviri NYLA podkasto pokalbiai

Visiems atviras diskusijas per „Kino pavasarį“ pirmą kartą rengs šiuolaikinių medijų kolektyvas „Nanook“. Jis nuo 2017-ųjų kuria pirmą profesionalų lietuvišką podkastą (tinklalaidę) NYLA (*www.nyla.lt*).

„Norisi, kad kinas būtų ne tik žiūrimas, bet ir aptariamas. Šiemet pagal festivalio filmus parengėme tris diskusijas. Pirmoje kalbėsime apie naują lietuvišką kino kartą, antroje nagrinėsime šių dienų mokslinę fantastiką. Ši tema įkvėpta Claire Denis filmo „Gyvenimas aukštybėse“. Trečias pokalbis – apie atgimstantį juodaodžių politinį kiną. Manome, kad tai mažai viešai aptariama tema. Kiek Lietuvoje aktuali rasinė, pilietinių teisių problematika?“ – diskutuoti kviečia NYLA podkasto redaktorius Karolis Vyšniauskas.

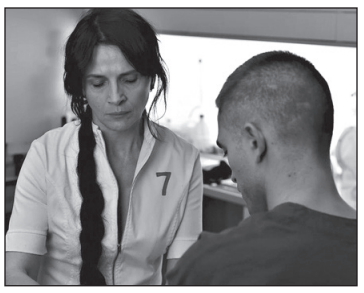

„Gyvenimas aukštybėse“

Žiūrovams nemokamos diskusijos virs podkasto epizodais, kurie bus publikuojami tinklalapyje *nyla.lt*. Jų grafikas: kovo 25 d. 15 val. 4 salėje „Nauja Lietuvos kino karta“; kovo 27 d. 15 val. 9 salėje „Ką šiuolaikinė mokslinė fantastika pasako apie mus?“; kovo 29 d. 15 val. 4 salėje „Atgimęs juodaodžių politinis kinas“.

Renginiai lietuvių kino mėgėjams, industrijai ir jaunajai auditorijai

„Kino pavasaryje“ šiemet įvyks net penkios lietuvių ilgametražių filmų festivalinės premjeros, kuriose dalyvaus ir filmų kūrybinės grupės. Tai Aistės Žegulytės „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“ (kovo 22 d.), Marijos Kavtaradzės „Išgyventi vasarą“ (kovo 23 d.), Ernesto Jankausko „Čia buvo Saša“ (kovo 24 d.), Artūro Jevdokimovo „Second Hand“ (kovo 27 d.) ir Rugilės Barzdžiukaitės „Rūgštus miškas“ (balandžio 4 d.). Pastarasis filmas visoje Lietuvoje uždarys festivalį. Taip pat žiūrovai kviečiami į trumpas lietuvių režisierių premjeras ir konkurso „Studentų filmai“ seansus.

Visos lietuvių premjeros pateiktos *https://kinopavasaris.lt/lt/programa?p=735*.

Kovo 23 d. 15.45 festivalio jaunieji *programeriai* kviečia į filmų rinkinio, kurį bendraamžiams sudarė 17–19 metų amžiaus kinu besidomintys jaunuoliai, pristatymą, vakaro metu koncertuos atlikėjas Free Finga, bus parodyta režisierės Domingos Sotomayor juosta „Per vėlu mirti jaunam“.

Plačiau skaitykite *https://www.facebook.com/events/602610923536166*.

Kovo 26 d. 17.45 per filmo seansą „Antropocenas: žmogaus era“ bus pristatytas filmų rinkinys „Filmai, kurie augina“, vyks minėta diskusija apie klimato kaitą.

Plačiau skaitykite *https://www.facebook.com/events/323322088388460*.

Tradiciškai Vilniuje ir Kaune vyks „Pati trumpiausia naktis“: kovo 23 d. 22.15 kino teatre „Pasaka“, kovo 30 d. 22.15 kino teatre „Forum Cinemas Vingis“ Vilniuje ir „Forum Cinemas“ Kaune.

Balandžio 2–4 d. vyks tradicinis tarptautinis kino industrijos renginys „Meeting Point – Vilnius“, padedantis atrasti, plėtoti ir remti Europos talentus ir kuriamus debiutinius filmus.

Akreditaciją galima įsigyti čia: *https://kinopavasaris.lt/lt/akreditacija*.

„Kino pavasario“ inf.

„Neliesk manęs“

Bibliografinės žinios

MENAS

Architektas be architektūros? : Valdo Ozarinsko retrospektyva : parodos gidas [2018 11 23 – 2019 01 13, Vilnius] / [sudarytoja Virginija Januškevičiūtė]. – Vilnius : Šiuolaikinio meno centras, [2018]. – 53, [4] p., įsk. virš. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9986-957-80-5

Ēcheîa : [Arturas Bumšteinas] : [sound installation, November 17th 2017 – 25th February 2018, Vilnius] / [texts: Nico Anklam, Ivan Cheng, Cathy Van Eck ... [et al.]. – Vilnius : Contemporary Art Centre, [2018]. – 37, [3] p., [6] iliustr. lap. : iliustr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-9986-957-78-2

Kiekgi galima laukti = What took you so long : menininkių darbai iš „Lewben Art Foundation“ kolekcijos ir jų interpretacijos / [sudarytoja ir tekstų autorė Monika Krikštopaitytė] ; [vertėja Diana Guogienė]. – Vilnius : Lewben Art Foundation, 2018. – 319, [1] p. : iliustr. + 1 atvirukas. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8241-00-6

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Grumtynės : [novelių romanas] / Petras Venclovas. – Kaunas : Kauko laiptai, 2019. – 142, [4] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8092-73-8 (įr.)

Knygą gali parašyti bet kas / Oleg Surajev ; [iliustravo Gintarė Kavaliauskaitė]. – Vilnius : [O. Šurajev], 2018. – 112, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-475-209-4

Per tiltą į niekur : romanas ir noveletės / Silvija Peleckienė. – Šiauliai : Neoprintas, [2019]. – 125, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8207-04-0

Piršlybos : [romanas] / Aloyzas Leiva. – Utena : Utenos spaustuvė, 2018. – 224, [1] p.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-9955-35-218-1

Popierinė : eilėraščiai / Mantas Toločka. – Vilnius : Naujasis židinys-Aidai, 2019. – 81, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8163-16-2

Praeities versmelės : sakmės, pasakos, pasakojimai / Regina Abukauskienė ; [dailininkė Inga Šaučiūnienė]. – Utena : Utenos spaustuvė, 2019. – 179, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 200 egz.. – ISBN 978-9955-35-221-1

Ramybės uostas : eilėraščiai / Eugenija Bidvaitė-Sitnikienė. – Vilnius : [Baltijos kopija], 2019. – 149, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 70 egz.. – ISBN 978-609-417-173-4

Sapnų punktyrai : [eilėraščių rinktinė] / Giedrė Bulotaitė. – Vilnius : [G. Bulotaitė], 2019. – 133, [1] p.. – ISBN 978-609-475-283-4

Skambėk prancūzų kalba iš lietuviškos širdies : [poezija] / [Vaida] Gedmintaite-Frechou ; [iliustracijų dailininkė Jolanta Armonienė]. – Vilnius : Mintis, 2018. – 59, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-5-417-01109-2 (įr.)

Skerdumė – mažas upeliukas : [atsiminimai ir kelionių įspūdžiai] / Vytautas Kuprys. – Vilnius : Trys žvaigždutės, 2019. – 314, [2] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 70 egz.. – ISBN 978-609-431-108-6

Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė: modernėjančios savimonės kontūrai : monografija / Nida Gaidauskienė ; Lietuvos kultūros tyrimų institutas. – Vilnius : Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2018. – 472 p. : iliustr., faks., portr.. – (Bibliotheca orientalia et comporativa : komparatyvistinės Rytų ir Vakarų kultūros, filosofijos ir meno studijos / redakcinė kolegija: Antanas Andrijauskas (pirmininkas) ... [et al.], ISSN 2424-3965 ; t. 19). – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8231-01-4 (įr.)

Širdies kelionė : eilėraščiai / Birutė Zaborskytė-Jasinskienė. – Kupiškis [i.e. Utena] : Utenos spaustuvė, 2016–2018 [i.e. 2018]. – 230, [1] p. : portr.. – ISBN 978-9955-35-216-7

Šnipų vadas : [romanas] / Brad Thor ; iš anglų kalbos vertė Donatas Masilionis. – Kaunas : Mileda, 2019. – 318, [2] p.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9955-787-38-9 (įr.)

Vilties angelas : eilėraščiai / Teresė Labuckaitė-Majienė ; [autorės piešiniai]. – Vilnius : Žuvėdra, 2019. – 207, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 320 egz.. – ISBN 978-609-8219-14-2 (įr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Adelės dienoraštis. Pavasaris : [apsakymas] / Ramunė Savickytė ; iliustracijos autorės. – Vilnius : Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“, 2018. – 99, [4] p. : iliustr.. – (Vaikų bibliotekėlė, ISSN 2351-535X). – Tiražas 13 000 egz.. – ISBN 978-609-8161-32-8

Dar ne visos paslaptys : tiems, kurie jau mokosi mąstyti : [apysaka ir apsakymai] / Kazys Saja ; iliustravo Rimantas Juškaitis. – Vilnius : Andrena, 2019. – 139, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-9986-37-086-4 (įr.)

Frankenšteinas / Martin Widmark ; iliustravo Marius Zavadskis ; iš švedų kalbos vertė Elžbieta Kmitaitė. – Vilnius : Nieko rimto, 2019. – 76, [4] p. : iliustr.. – (Aš skaitau! : 2 [lygis]) (Pabaisų agentė Nelė Rap ; 2). – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-441-550-0 (įr.)

Fricė / Britta Sabbag ; iliustravo Stefanie Messing ; [iš vokiečių kalbos vertė Elena Dapkūnaitė]. – Vilnius : Presvika, [2019]. – 111, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-9955-22-993-3 (įr.)

Giesmė apie Gediminą : gražiajam jaunimėliui / Balys Sruoga ; iliustravo Andrius Seselskas. – Vilnius : Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“, 2018. – 76, [3] p. : iliustr.. – (Vaikų bibliotekėlė). – Tiražas 15 000 egz.. – ISBN 978-609-8161-31-1

Kiškių Kalėdos : [eiliuota istorija] / Birutė Beinarienė ; [iliustracijos Giedrės Sen]. – Utena : Utenos spaustuvė, [2018]. – 19, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 220 egz.. – ISBN 978-9955-35-217-4

Nevykėlio dienoraštis / Jeff Kinney ; [iš anglų kalbos vertė Rolanda Strumilienė] ; [iliustracijas piešė Jeff Kinney]. – [Vilnius] : Presvika, [2008]- . – (Įr.)

Parengė Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Informacijos mokslų departamento Nacionalinės bibliografinės apskaitos skyrius

Parodos

Vilnius

Nacionalinė dailės galerija
Konstitucijos pr. 22
Paroda „Kinų šeji: rinktiniai kūriniai iš Kinijos nacionalinio dailės muziejaus“
nuo 22 d. – paroda „Nebaigti reikalai. Apie meninę komunikaciją paštu“

Vilniaus paveikslų galerija
Didžioji g. 4
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai
Lietuvos dailė XVI–XIX a.
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai
iki 31 d. – paroda „Nostra Vilna: pirmasis Vilniaus atvaizdas“
nuo 28 d. – paroda „Vilnius dailėje. 1939–1956“

Radvilų rūmai
Vilniaus g. 24
Europos dailė XVI–XIX a.
„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“
Lietuvių liaudies meno paroda „Mediniai stebuklai“
Paroda „Vilniaus priemiesčių topografija. XVIII a. pab. – XIX a. pr. Vilniaus gimnazijos mokinių braižyti žemėlapiai“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus
Arsenalo g. 3A
Paroda „Paryžiaus mados magai. 1920–1999 m.“
Salvinijos Giedrimienės retrospektyvinė tekstilės paroda „Kelias“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus
A. Goštauto g. 1
Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Lietuvos nacionalinis muziejus
Arsenalo g. 1
Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.
Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė
Tarpukario Lietuvai skirta ekspozicija
Paroda „Lietuvos partizanų 1949 m. vasario 16 d. deklaracija ir jos signatarai“
Arsenalo g. 3
Lietuvos archeologija

Gedimino pilies bokštas
Arsenalo g. 5
Gedimino pilies istorija ir ginklai
Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“
Apžvalgos aikštelė

Kazio Varnelio namai-muziejus
Didžioji g. 26
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Signatarų namai
Pilies g. 26
Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“
Tautinis atgimimas ir valstybės kūrimas: medaliai, monetos

Vilniaus gynybinės sienos bastėja
Bokšto g. 20 / 18
Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija
Pastarųjų metų Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Bažnytinio paveldo muziejus
Šv. Mykolo g. 9
Paroda „Vilniaus vienuolijos ir jų lobynai. Bernardinės“
Paroda „Misijų stotelės. Lietuvių misionierių šimtmečio kelias“

MO muziejus
Pylimo g. 17
Paroda „Atspirties taškas“ (Geistė Marija Kinčinaitytė, Eglė Ulčickaitė, Liudas Parulskis, Jurga Barilaitė, Vytautas Viržbickas ir Andrejus Polukordas)

Valdovų rūmai
Katedros a. 4
„Žmonės, grąžinę praeitį. Mindaugo Meškausko ferotipų magija“

Šiuolaikinio meno centras
Vokiečių g. 2
iki 31 d. – Sharon Lockhart paroda „Rudzienko“
iki 31 d. – Alejandro Cesarco paroda „Taktikos ir metodai“
iki 31 d. – paroda „Uodega ir galvos“

VDA parodų salės „Titanikas“
Maironio g. 3
Paroda „Mortality check“

Galerija „Akademija“
Pilies g. 4
iki 30 d. – paroda „Lakmusas“
iki 30 d. – Juozo Algirdo Pilipavičiaus personalinė paroda „Ankstyvoji tapyba. Ciklas „Stereo“

VDA galerija „Artifex“
Gaono g. 1
iki 30 d. – Dainiaus Liškevičiaus paroda „Epitafija“

VDA galerija „ARgenTum“
Latako g. 2
iki 30 d. – Dovilės Kondrašovaitės autorinės juvelyrikos paroda „Tėkmė“

VDA parodinė erdvė „Krematoriumas / meno krosnys“
Maironio g. 6, II vidinis kiemas
Paroda „BOD /Tibetas“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“
Dominikonų g. 15
Dailininkų Tamošaičių kūryba
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Galerija „Kairė–dešinė“
Latako g. 3
iki 30 d. – meninės knygrišystės paroda „Dezideratai“
iki 30 d. – Danutės Gražienės paroda „Žvilgsnis“

Prospekto fotografijos galerija
Gedimino pr. 43
iki 30 d. – Jindřicho Štreito fotografijų paroda „Kur namai mano?“

Vilniaus fotografijos galerija
Stiklių g. 4
Mykolo Juodelės fotografijų paroda apie Iraną „Neišspręsta šalis“

Pamėnkalnio galerija
Pamėnkalnio g. 1
Sigitos Maslauskaitės ir Sauliaus Mažylio tapybos bei objektų paroda „1 + 1 = 1 ir du taps vienu“

Galerija „Aidas“
A. Jakšto g. 9
Galerijos „Aidas“ veiklos 25-mečiui skirta paroda

Šv. Jono gatvės galerija
Šv. Jono g. 11
Egono Persevico skulptūros ir Uldžio Rubezio tapybos paroda „Viduryje niekur“
13-oji Baltijos šalių šiuolaikinės keramikos paroda „Pavasaris 2019“

Galerija „Arka“
Aušros Vartų g. 7
Arvydo Každailio ir Agnės Indrės Každailytės (1963–2015) trijų dalių grafikos ir knygos meno paroda

Galerija „Meno niša“
J. Basanavičiaus g. 1 / 13
Andrio Vītoliņio darbų paroda „Giliai įkvėpkite prieš naują pradžią“

Dailininkų sąjungos galerija
Vokiečių g. 2
Paroda „Jos“ (Gabrielė Šermukšnytė, Monika Furmana, Kristina Kurilionok, Donara Manuk, Meda Norbutaitė, Aistė Jurgilaitė ir Jolanta Stoškienė)
Viginto Stankaus retrospektyvinė paroda „Tylioji abstrakcija“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
Pilies g. 40
iki 31 d. – fotografijų paroda „1937–1939 m. Vilnius šveicarų inžinieriaus Alfredo Rietmanno akimis“

Pylimo galerija
Pylimo g. 30
iki 23 d. – Rimo Bičiūno ankstyvosios tapybos paroda „Jaunas“

AV17 galerija
Totorių g. 5
nuo 26 d. – Edith Karlson (Estija) personalinė paroda „Keturių raidžių pasaulis“

Jono Meko vizualiųjų menų centras
Malūnų g. 8
iki 30 d. – Svajonės ir Pauliaus Stanikų paroda „Nuodėmės“

Savicko paveikslų galerija
J. Basanavičiaus g. 11
nuo 22 d. – Rūtos Eidukaitytės paroda „Langų istorijos“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija
Vilniaus g. 39 / 6
iki 30 d. – paroda „Vaikas manyje“

Vilniaus rotušė
Didžioji g. 31
iki 31 d. – Virginijaus Kinčinaičio paroda „Sublime (mobiliografija)“
iki 31 d. – paroda „Kunigaikščių Giedraičių žemės beieškant“ (Aistės Gabrielės Černiūtės, Viktoro Paukštelio, Vido Poškaus, Mindaugo Skudučio darbai)

Namų galerija „Trivium“
Vilkpėdės g. 7–105
Ričardo Šileikos paroda „Mizanscenos“

„Galera“
Užupio g. 2 A
Aleksandro Belianskio (Ukraina) grafika

Užupio meno inkubatoriaus projektinė erdvė „Kalnas“
Krivių g. 10 A
Fedoro Aleksandrovičiaus (Ukraina) darbų paroda „Laukiantys angelo“

Grafo galerija
Trakų g. 14
Babelio Mnauaro paroda „Blueprint of life“

Rašytojų klubas
K. Sirvydo g. 6
Vaidos Marijos Knabikaitės tapybos paroda „Taro paslaptys“

Čiurlionio namai
Savičiaus g. 11
Rimvydo Kepežinsko kaligrafijos paroda „Raidėlynas“

„The Room“ galerija
Polocko g. 17
Lino Leono Katino tapybos paroda „Nirvana (su pakulomis)“

Antakalnio galerija
Antakalnio g. 86
Lino Leono Katino tapyba

Kaunas

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus
V. Putvinskio g. 55
M.K. Čiurlionio biografijos ekspozicija
Paroda „Sugrįžęs į šviesą. Trapaus kūrinio istorija“
Michel'io Goussard'o (Prancūzija) paroda „Plačiai atmerktomis akimis. Šampanės fragmentai“

M. Žilinsko dailės galerija
Nepriklausomybės a. 12
Paroda „Atminties kodas: Tilmansų palikimas Kaune“
Tarptautinės Rygos tekstilės trienalės paroda „Tapatybė“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Sako, Lietuva maža šalis, bet joje telpa viskas: Nacionalinėje dailės galerijoje veikia tradicija, meistriškumu paremta, pagal griežtą tvarką sustyguota ir labai oficiali paroda „Kinų šeji: rinktiniai kūriniai iš Kinijos nacionalinio dailės muziejaus“ (iki gegužės 4 d.), o Vilniaus dailės akademijos keramikų kiemelyje, anarchistinės išvaizdos parodų erdvėje „Krematoriumas“, – paroda BOD, skirta Tibeto nacionalinio sukilimo 60-osioms metinėms. Abi parodos labai mišrios turiniu, abiejose yra jaudinančių ir juokinančių darbų, bet abiejose svarbiau politinis aspektas. Reprezentacija ir taikusis maištas.

Muzika

Kovo 30 d. 19 val. koncertų salėje „Compensa“ – orkestro muzikos koncertas „Meilė nugali viską“. Neatsitiktinai programoje dvi rusų kompozitorių Piotro Čaikovskio ir Nikolajaus Rimskio-Korsakovo simfoninės kompozicijos, bylojančios skirtingas meilės istorijas. Tarp šių kūrinių įsiterpia Sergejaus Prokofjevo Pirmasis koncertas smuikui, kuris itin ryškiai atskleidė Prokofjevo talento ypatybę – tyrą, santūrų ir dvasingą lyriškumą, nors šalia jo daug dėmesio skiriama ir groteskui. Smuiku solo grieš japonų smuikininkė Mayumi Kanagawa, prestižinių konkursų – J. Heifetzo (nugalėtoja, 2013, Vilnius), Princesės Astrid (I premija, 2016, Trondheimas), *Long-Thibaud Crespin* (II premija, 2018, Paryžius) – laureatė. Lietuvos nacionaliniam simfoniniam orkestrui diriguos Modestas Barkauskas.

Teatras

Kovo 28, 29 ir 31 d. Nacionaliniame Kauno dramos teatre įvyks kartu su teatru „Mens Publica“ kuriamo spektaklio „Pavojingi ryšiai“ premjera pagal Christopherio Hamptono pjesę, sukurtą pagal ne kartą ekranizuotą Pierre'o Choderlos de Laclos romaną (1782). Pasak režisieriaus Agniaus Jankevičiaus, „šiame spektaklyje mūsų herojai žaidžia galios žaidimus. Jų tikslas – užvaldyti kitą žmogų psichologiškai bei lytiškai ir kuo daugiau partnerių paversti priklausomais. Planas šėtoniškas. Tai vyko ir vyksta visais laikais, tik anksčiau ištvirkusias sielas žmonės dangstėsi krinolinais ir kykais, o dabar – viešaisiais ryšiais.“ Apie manipuliavimą jausmais, aistrą, išdavystę, veidmainystę, moralinį nuosmukį, ištvirkimą, o kartu ir meilę kalbančiame spektaklyje vaidina Goda Piktytė, Vaidas Maršalka, Gabrielė Ladygaitė, Inga Mikutavičiūtė, Eglė Grigaliūnaitė, Daiva Rudokaitė ir Gytis Laskovas.

nuo 22 d. – Japonijos pluošto meno paroda

Kauno paveikslų galerija
K. Donelaičio g. 16
Paroda „Vytautas Povilaitis. Ėjimas į tapybą“
Žilvino Valeikos fotografijų paroda „Kai Tu šalia, aš galiu...“
iki 31 d. – Auksės Petrulienės piešinių paroda „Pyktis ir protestas. Pokytis“
iki 31 d. – taktilinė paroda „Blind date“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus
V. Putvinskio g. 64
Aldonos Keturakienės paroda „Ciklai“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai
Vydūno al. 2
Gražinos Didelytės 80-osioms gimimo metinėms skirta grafikos kūrinių paroda
Eglės Petraitytės-Talalienės akvarelės

Galerija „Meno parkas“
Rotušės a. 27
Henriko Čerapo paroda „Aftermath“

Kauno fotografijos galerija
Vilniaus g. 2
Bahadir Aksan (Turkija) ir Lidijos Kaleinikovaitės paroda

Klaipėda

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija
Liepų g. 33
iki 31 d. – Vladimiro Sušilovo jubiliejinė paroda „Natiurmortai“

KKKC parodų rūmai
Didžioji Vandens g. 2
Dalios Truskaitės paroda „Ne apie“
Povilo Ramanausko paroda „Keliaujantis potėpis“
Rosandos Sorakaitės tapybos paroda „Atminties spalva“

Baroti galerija
Aukštoji g. 12
iki 29 d. – Redos ir Arūno Uogintų paroda „Archeologai 25“

Šiauliai

„Laiptų“ galerija
Žemaitės g. 83
Juozo Pranckevičiaus tapybos darbų paroda „Peizažo refleksijos“
Siglos Ščeponavičiūtės fotografijų paroda „Pas Dani genties papuasus“

Dailės galerija
Vilniaus g. 245
Rolano Stankūno tapyba
Mykolės tapybos paroda

Spektakliai

Vilnius

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
22 d. 18.30 – P. Čaikovskio „GULBIŲ EŽERAS“. Dir. R. Šervenikas
23 d. 18.30 – V. Bellini „KAPULEČIAI IR MONTEKIAI“. Dir. S. Quatrini (Italija)
24 d. 12, 14 val. *Kamerinėje salėje* – S. Mickio „ZUIKIS PUIKIS“. Dir. J.M. Jauniškis
25 d. 11 val. *Kamerinėje salėje* – koncertas kūdikiams „Muzika mažoms ausytėms!“ Griežia LNOBT orkestro muzikantai: V. Makrickienė (smuikas), G. Kriščiūnaitė (smuikas), M. Makrickas (altas), M. Rutkauskas (violončelė). Koncerto vedėjas T. Dapšauskas, scenogr. G. Jonaitytė
28, 30 d. 18.30 – G. Puccini „MADAM BATERFLAI“. Dir. M. Staškus
29 d. 18.30 – „PIAF“ (pagal É. Piaf, G. Fauré, M. Ravelio ir kt. muziką). Choreogr. M. Bigonzetti (Italija)
31 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“.

Dir. A. Šulčys (Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyrius)

Nacionalinis dramos teatras
Mažoji salė
22 d. 19 val. – I. Bergmano „INTYMŪS POKALBIAI“. Rež. V. Rumšas
23 d. 12, 14 val. – J. Pommerat „RAUDONKEPURĖ“. Rež. P. Tamolė
24 d. 16 val. – A. Jevsejevo, E. Vitkutės „NEŽINOMA ŽEMĖ. ŠALČIA“. Rež. J. Tertelis
25 d. 19 val. – M. Durnenkovo „TWHYS. THE WAR HASN'T YET STARTED (KARAS DAR NEPRASIDĖJO)“. Rež. L. Surkova, scenogr. ir kost. dail. M. Broka, komp. O. Krikova, R. Plešanovas. Vaidina G. Zarinia, G. Ivanauskas A. Malikovas, pianistas R. Plešanovas
26 d. 19 val. – „LEDO VAIKAI“. Rež. B. Mar
27, 28 d. 19 val. – M. von Mayenburgo „KANKINYS“. Rež. O. Koršunovas
30 d. 19 val. – PREMJERA! T. Bernhardo „TEATRALAS“. Rež. J. Tertelis (Panevėžio J. Miltinio dramos teatro spektaklis)
Studija
27 d. 16 val. – I. Šeiniaus „KUPRELIS“. Insc. aut. A. Vozbutas, rež. P. Markevičius

Valstybinis jaunimo teatras
22 d. 18 val. *Rokiškio kultūros centre* – „CINKAS (ZN)“ (pagal S. Aleksijevič knygas). Rež. E. Nekrošius
24 d. 15 val. *„Menų spaustuvėje“* – „COLIUKĖ“ (pagal H.Ch. Anderseną). Rež. R. Matačius
26 d. 18 val. *Mažojoje salėje* – „APSĖDIMAS“ (pagal F. Dostojevskio romaną „Broliai Karamazovai“). Rež. P. Makauskas
28, 29 d. 18 val. *Studijoje* – R. Stankevičiaus „VALHALA. POETINIAI (IŠSI)TARDYMAI“. Rež. A. Bialobžeskis
30 d. 12 val. *Mažojoje salėje* – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. A. Vidžiūnas

Vilniaus mažasis teatras
22 d. 18.30 – W. Gibsono „DVIESE SŪPUOKLĖSE“. Rež. U. Baialievas
23 d. 18 val. *Kauno Gorstučio kultūros rūmuose* – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys
23 d. 19 val. – „NUOSTABŪS DALYKAI. TEATRAS KITAS KAMPAS“ (VšĮ „Improvizacijos teatras“)
24 d. 12, 15 val. – „MAMA KATINAS“. Rež. E. Jaras
26 d. 18.30 – „FANTAZIJUS“ (pagal A. de Musset pjesę). Rež. G. Tuminaitė
28 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MISTRAS“. Rež. R. Tuminas
29 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys
30 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Rež. G. Tuminaitė
31 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir rež. G. Latvėnaitė

Oskaro Koršunovo teatras
23 d. 19 val. *Utenoje, Taurapilyje, OKT studijoje* – N. Gogolio „PAMIŠĖLIS“. Rež. O. Koršunovas. Vaidina E. Pakalka
24, 25 d. 19 val. *OKT studijoje* – B. Brechto „VESTUVĖS“. Rež. O. Koršunovas
26 d. 19 val. *OKT studijoje* – M. Vildžiaus, G. Labanauskaitės „Y: ALISA“. Rež. A. Leonova
28 d. 19 val. *OKT studijoje* – „TRANS TRANS TRANCE“. Rež. K. Gudmonaitė
29, 30 d. 19 val. *OKT studijoje* – N. Gogolio „PAMIŠĖLIS“. Rež. O. Koršunovas. Vaidina E. Pakalka
31, IV. 1 d. 19 val. – PREMJERA! „KATZELMACHER*IMIGRANTA NON GRATA“ (pagal R.W. Fassbinderio pjesę „Katzelmacher“). Rež. P. Ignatavičius

Rusų dramos teatras
22 d. 18.30 – E.-E. Schmitto „DVIEJŲ PASAULIŲ VIEŠBUTIS“. Rež. S. Račkys
27, 28 d. 18.30 – M. Bulgakovo „ZOIKOS BUTAS“. Rež. R. Atkočiūnas
30 d. 18.30 – W. Shakespeare'o „KARALIUS LYRAS“ (su lietuviškais subtitrais). Rež. J. Vaitkus
31 d. 15, 17 val. – PREMJERA! „MUSĖ“ (pagal R. Muchos poeziją). Rež. A. Sunklodaitė (Erdvė A–Z)

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
23 d. 12 val. – „TIKTAKTIKA“ (pagal M. Macoureko pasakas). Rež. ir insc. aut. M. Žukauskas
24 d. 12 val. – S. Siudikos „TRYS PARŠIUKAI“. Rež. A. Mikutis
26 d. 18.30 – „NE PAGAL ŠIO PASAULIO MADĄ“ (fantazija apie poetą K. Donelaitį). Insc. aut. ir rež. R. Kazlas
30 d. 12 val. – „PINOKIS“ (muzikinis spektaklis vaikams pagal C. Collodi pasaką). Rež. Š. Datenis
31 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. A. Mikutis
Palėpės salė
22 d. 18.30 val. – PREMJERA! „DORIANO GRĖJAUS PORTRETAS“ (O. Wilde'o romano motyvais). Rež. G. Radvilavičiūtė
24 d. 16 val. – „PASAKA APIE VĖŽLIUKĄ“ (Ž. Gryvos knygelės motyvais). Inscen. aut., rež. ir dail. A. Mikutis
31 d. 16 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais). Rež. ir dail. R. Driežis
Mažoji salė
23 d. 14 val. – „SILVESTRAS DŪDELĖ“ (pagal A. Gustaičio pjesę). Rež. ir dail. R. Driežis
24 d. 14 val. – „GĖLIŲ ISTORIJOS“ (pagal A. Saksės knygą „Pasakos apie gėles“). Pjesės aut. ir rež. N. Indriūnaitė
29 d. 18.30 – A. Jarry „KARALIUS ŪBU“. Rež. ir dail. N. Tranteris
31 d. 14 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Scen. aut. ir rež. A. Mikutis

„Menų spaustuvė“
22 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „GODOS“. Choreogr. A. Ekenes, P. Holden (Norvegija), B. Letukaitė, komp. A. Jasenka (Kauno šokio teatras „Aura“)
23 d. 12 val. *Kišeninėje salėje* – „PASAKA APIE KARALIUS“. Rež. S. Degutytė (Stalo teatras)
23 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „R.E.M“. Rež. J. Tertelis (Klaipėdos jaunimo teatras)
26 d. 11 val. *Juodojoje salėje* – „MAŽI STEBUKLAI“. Choreogr. B. Banevičiūtė (šokio teatras „Dansema“)
28 d. 18.30 *Juodojoje salėje* – „BRANGIOJI MOKYTOJA“ (pagal L. Razumovskajos pjesę). Rež. I. Stundžytė (teatras „Atviras ratas“)
29 d. 19 val. *Stiklinėje salėje* – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. T. Montrimas (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)
29 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – A. Škėmos „PABUDIMAS“. Rež. A. Areima (J. Miltinio dramos teatras)
30 d. 18 val. *Juodojoje salėje* – „TĖČIO PASAKA“. Rež. A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija „PetPunk“)
30 d. 14, 15, 17, 18 val. *Kišeninėje salėje* – „DEBESŲ ŽAIDYNĖS“. Choreogr. ir rež. L. Geraščenko (šokio teatras „Judesio erdvė“)
31 d. 15 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „SIBIRO HAIKU“ (pagal J. Vilės knygą). Kūrybinė grupė S. Degutytė, B. Ivanauskas, R. Valčik, M.L. Pranulis (Stalo teatras)

Kaunas
Nacionalinis Kauno dramos teatras
22 d. 19 val. *Ilgojoje salėje* – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. R. Kazlas
22 d. 19 val. *Didžiojoje scenoje* – L. Adomaičio „VOICEKAS“ (pagal G. Büchnerį). Rež. A. Obcarskas (Nacionalinis dramos teatras)
23 d. 14 val. *Didžiojoje scenoje* – I. Paliulytės „ASTRIDA“ (A. Lindgren biografijos ir pasakų motyvais). Rež. I. Paliulytė
24 d. 12 val. *Ilgojoje salėje* – I. Paliulytės „ANDERSENO GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. I. Paliulytė
24 d. 17 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakespeare'o „HAMLETAS“. Rež. V. Bareikis
26 d. 18 val. *Ilgojoje salėje* – B. Srbljanovič „SKĖRIAI“. Rež. R. Atkočiūnas
28, 29, 31 d. 18 val. *Rūtos salėje* – PREMJERA! Ch. Hamptono „PAVOJINGI RYŠIAI“. Rež. A. Jankevičius
30 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Sobolio „GETAS“. Rež. G. Varnas (NKDT kartu su „Utopia“ teatru)
31 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „LABAS, LAPE!“ (pagal E. Daciūtės pasaką „Laimė yra lapė“). Rež. E. Kižaitė

Kauno kamerinis teatras
23 d. 18 val. – „SAMURAJAUS KNYGA“. Rež. A. Jankevičius
24 d. 11 val. – „ŠVIESIUKAI“ („Dansema“)
28 d. 18 val. – T. Jansono „NACIONALINĖS DARŽOVĖS“. Rež. A. Dilytė
29 d. 18 val. – J. Cariani „NESAMAS MIESTAS“. Rež. A. Lebeliūnas
30 d. 11, 13, 15.30, 31 d. 13, 15.30 – „ATVIRA ODA“. Rež. K. Žernytė (Pojūčių teatras)
30 d. 18 val. – „4 MORTOS“. Rež. D. Rabašauskas
31 d. 18 val. *Centriniame knygyne* (*Laisvės al. 81*) – „NOKTIURNAS“. Rež. G. Padegimas
31 d. 18.30 – J. Kelero „58 SAPNAI“. Rež. R. Bartulis

Kauno lėlių teatras
23 d. 12 val. – „ŽIOGAS ZIGMAS ŽALGIRIO MŪŠYJE“ (pagal L. Jakimavičiaus pasaką). Aut. ir rež. A. Sunklodaitė
24 d. 12 val. – „MAŽYLIS R-r-r-r“ (pagal T. Geizelio ir D. Biseto pasakas). Aut. ir rež. M. Jaremčiukas (Ukraina)
30 d. 12 val. – A. Žiurausko ir S. Bocullo „MOLINIS SAPNAS“. Rež. A. Žiurauskas
31 d. 12 val. – „ŠEIMYNĖLĖ IŠ DIDŽIOSIOS GIRIOS“. Rež. O. Žiugžda

Klaipėda
Klaipėdos valstybinis dramos teatras
22, 24 d. 14 val. – spektaklis-ekskursija apie Klaipėdos dramos teatrą „Kėdė iš komedijų namo“
23 d. 18.30 *Mažojoje salėje* – E. De Filippo „KALĖDOS KUPJELŲ NAMUOSE“. Rež. P. Gaidys
24 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „MERGAITĖ, KURIOS BIJOJO DIEVAS“. Rež. J. Vaitkus
30 d. 18.30, 31 d. 17 val. *Didžiojoje salėje* – G. Grajausko „KAS PRIEŠ MUS“. Rež. J. Vaitkus

Klaipėdos muzikinis teatras
22 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – „BONI IR KLAIDAS“. Dir. V. Konstantinovas
24 d. 13, 26 d. 11 val. *Žvejų rūmuose* – A. Kučinsko „ŽVAIGŽDŽIŲ OPERA“ (libreto aut. D. Čepauskaitė). Dir. E. Miknius
27 d. 19 val. – „ALTORIŲ ŠEŠĖLY“ (šokio spektaklis pagal V. Mykolaičio-Putino romaną). Choreogr. A. Liškauskas
30 d. 12 val. *Žvejų rūmuose* – „VERPALŲ PASAKOS“. Muzikos vad. D. Pavilionis
30 d. 18.30 *Žvejų rūmuose* – miniatiūrų vakaras „Laukimai“. Choreogr. ir rež. A. Krasauskaitė
31 d. 12 val. *Kaune, „Girstučio“ kultūros ir sporto centre*, – K. Lučinsko „TIKROJI DINOZAURŲ ISTORIJA“. Choreogr. A. Krasauskaitė

Šiauliai
Šiaulių dramos teatras
23 d. 18 val. – PREMJERA! N. Gogolio „REVIZORIUS“. Rež. A. Giniotis
30 d. 18 val. – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus
31 d. 18 val. – A. Nicolaj „RUDENS ISTORIJA“. Rež. J. Žibūda

Panevėžys
Juozo Miltinio dramos teatras
22 d. 18 val. – PREMJERA! I. Bručkutės „HOTEL UNIVERSALIS“. Rež. A. Gornatkevičius. Vaidina A. Danusas, S. Duoplys, K. Kasperavičius, A. Kėleris, L. Kondrotaitė, J. Nemanytė, E. Pavilionis, J. Skukauskaitė
23 d. 18 val. – M. Zalytės „MARGARITA“. Rež. A. Kėleris
25 d. 18, 20 val. *Vilniuje, MO muziejuje*, – M. Vildžiaus „SAPIENS“. Rež. A. Leonova

Koncertai

Lietuvos nacionalinė filharmonija
23 d. 17 val. *Kauno valstybinėje filharmonijoje* – orkestro muzikos koncertas „Rimties valanda“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistės M. Samuelsen (smuikas), D. Kazonaitė (sopranas), Kauno valstybinis choras (meno vad. ir dir. P. Bingelis). Dir. M. Pitrėnas. Programoje L. van Beethoveno, L.V. Lopo, F. Poulenco kūriniai
24 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – orkestro muzikos koncertas „Klaipėdos kamerinis orkestras ir Vilhelmas Čepinskis“. Klaipėdos kamerinis orkestras (meno vad. ir solistas M. Bačkus). Solistas V. Čepinskis (smuikas). Programoje F. Mendelssohno-Bartholdy, E. Lolashvili, O. Golijovo, A. Piazzollos, W. Ebanno–V. Čepinskio kūriniai
30 d. 17 val. *Gelgaudiškio dvare* – kamerinės muzikos koncertas. Čiurlionio kvartetas, R. Taalas (fortepijonas). Programoje W.A. Mozarto, L. Boccherini, L. van Beethoveno, F. Schuberto, Z. Bružaitės, A. Klovos ir kt. kūriniai
30 d. 19 val. *koncertų salėje „Compensa“* – orkestro muzikos koncertas „Meilė nugali viską“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistė M. Kanagawa (smuikas). Dir. M. Barkauskas. Programoje P. Čaikovskio, S. Prokofjevo, N. Rimskio-Korsakovo kūriniai
31 d. 16 val. *Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje* – kamerinės muzikos koncertas „Romantinė popietė“. R. Kalnėnaitė (violončelė), L. Dorfmanas (fortepijonas, Vokietija). Programoje F. Schuberto, F. Schuberto–F. Liszto, C. Francko kūriniai

Vilnius
Lietuvos muzikų rėmimo fondas
27 d. 17.30 val. *S. Vainiūno namuose* – muzikinis teatrinis koncertas „Trijų paršiukų kelionė per muzikos pasaulį“. Koncertuoja Vilniaus raj. Pagirių meno mokyklos mokiniai
27 d. 18 val. *Vilniaus paveikslų galerijoje* – festivalis „Sugrįžimai“. A. Lebedyantseva (mecosopranas, Lietuva, Latvija), G. Pintukaitė-Pocienė (sopranas), E. Pilipavičiūtė-Juraškienė (fortepijonas, vokalas)

Valdovų rūmai
23 d. 18 val. *Didžiojoje renesansinėje menėje* – M. Scacchi senosios muzikos festivalio baigiamasis koncertas „Parthenia Inviolata or Mayden-Musicke“. Atlikėjai A. Rotaru (klavesinas), D. Stabinskas (viola da gamba). Programoje dalyvauja N. Petročenko (sopranas), N. Masevičius (bosas). Programoje XVII a. Londono namų muzika

Šv. Kotrynos bažnyčia
23 d. 19 val. – koncertas „Samba Touré“ (Malis). Atlikėjai S. Touré (gitara, vokalas), D. Sissoko (ngoni, tamani, vokalas), S. Kane (kalebašas, vokalas), M. Sidibé (bosinė gitara). Programoje naujausio albumo „Wande“ pristatymas
24 d. 18 val. – D. Razauskas (gitara, vokalas), S. Petreikis (pučiamieji, vokalas), V. Mikeliūnas (I smuikas), J. Gaubytė (II smuikas), T. Petrikis (altas), O. Švabauskaitė (violončelė). Programoje kompozitoriaus A. Balsio aranžuoti kūriniai
25 d. 18 val. – koncertų ciklas „Vasaros naktys“, skirtas J. Naujalio metams. Dalyvauja Lietuvos kariuomenės Vilniaus įgulos karininkų ramovės vyrų choras „Aidas“, moterų ansamblis „Dainų sodai“ (meno vad. ir dir. T. Šumskas, koncertmeisterė D. Genaitytė), Lietuvos kariuomenės orkestras (kapelmeisteris mjr. E. Ališauskas)
26 d. 19 val. – J. Šeduikytės vinilo plokštelės „Ten, kur tu“ pristatymas
27 d. 18 val. – vokalinis vyrų ansamblis „Suliko“ (Gruzija), Naujų idėjų kamerinis orkestras (NIKO). Dir. G. Gelgotas
28 d. 19 val. – L. Nazarenko koncertas „Romansas gyvo garso“. Atlikėjai L. Nazarenko, R. Smolinskyte, M. Rutkauskas

Vakarai

Vilnius
Rašytojų klubas
25 d. 17.30 – susitikimas su rašytoju K. Saja ir jo knyga paaugliams „Dar ne visos paslaptys“ ir tai, kas neparašyta... Dalyvauja leidyklos „Andrena“ vadovė N. Petrošienė ir atėjusieji su savom paslaptim
27 d. 17.30 – literatūrinis muzikinis vakaras „Mokytojos šviesa“. Knygos „Stanislava Lovčikaitė: Šiaurės Lietuva – mūsų esaties gūžta“ pristatymas. Dalyvauja knygos sudarytojas S. Tumėnas, V. Bikuličius, D. Mitaitė, L. Stulgienė, knygos leidėjas S. Lipskis, kamerinio choro trupė „Post scriptum“ (vad. S. Skurulskienė). Vakarą veda J. Šalkauskas

Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka
22 d. 12 val. *Kino salėje* – filmo „Romas, Tomas ir Josifas“ (rež. L. Vjugina) peržiūra
22 d. 16 val. Renginių erdvėje – N. Strakauskaitės monografijos „Juodkrantės kurorto „aukso amžius“: nuo susikūrimo XIX a. viduryje iki katastrofos 1945 m.“ pristatymas
22 d. 17 val. *Konferencijų salėje* – aktorės, rašytojos, režisierės B. Mar kūrybos vakaras „Mano kelionė“. Renginį veda S. Kuliešienė, dalyvauja kino režisierė A. Marcinkevičiūtė. Bus rodomi jos filmų fragmentai ir ištraukos iš B. Mar spektaklių, projektų, skambės autorės poezija, bus skaitomos dienoraščių, būsimos knygos ištraukos
26 d. 18 val. *Renginių erdvėje* – D. Vaitkevičienės paskaitų ciklas „Durys į baltų dievų pasaulį“. Dangaus sodai
29 d. 120 val. *Kino salėje* – filmo „Audrys“ (rež. A. Matvejevas) peržiūra

Prancūzų institutas
25 d. 17.30 *mediatekoje* – „20 frankofoniškosios literatūros metų lietuvių kalba“. O. Milašiaus paramos leidybai programa 1998–2018. Susitikimas su leidėjais, vertėjais ir žurnalistais, nuo 1998 m. lietuvių kalba išleistų leidinių katalogo pristatymas. Renginį moderuoja žurnalistas V. Puteikis, aktorius A. Bialobževskis skaito pasirinktus kūrinius

Savaitės filmai

Baseino valdovai ****

Protingas ir linksmas pramoginis filmas ne taip dažnai pasirodo mūsų ekranuose. Gilles'io Lellouche'o filmo veikėjai – vidutinio amžiaus krizę išgyvenantys vyrai, sukūrę pirmą sinchroninio plaukymo grupę. Nepaisant aplinkinių pašaipų, jie treniruojasi prižiūrimi Delfin, buvusios vandens baleto žvaigždės. Kartu jie patirs nuotykį, padėsiantį susidoroti su asmeninėmis problemomis, geriau suprasti ne tik save, bet ir kitus, atrasti gyvenimo tikslą. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Mathieu Amalricas, Guillaume'as Canet, Benoit Poelvoorde'as, Jeanas-Hugues'as Anglade'as (Prancūzija, 2018). (Vilnius)

Dogman ****

Niūri Matteo Garrone („Gomora", „Pasakų pasaka") pasaka – vienas svarbiausių pernykščių Europos filmų, Kanuose pelnęs prizą geriausiam aktoriui Marcello Fonte, o rudenį – ir tris Europos kino akademijos apdovanojimus. Tai pasakojimas apie „mažą žmogų" – nedidelio miestelio šunų kirpėją. Jis mėgsta savo darbą, augina dukrelę ir retkarčiais prekiauja kokainu. Kai narkomanas Simonė norės dar kartą pasinaudoti Marčelo naivumu, šis turės pagaliau pasipriešinti. Tikroji istorija, tapusi filmo pagrindu, daug žiauresnė, bet pasak režisieriaus, šiame filme jam buvo svarbus veikėjas, kuris iš visų jėgų priešinasi nuodingai aplinkai (Italija, Prancūzija, 2018). (Vilnius)

Favoritė ****

Kino snobų favoritas graikas Yorgos Lanthimosas („Omaras") šį filmą kūrė Didžiojoje Britanijoje. Jis perkels į XVIII a. pradžios Angliją. Šalis kariauja su Prancūzija, bet karalienės dvaro dėmesys sutelktas į ančių lenktynes ir naujieną – rinkoje pasirodžiusius ananasus. Karalienė (Olivia Colman) nuolat serga, o šalį valdo jos artima draugė ledi Sara (Rachel Weisz). Dvare atsiranda nauja tarnaitė Abigailė (Emma Stone) ir iškart sužavi Sarą. Lanthimosas šią cinišką kostiuminę dvaro intrigų istoriją papasakojo temperamentingai ir nevengdamas pikto humoro (Airija, JAV, D. Britanija, 2018). (Vilnius)

Kolibrio projektas ***

Pusbroliai Vensanas (Jesse Eisenberg) ir Antonas (Alexander Skarsgård) gyvena aukštųjų technologijų pasaulyje, kur kiekviena sekundės dalis gali kainuoti milijardus. Jie nusprendžia įgyvendinti seniai sumanytą projektą. Regis, viskas apgalvota iki smulkmenų, bet pusbrolių kelyje į sėkmę atsiranda jų buvusi šefė Eva (Salma Hayek). Ji neturi jokių principų ir yra geniali. Dabar ji – didžiausia brolių priešė. Statymai dideli, pralaimėjęs praras viską, arba atvirkščiai – gaus kažką, kas neturi vertės. Režisieriaus Kino Nguyeno filme taip pat vaidina Michaelas Mando, Antonas Kovalis, Tyleris Elliotas Burke'as (Belgija, Kanada, 2018). (Vilnius, Kaunas)

Kurskas ****

Dano Thomaso Vinterbergo („Medžioklė", „Komuna") vaidybinio filmo pagrindu tapo rusų povandeninio laivo avarija 2000-aisiais. Nors sprogimai laive ir tapo didžiosios jo įgulos dalies mirties priežastimi, dalį jūreivių buvo galima išgelbėti. Tačiau Rusijos valdžia slėpė nuo šalies gyventojų, kas vyksta Barenco jūroje, ir iš pradžių atsisakė užsienio pagalbos. Svarbiau už žmonių gyvybę buvo politika, strategija ir karo paslaptys. Vinterbergas filme koncentruojasi į individus ir jų jausmus, bet kartu kuria posovietinio imperinio mentaliteto portretą. Filmo pagrindu tapo Roberto Moore'o knyga apie „Kursko" tragediją. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Léa Seydoux, Matthiasas Schoenaertsas, Colinas Firthas, Michaelas Nyqvistas, Maxas Von Sydowas (Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas, 2018). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Mes ****

Jordanas Peele'as debiutavo siaubo filmu „Pradink!", viena didžiausių pastarųjų metų sensacijų. Naujame filme psichologinio siaubo taip pat su kaupu. Jo herojai – šeima su dviem vaikais – vyksta atostogauti. Netrukus jų name paplūdimyje pasirodo nekviesti svečiai. Filmo veikėjai nustebs, kad nepažįstamieji tokie panašūs į juos. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Lupita Nyong'o, Winstonas Duke'as, Elisabeth Moss ir Timas Heideckeris (JAV, 2019). (Vilnius)

Žalioji knyga ****

Kas galėjo pagalvoti, kad „Buko ir dar bukesnio" režisierius Peteris Farrelly taps „Oskaro" laureatu? Apdovanotame jo filme Mahreshala Ali vaidina pasaulinio garso juodaodį muzikantą, kuris pasamdo vairuotoju ir apsaugininku buvusį sportininką, italų kilmės Tonį (Viggo Mortensen), kad šis jį lydėtų turnė po JAV pietus. Ekrane – 1962-ieji ir rasinė segregacija dar nepanaikinta. Tačiau tikrais įvykiais paremtas filmas kalba apie iki šiol skausmingas problemas (JAV, 2018). (Vilnius)

****** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas,
*** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

Vilnius

Forum Cinemas Vingis

22–IV. 4 d. – Vilniaus tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris" (žiūrėti programą *www.kinopavasaris.lt*)

Forum Cinemas Akropolis

22, 23 d. – Mes (JAV) – 11.30, 15.40, 18.20, 21.40, 23 val.; 24–28 d. – 11.30, 15.40, 18.20, 21.40
22–28 d. – Karalienės Korgis (Belgija) – 10.20, 12.20, 14.30
Velkami per betoną (Kanada, JAV) – 21 val.
22–IV. 4 d. – Vilniaus tarptautinis kino festivalis „Kino pavasaris" (žiūrėti programą *www.kinopavasaris.lt*)

Skalvija

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris"
22 d. – Vasara (Rusija, Prancūzija) – 14 val.
25 d. – Netikėta meilė (Argentina) – 14.15
26 d. – Pasaulis priklauso tau (Prancūzija) – 14.15
27 d. – Vagiliautojai (Japonija) – 14.30
28 d. – Dvilypiai gyvenimai (Prancūzija) – 14 val.
Programa „Kritikų pasirinkimas"
22 d. – Kafarnaumas (Libanas, Prancūzija, JAV) – 16.45
23 d. – Krovinys (Serbija, Prancūzija, Iranas, Kroatija, Kataras) – 18 val.
25 d. – Andželo istorija (Austrija, Liuksemburgas) – 19.15
27 d. – John McEnroe: tobulumo imperijoje (Prancūzija) – 17 val.
Retrospektyva: Claire Denis
22 d. – Penktadienio vakaras (Prancūzija) – 19.15
24 d. – Šokoladas (Prancūzija, Vokietija, Kamerūnas) – 18.30
26 d. – Aš nenoriu miego (Prancūzija, Vokietija, Šveicarija) – 21.15
27 d. – Balta medžiaga (Prancūzija, Kamerūnas) – 19 val.
28 d. – Nanetė ir Bonis (Prancūzija) – 19.15
Programa „Festivalių favoritai"
22 d. – Jonathanas Agassis išgelbėjo mano gyvenimą (Izraelis, Vokietija) – 21.15
23 d. – Maja (Prancūzija) – 13.30; 28 d. – 21.30
23 d. – Angelas (Argentina, Ispanija) – 20.30
24 d. – Širdžių dama (Danija, Švedija) – 20.45
28 d. – Tarp dviejų vandenų (Ispanija) – 16.30
Programa „Meistrai"
23 d. – Putino liudininkai (Latvija, Šveicarija, Čekija) – 15.45
24 d. – Dvilypiai gyvenimai (Prancūzija) – 16.15
26 d. – Trys veidai (Iranas) – 18.45 (seanse dalyvaus režisierius)
Programa „Metų atradimai"
24 d. – Kambarinė (Meksika) – 14.15
27 d. – Didžioji žuvis (Tailandas, Prancūzija, Kinija) – 21.15
Europos debiutų konkursas
25 d. – Išgyventi vasarą (rež. M. Kavtaradzė) – 17 val.
25 d. – Laukinis (Prancūzija) – 21.15
26 d. – Neliesk manęs (Rumunija, Vokietija, Čekija, Bulgarija, Prancūzija) – 16.30
Karlsono kinas
23 d. – Gordonas ir Padi (Švedija) – 12 val.
24 d. – Mano mažoji sesutė Mirai (Japonija) – 12 val.

Pasaka

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris"
22 d. – Gražus sūnus (D. Britanija) – 18 val.; 27 d. – 18 val.

„Mes"

22 d. – Vasaros paukščiai (Danija, Kolumbija, Meksika) – 20.30
22 d. – Vis dar filmuoja (Kataras, Libanas, Prancūzija, Sirija, Vokietija) – 18.15
22 d. – Pamparios (Meksika, Vokietija) – 20.45
23 d. – Mano mažoji sesutė (Japonija) – 13.15
23 d. – Vagiliautojai (Japonija) – 15.30
23 d. – Iki dugno (Lenija) – 18 val.
23 d. – Matangi / Maya / M.I.A. (JAV, D. Britanija, Šri Lanka) – 20.15; 27 d. – 18.30
23 d. – „Pati trumpiausia naktis" – 22.15
23 d. – Netikėta meilė (Argentina) – 13.30; 24 d. – 21.15
23 d. – Chaenas – ypač tyro aliejaus kraštas (Ispanija) – 16.15
23 d. – Neliesk manes (Bulgarija, Prancūzija, Rumunija, Vokietija, Čekija) – 18.15; 28 d. – 18.30
23 d. – Panikos ataka (Lenkija) – 20.45; 27 d. – 20.30
24 d. – Gordonas ir Padi (Švedija) – 13 val.; 26 d. – 17.30
24 d. – Raudona karvė (Izraelis) – 14.30
24 d. – Kafarnaumas (JAV, Libanas, Prancūzija) – 16.30
24 d. – Maja (Prancūzija) – 19 val.
24 d. – Šefas Flynnas (D. Britanija) – 14.15
24 d. – Magiškos naktys (Italija) – 16.15; 27 d. – 20.45
24 d. – M (Prancūzija) – 18.45
24 d. – Vasara (Prancūzija, Rusija) – 21 val.; 25 d. – 18 val.
25 d. – Palaikink mane (Kroatija, Italija) – 18.15
25 d. – Nežudyk (Rumunija) – 20.15
25 d. – Ultra Pulpe + Trečioji rūšis (Graikija, Kroatija, Prancūzija) – 20.45
26 d. – Kelionė į mamos kambarį (Ispanija, Prancūzija) – 18 val.
26 d. – Raudona (Argentina, Brazilija, Nyderlandai, Prancūzija, Vokietija) – 20 val.
26 d. – Laukinė kriaušė (Bosnija ir Hercegovina, Bulgarija, Makedonia, Prancūzija, Turkija, Vokietija, Švedija) – 19.15
28 d. – Sojalizmas (Italija) – 18 val.
28 d. – Šveicaras Chrisas (Kroatija, Suomija, Vokietija, Šveicarija) – 19.30
28 d. – Nepažadinkit Saint Laurent'o (Prancūzija) – 21.30
28 d. – Angelas (Argentina, Ispanija) – 21 val.
22 d. – 100 daiktų ir nieko daugiau (Vokietija) – 18.30; 24 d. – 18.15; 25 d. – 20.30; 28 d. – 18.15
22 d. – Silvio (Italija) – 21 val.; 23 d. – 16 val.; 24 d. – 20.30; 27 d. – 20.15
23 d. – Šaltasis karas (Lenkija, D. Britanija, Prancūzija) – 13.45; 25 d. – 18.30; 27 d. – 18.15
23 d. – Ekstazė (Belgija, Prancūzija) – 21.30; 26 d. – 18.15; 28 d. –20.30
23 d. – Karalienės korgis (Belgija) – 15 val.
23 d. – Marina Abramovič: dalyvauja menininkė (dok. f., JAV) – 17 val.; 24 d. – 16 val.
23 d. – Klubas „Studio 54" (dok. f., JAV) – 19.15
24 d. – Sėjėjas (Prancūzija, Belgija) – 14 val.
26 d. – Dogman (Italija, Prancūzija) – 20.15

Mo salė

22 d. – Barbicania (Prancūzija) – 18 val.
24 d. – Kenkenas ir ateiviai (Prancūzija) – 15 val.
24 d. – Manifestas (Vokietija) – 19.15
28 d. – Nes ji yra moteris (JAV) – 18 val.

Kaunas

Forum Cinemas

22–28 d. – Mes (JAV) – 13.20, 16, 20.10, 22.50
22, 23, 25, 26 d. – Karalienės Korgis (Belgija) – 10.40, 13, 15.10; 24, 27, 28 d. – 10.40, 13 val.
22–28 d. – Velkami per betoną (Kanada, JAV) – 21.20
22–IV. 4 d. – Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris" (žiūrėti programą *www.kinopavasaris.lt*)

Romuva

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris"
22 d. – Vasaros paukščiai (Kolumbija, Danija, Meksika) – 18.15
22 d. – Pasaulis priklauso tau (Prancūzija) – 21 val.
23 d. – Kenkenas ir ateiviai (Prancūzija) – 14 val.
23 d. – Dvilypiai gyvenimai (Prancūzija) – 18.15
23 d. – Matangi / Maya / M.I.A. (D. Britanija, JAV, Šri Lanka) – 20.30
24 d. – Mano mažoji sesutė Mirai (Japonija) – 13 val.
24 d. – Kodėl mes kūrybingi? (Vokietija) – 15 val.
24 d. – Kiekviena akimirka (Prancūzija) – 17 val.
24 d. – Netikėta meilė (Argentina) – 19.15

Klaipėda

Forum Cinemas

22–28 d. – Mes (JAV) – 15.15, 18.10, 20.30
Karalienės Korgis (Belgija) – 10.10, 12.15, 14.25
Velkami per betoną (Kanada, JAV) – 20.50
22–IV. 4 d. – Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris" (žiūrėti programą *www.kinopavasaris.lt*)

Šiauliai

Forum Cinemas

22 d. – Mes (JAV) – 15.10, 18.35, 21.15, 23 val.; 23–28 d. – 15.10, 18.35, 21.15
22–28 d. – Karalienės Korgis (Belgija) – 10.20, 13.20, 14.50, 17.50
22, 23 d. – Velkami per betoną (Kanada, JAV) – 22.30
22–IV. 4 d. – Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris" (*žiūrėti programą www.kinopavasaris.lt*)

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (**dailė**)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras, šokis** – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | **Stilius** – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

7md

© „7 meno dienos". Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos",
S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt.
ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla", Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija

Lietuvos kultūros taryba
Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas